

2024 YILI

TÜRKİYE İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇ RAPORU

BAKAN TAKDİM

Son yıllarda dünya genelinde yaşanan ekonomik dalgalanmalar, Kahramanmaraş merkezli depremler ve bölgede yaşanan çatışmalar, Ülkemiz ekonomisi ve işgücü piyasaları açısından zor bir dönem geçirilmesine yol açmıştır. Ancak ülkemiz bu zorlukları uyguladığı başarılı politikalarla kısa sürede geride bırakmayı başarmış, ihracatta ve üretimde rekorlar kırarak gelişimini devam ettirmiştir. Bunun sonucunu istihdam verilerinde de görmekteyiz. Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan 2024 yılı Ağustos ayı verilerine göre Türkiye’de işsizlik oranı yüzde 8,5 olmuştur. Önümüzdeki dönemde işgücü piyasasında söz konusu olumlu gelişmelerin devam etmesini beklemekteyiz.

İşgücü piyasası, ekonomik ve teknolojik gelişmelerden doğrudan etkilenen yapısıyla oldukça hareketli bir yapıya sahiptir. Nitekim dünya, son yıllarda yapay zekâ başta olmak üzere bilim ve teknolojiye büyük bir gelişmeye sahne olmaktadır. Klasikleşen üretim ve çalışma biçimleri, yerini yapay zekâ destekli ve robotlaşma ile birlikte yoğun teknolojik üretim modeline, sürdürülebilir çevre eksenli dönüşümlere ve esnek istihdam modellerine bırakmaktadır.

Yaşanan bu dönüşümlerin ülkemiz işgücü piyasası açısından da bir fırsata dönüştürülmesi için doğru tespit ve doğru politikalara ihtiyaç duyulmaktadır. Türkiye İş Kurumu'nun her yıl düzenli olarak gerçekleştirdiği işgücü piyasası araştırmaları da bu anlamda giderek önem kazanmaktadır. "Sorumlu araştırma ve yenilik" perspektifiyle yürütülen araştırmalar soru-cevap diyalogunun ötesine geçmekte, araştırmaların yanı sıra işverenlere danışmanlık ve eleman temini gibi çeşitli Kurum hizmetleri de sunulmaktadır. Ayrıca İşgücü Piyasası Araştırması ile ortaya çıkmış veya çıkması muhtemel sorunların vakit kaybedilmeden doğru bir şekilde tespit edilmesinin, iyileştirici politika ve projeler geliştirilmesinde yükümlülüğü olan tüm karar alıcılar için de önemli bir yol gösterici bir kaynak oluşturacağı açıktır.

Bu vesileyle 2024 İşgücü Piyasası Araştırması'na destek veren işverenlerimize ve emeği geçen tüm İŞKUR personeline teşekkür eder, sonuçlarının Ülkemiz açısından hayırlara vesile olmasını dilerim.

Prof. Dr. Vedat İŞIKHAN
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı

ÖN SÖZ

Dünya genelinde yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların temel nedenlerinden birisi de işsizliktir. Ülkemiz de işsizlikle mücadelenin önemi konusunda yüksek duyarlılığa sahip durumdadır. Yıllar itibariyle yaşanan güncel gelişmeler karşısında mevzuat ve uygulama anlamında hızlı kararlar alarak politikalar geliştirilmektedir. Türkiye İş Kurumu olarak gerek aktif gerekse pasif işgücü politikalarını doğru zamanda ve doğru şekilde uygulayarak işsizlikle mücadeleye önemli katkılar sunmaktayız. Özellikle aktif işgücü piyasası politikalarımız, sürekli değişime uğrayan işgücü piyasasının gereksinimlerini giderebilecek bir şekilde yönlendirebilen bir nitelik taşımaktadır.

İşsizlikle mücadele ve istihdamın artırılması; etkin istihdam politikalarının oluşturulması, işgücü piyasasındaki güncel gelişmelerin izlenmesi ve doğru yorumlanmasına bağlıdır. Türkiye İş Kurumu; işgücü piyasasının mevcut durumunu inceleyebilmek, işgücü piyasasındaki güncel gelişmeleri daha yakından izleyebilmek ve emeğin sahip olduğu yetkinlikleri geliştirebilmek maksadıyla her yıl periyodik olarak İşgücü Piyasası Araştırması gerçekleştirmektedir. Türkiye genelinde, işgücü piyasasının talep tarafının geniş bir çerçevesini çizen İşgücü Piyasası Araştırmasının alan çalışması ile işyerlerinin yapısal özellikleri, çalışan

sayıları, açık işleri, temininde güçlük çektikleri meslekler ve istihdam beklentilerine ilişkin veriler temin edilmektedir.

15 Nisan-17 Mayıs tarihleri arasında gerçekleştirilen 2024 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında; “Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması-Revizyon 2”ye (NACE-Rev. 2.0) göre 17 sektörü yansıtacak şekilde Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) iş birliği ile seçilen 86 bin 41 işyeri ziyaret edilerek 1 milyon 547 bin 447 işyeri için veri derlenmiştir. İşyeri büyüklüklerine göre bakıldığında 2-9 ile 10-19 çalışanı olan işyerleri için Türkiye genelini yansıtacak şekilde örneklem belirlenirken; 20 ve daha fazla çalışanı olan iş yerleri için hem Türkiye hem de il düzeyini yansıtacak şekilde 77 ilde tam sayım, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir’de ise örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Türkiye İş Kurumu olarak veriye dayalı analizler ışığında aktif ve pasif işgücü politikalarımızı ve kurumsal stratejilerimizi belirlemekteyiz. Ayrıca araştırma sonucunda il düzeyinde temin edilen veriler, il istihdam ve mesleki eğitim kurulları bünyesine de kullanılacak olup 2025 yılı içerisinde yürütülecek mesleki eğitim kursları, orta ve yükseköğretim düzeylerinde açılacak bölüm kararları gibi pek çok alanda da kaynak olarak kullanılacaktır.

Araştırmanın bu aşamaya gelmesinde emeği geçen başta saha çalışmasını özveriyle gerçekleştiren İl Müdürlüklerimiz ve Genel Müdürlük personelimize, araştırmamıza katılarak bizlerle değerli bilgilerini paylaşan işverenlerimize şükranlarımızı sunuyor, hazırladığımız bu çalışmanın istihdam politikalarıyla ilgilenen tüm kurum, kuruluş ve kademedeki kişilerin çalışmalarında faydalı olmasını temenni ediyorum.

Samet GÜNEŞ
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürü

İÇİNDEKİLER

BAKAN TAKDİM	i
ÖN SÖZ	iii
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar LİSTESİ	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
GİRİŞ.....	1
2024 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI TÜRKİYE SONUÇLARI	2
1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM.....	8
1.1. İŞYERİ VERİLERİ.....	8
1.2. MEVCUT İSTİHDAM VERİLERİ.....	28
2. AÇIK İŞLER.....	32
3. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER	61
4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ	68
5.GELECEĞİN MESLEKLERİ	74
SONUÇ.....	75
EKLER.....	80

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları	9
Tablo 2: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı	10
Tablo 3: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı	11
Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı.....	12
Tablo 5: Sektörlere Göre Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Oranı	13
Tablo 6: Sektörlere Göre Uzaktan Çalışma Yapan İşyeri Oranı.....	14
Tablo 7: Sektörlere Göre E-Ticaret Yapan İşyeri Oranı	15
Tablo 8: Sektörlere Göre Yeşil Dönüşüm Sertifikasına Sahip İşyeri Oranı.....	16
Tablo 9: Sektörlere Göre İş Süreçlerinde Dijital Teknolojiyi Kullanan İşyeri Oranı	17
Tablo 10: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı	18
Tablo 11: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı.....	19
Tablo 12: Sektörlere Göre İstihdam Durumu	28
Tablo 13: Çalışan Sayılarının İPA ve SGK Verileri Kapsamında Karşılaştırılması	29
Tablo 14: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı	35
Tablo 15: Yıllara ve Sektörlere Göre Açık İş Sayısı (10+)*	36
Tablo 16: Mesleklere Göre Açık İşler	37
Tablo 17: Son 5 Yılda En Fazla Açık İş Olan İlk 10 Meslek (10+)*	37
Tablo 18: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi	41
Tablo 19: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İşverenlerin Vermeyi Düşündüğü Ücret Düzeyi	44
Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İşlerin Arama Kanalları (2+)*	49
Tablo 21: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları *	50
Tablo 22: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı.....	51
Tablo 23: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Açık İşler	52
Tablo 24: Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler	53
Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması	54
Tablo 26: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler	55
Tablo 27: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi-Beceri-Arama Kanalı İlişkisi	59
Tablo 28: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı.....	62
Tablo 29: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı	63
Tablo 30: Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler	63
Tablo 31: Son 5 Yılda En Fazla Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek (10+)*	64
Tablo 32: TGÇM Nedenlerine Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	66
Tablo 33: Temininde Güçlük Çekilen Kişiye Verilmesi Düşünülen Ücret.....	67

Tablo 34: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri	68
Tablo 35: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Oranı (NİDO)	69
Tablo 36: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler	70
Tablo 37: Son 5 Yılda İstihdam Artış Beklenen Meslekler (10+)*	71
Tablo 38: Son 5 Yılda İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler (10+)*	72

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı..	18
Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+) (2014-2024)* ...	20
Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları..	21
Grafik 4: Sektörlerin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu.....	21
Grafik 5: İşverenlerin Faydalandıkları İŞKUR Hizmetleri (2+)	22
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	30
Grafik 7: Çalışanların Sektörel Dağılımı	31
Grafik 8: Kısmi Zamanlı Çalışma Durumuna Göre Kadın İstihdamı.....	31
Grafik 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları	33
Grafik 10: Sektörlere Göre Açık İş Olan İşyeri Oranı	34
Grafik 11: Açık İş Oranı (2023-2024).....	38
Grafik 12: Sektörlere Göre Açık İş Oranları.....	39
Grafik 13: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi	40
Grafik 14: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler	42
Grafik 15: Açık İşlerde Verilmesi Düşünülen Ücret Düzeyi.....	43
Grafik 16: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Ücret Düzeyleri	45
Grafik 17: Açık İşlerde Ücret Düzeylerine Göre Cinsiyet Tercihi	45
Grafik 18: Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)*	46
Grafik 19: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+)*	47
Grafik 20: İllerin Açık İş Oranları (20+)	60
Grafik 21: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (10+)*	61
Grafik 22: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı	65
Grafik 23: İllere Göre Net İstihdam Değişim Oranı (20+)	73

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
İPA	: İşgücü Piyasası Araştırması
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
NACE	: Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	: Net İstihdam Değişim Oranı
SGK	: Sosyal Güvenlik Kurumu
TGÇM	: Temininde Güçlük Çekilen Meslekler
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

GİRİŞ

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), 4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'nin 617'nci maddesinin (b) fıkrası uyarınca *"İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayımlamak, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak."* görevlerini ifa etmektedir. Bu bağlamda, İşgücü Piyasası Araştırma (İPA) Raporu işgücü piyasası eğilimlerine ışık tutmak üzere gerçekleştirilen araştırma sonuçlarını içermektedir.

İPA, işgücü piyasasının talep yapısına yönelik olarak 2007 yılından itibaren periyodik olarak yürütülen bir çalışmadır. Araştırma, iş ve meslek danışmanlarımız tarafından yüz yüze ve çevrimiçi görüşme yöntemi ile işverenlere işyeri bilgi formu uygulanması suretiyle gerçekleştirilmektedir.

Araştırmanın saha çalışması 15 Nisan – 17 Mayıs 2024 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında TÜİK tarafından seçilen örneklem listesinde 86 bin 41 işyeri yer almaktadır. 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerleri için Türkiye geneli sonuç verecek şekilde örnekleme yöntemi; 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için ise Türkiye geneli ve il düzeyi tahmin verecek şekilde Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illeri hariç olmak üzere 77 ilde tam sayım yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya dâhil olan sektörler Avrupa Birliği Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması-Revizyon 2 (NACE-Rev. 2)'ye göre 17 sektörü yansıtacak şekilde belirlenmiş olup tarım, ormancılık ve balıkçılık; kamu yönetimi ve savunma; hanehalklarının işverenler olarak faaliyetleri ile uluslararası örgütler ve temsilciliklerinin faaliyetleri sektörleri kapsam dışı tutulmuştur.

Araştırmadan elde edilen bilgiler doğrultusunda işyerlerinin mevcut durumu, çalışan sayıları, açık işleri; geleceğin meslekleri, istihdam beklentileri ve temininde güçlük çekilen meslekler bağlamında derlenen veriler ile işgücünün talep yapısı hakkında bilgi ihtiyacı karşılanmaktadır.

2024 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

TÜRKİYE SONUÇLARI

AMAÇ ve YÖNTEM

Ülkemizde işgücü piyasasının ihtiyaçlarının hem arz hem de talep yönlü olarak zamanında ve istenilen düzeyde karşılanabilmesi amacıyla işgücü arz ve talebinin temel niteliklerinin belirlenip bunlara uygun önlemlerin zamanında alınması önemlidir. Bu kapsamda işgücü piyasasının talep tarafına ilişkin verilerin derlenmesi ve verilerden bilgiye erişip kanıta dayalı politikalar geliştirilmesi noktasında işgücü piyasası araştırmaları önemli bir araçtır.

İŞKUR tarafından düzenli olarak hazırlanan İşgücü Piyasası Araştırması raporlarında işgücü piyasasında arz ve talep uyumsuzluğunun ortaya çıkmasında işgücü arzının eğitim seviyesi ve hangi meslek grubunda olduğu; buna karşın işgücü talebinin hangi mesleklerde yoğunlaştığı ve işverenlerin talep ettikleri eğitim seviyesi ile beceri düzeylerinin durumu ortaya konulmaktadır. Raporda yer alan açık iş bölümünde bu konu sahadan elde edilen verilerle açıklanmaktadır.

Açık iş kavramı işgücü piyasasının talep tarafını ifade eden bir kavramdır ve işgücü piyasasında boş ya da doldurulamamış işleri ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kavram AB'nin 453/2008 sayılı tüzüğünde tanımlanmıştır. Bir işgücü talebinin açık iş olarak kabul edilebilmesi için kamu istihdam kurumuna açık işin bildirilmesi, özel istihdam bürosu ile iletişime geçilmesi, açık işe ilişkin internette, gazetelerde, dergilerde ve benzer yerlerde ilan verilmesi, muhtemel adaylara ulaşılması, onlarla mülakat yapılması ya da aralarından eleme yapılması, akraba-eş-dost-kanalıyla uygun bir aday aranması veya stajyerlikten yararlanılması gibi şartlar gereklidir. Açık işler, işgücü hareketliliğinin yetersizliği, işverenin talep ettiği niteliklere sahip eleman olmaması, işin ifa edildiği çalışma ortamının tercih edilmemesi veya fazla ücret talep edilmesi gibi nedenlerle gerektiği kadar karşılanamayabilmektedir. Bu çalışmada işgücü piyasasının talep boyutu ele alınmakta olup mevcut açık iş verileri ve gelecek dönemde işgücü piyasası eğilimlerine ilişkin temel veriler sağlanmaktadır.

İşgücü piyasasında arz ve talebin etkin bir şekilde uyumlaştırılabilmesi için işgücü piyasası bilgileri büyük önem arz etmektedir. İşgücü piyasasının arz tarafına yönelik veriler ağırlıklı olarak TÜİK'in yapmış olduğu Hanehalkı İşgücü Anketi sonuçlarından elde edilmektedir. Ancak

işgücü piyasasının talep tarafına yönelik kapsamlı araştırmalar bulunmamaktadır. İŞKUR, işgücü piyasası araştırmaları ile işgücü piyasasının talep yönünün fotoğrafını çekmeye çalışmaktadır.

Bu çalışmanın önemli amaçlarından bir diğeri de İŞKUR'un yanı sıra diğerkurum ve kuruluşların işgücü piyasasının talep yönü hakkında bilgi ihtiyacını karşılamak ve ihtiyaca yönelik mesleki eğitim planlamasının gerçekleştirilebilmesi için veri sağlamaktır. Böylece işgücü piyasasında var olan beceri uyumsuzluklarının tespit edilmesi ve buna yönelik politikalar geliştirilebilmesi hem sektör hem de 81 il özelinde mümkün olabilmektedir.

İŞKUR, 2024 yılı İPA kapsamında 15 Nisan – 17 Mayıs 2024 tarihleri arasında 86 bin 41 işyerini hibrit bir yöntem benimseyerek araştırma kapsamına almıştır. Önceki yıllarda tamamı yüz yüze gerçekleştirilen bu araştırmada, 2024 yılında telefon, e-posta ya da yüz yüze olmak üzere çeşitli yöntemler bir arada uygulanmıştır. Araştırma kapsamındaki işyerlerinin 79 bin 805'inden cevap alınmıştır. İki ve daha fazla çalışanı olan işyerlerine uygulanan çalışmada cevaplılık oranı yüzde 92,8 olarak gerçekleşmiştir.

İPA'da işyerlerine, mevcut istihdam bilgileri, açık işleri, gelecek 1 yıl içerisinde net istihdamda artış/azalış olacağı düşünülen meslekler, eleman temininde güçlük çekilen meslekler ile yatırım planlamaları ve türleri, çalışma biçimleri, e-ticaret ve Ar-Ge faaliyetlerine ilişkin genel değerlendirme soruları sorulmuştur.

Coğrafi Kapsam:

Coğrafi kapsam olarak nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bulunan tüm il ve ilçe merkezleri ile köyler kapsama dâhil edilmiştir.

Sektörel Kapsam:

Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistikî Sınıflaması (NACE) Rev2 esas olmak üzere aşağıda yer alan 17 sektör kapsamı oluşturmaktadır.

Sektör	Sektör Tanımı
B	Madencilik ve taş ocaklığı
C	İmalat
D	Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı
E	Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri
F	İnşaat
G	Toptan ve perakende ticaret; motorlu kara taşıtlarının ve motorsikletlerin onarımı
H	Ulaştırma ve depolama
I	Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri
J	Bilgi ve iletişim
K	Finans ve sigorta faaliyetleri
L	Gayrimenkul faaliyetleri
M	Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetleri
N	İdari ve destek hizmet faaliyetleri
P	Eğitim
Q	İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri
R	Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor
S	Diğer hizmet faaliyetleri

Kapsanan Kitle:

Sektörel kapsam dâhilinde tüm yerel birimler araştırma kapsamını oluşturmaktadır.

Örnekleme Çerçevesi:

2022 yılı Türkiye İstatistik Kurumu İş Kayıtları Sistemi altlık olarak kullanılmak üzere sektörel kapsam dâhilinde ilgili sektörde yer alan 2-9 çalışana sahip yerel birimler, 10-19 çalışana sahip yerel birimler (Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindekiler hariç) ile 20 ve daha fazla çalışana sahip Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler çalışmada örnekleme çerçevesi olarak tanımlanmıştır. 10-19 çalışana sahip işletmelerden Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illeri ile 20 ve daha fazla çalışanı olan 77 ilde ise tüm yerel birimler tam sayım ile araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

Örnekleme Birimi:

Örnekleme birimi yerel birimdir.

Gözlem Birimi:

Gözlem birimi yerel birimdir.

Tahmin Boyutu:

2024 yılı İŞKUR İPA çalışması, 2-9 ve 10-19 çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde Türkiye tahmini; 20 ve daha fazla çalışanı olan yerel birimlerde 17 sektörde il bazında tahmin vermek üzere planlanmıştır.

Örnekleme Yöntemi:

2024 yılı İŞKUR İPA çalışmasında Tabakalı Tesadüfi Örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Örnek Hacmi ve Örnek Seçimi:

2024 yılı İŞKUR İPA çalışmasında amaç, kapsam dâhilindeki sektörler bazında 2-9 ve 10-19 büyüklük grubunda Türkiye, 20 ve üzeri büyüklük grubunda il bazında tahmini vermektir. Bu doğrultuda 2-9 ve 10-19 büyüklük gruplarında tahmin için gerekli örnek hacmi istenilen düzeyde tahmin üretilmesini sağlayacak kriterler dikkate alınarak ve önceki yılın tabaka kayıp oranları kullanılarak **12.504**, 20 ve daha fazla çalışan sayısına sahip ve Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinde bulunan yerel birimler için toplam örnek hacmi **17.676** olarak hesaplanmıştır.

10-19 çalışana sahip iş yerlerinde Ardahan, Bayburt, Kars, Gümüşhane, Kilis, Hakkâri ve Tunceli illerindeki **700** ve 20 ve daha fazla çalışanı olan diğer 77 ilde ise **55.161** yerel birim tam sayımla kapsama alınmıştır.¹

Örnek hacminin dağıtımı, sektör düzeyinde uzlaşık dağıtım yöntemi ile yapılmıştır.

$$n_h = \tilde{n} [K^2 + (1 - K^2) M_h^2]^{1/2}$$

$\tilde{n}$ = Göze düşen ortalama örnek hacmi

$$M_h = N_h / (N / h) = h . W_h$$

K = Göreceli önem

h = Tabaka sayısı

$n_{min} = K . \tilde{n}$ en küçük göze düşen örnek hacmi

¹ Yıllar itibarıyla örneklem sayıları ve yöntemleri EK-1’de özetlenmiştir.

Bu yöntem, birim sayısı çok küçük dahi olsa her tabakada belirli sayıda örnek hacmini garanti etmektedir. Dolayısıyla yerel birim sayısının çok az sayıda olduğu tabakalar, yapısal olarak sistem içerisinde belirlenerek tamsayımla ele alınmıştır.

Örneklerin seçimi ardışık basit rassal örneklem (ABRÖ) yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemde, birimlere $(0,1]$ aralığında uniform dağılan sürekli rassal sayılar (permanent random number-PRN) atanır. Atanan bu rassal sayılara göre birimler küçükten büyüğe doğru dizilir, tabaka bazında belirlenen $d_h \in [0,1]$ şeklindeki sabit bir başlangıç noktasından sonraki ilk birimden başlamak üzere, tabaka bazında belirlenen örnek hacmi kadar birim örneğe seçilir.

Tahmin ve Notasyonlar:

Her sektörde yerel birimler bulundukları tabaka esas olmak üzere ABRÖ yöntemi ile örneğe seçilmişlerdir. Her tabakadan örneğe seçilen toplam n_h tane birimin π_h olarak tanımlanan bir seçim olasılığı vardır. Herhangi bir tabakadaki örnek birimin seçim olasılığı aşağıdaki gibi yazılır:

$$\pi_h = \frac{n_h}{N_h}$$

h = ele alınan ekonomik faaliyet grubundaki tabaka indisi

n_h = h. tabakadaki örnek birim sayısı

N_h = h. tabakadaki toplam birim sayısı

Herhangi bir karakteristiğin (y) toplam tahmini ($\hat{Y}$), seçilen birimlerin seçim olasılıklarının tersi ile çarpımının toplamından elde edilir.

$$\hat{Y}_h = \sum_i \left(\frac{y_i}{\pi_h} \right) = \sum_i \frac{N_h}{n_h} y_i$$

($\hat{Y}$) toplam tahminine ilişkin h. tabakadaki varyans formülü aşağıda verilmiştir:

$$v(\hat{Y}_h) = N_h^2 v(\bar{y}_h) = N_h^2 \left[\sum (y_i - \bar{y}_h)^2 / n_h (n_h - 1) \right] \text{ dir.}$$

Tabaka bazında gerçekleştirilen bu tahminlerden Türkiye toplamına tabakalı örneklemin genel kuralları kullanılarak ulaşılır. Herhangi bir karakteristiğin genel toplam tahmini

$$\hat{Y} = \sum_h \hat{Y}_h \text{ şeklinde bulunur.}$$

Toplam tahmine ilişkin varyans ise

$$v(\hat{Y}) = \sum_h v(\hat{Y}_h) \text{ olarak elde edilir.}$$

Analizlerde Kullanılan İstatistiksel Yöntem:

2024 İPA verileri kullanılarak İŞKUR hizmetlerinden yararlanma değişkeni ile diğer değişkenler arasındaki ilişkiyi açıklamak için Lojistik Regresyon (Logistic Regression) ve işletmelerin talep ettikleri eğitim düzeyi, beceri değişkenleri ve arama kanalları arasındaki kategorik ilişkiyi açıklamak amacıyla Uyum Analizi (Correspondence Analysis) yapılmıştır.

1. İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

Araştırma kapsamında Türkiye genelinde 1 milyon 547 bin 447 işyerini kapsayan veri derlenmiştir. Bununla beraber 1 milyon 547 bin 447 işyerinde, 15 milyon 346 bin 581 çalışan olduğu tespit edilmiştir.

1.1. İŞYERİ VERİLERİ

Araştırmanın bu bölümünde, çalışma kapsamındaki işyerlerinin genel özelliklerine ilişkin veriler sunulmaktadır. Bu bağlamda, işyerlerinin büyüklükleri, sektörel dağılımı, ihracat yapıp yapmadıkları, ar-ge faaliyetlerinin bulunup bulunmadığı, esnek çalışma (vardiyalı, kısmi, uzaktan) durumları, e-ticaret yapıp yapmadıkları, gelecek bir yıl içerisindeki planladıkları yatırımları ve İŞKUR hizmetlerinden yararlanıp yararlanmadıkları kriterleri dikkate alınarak işyerlerine ilişkin kapsamlı verilere yer verilmektedir.

Öte yandan, bahse konu bölümde diğer yıllardan farklı olarak ikiz dönüşüm çerçevesinde işyerlerinin iş süreçlerine dijital teknolojileri entegre etme durumları ile yeşil dönüşüme ilişkin herhangi bir sertifikaya sahip olma durumları ekseninde temin edilen veriler de analiz edilmektedir.

Elde edilen veriler ışığında araştırma kapsamındaki işyerlerinin sektörlere ve büyüklüklere göre dağılımı Tablo 1’de yer almaktadır.

Çalışma kapsamında veri üretilen 1 milyon 547 bin 447 işyeri içerisinde 2-9 çalışanı olan 1 milyon 324 bin 692, 10-19 çalışanı olan 118 bin 707, 20 ve üzeri çalışanı olan 104 bin 49 işyeri bulunmaktadır. Bununla beraber, sektörler itibarıyla en fazla işyeri sırasıyla toptan ve perakende ticaret, imalat ile ulaştırma ve depolama sektörlerinde yer almakta iken en az işyeri ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yer almaktadır.

Diğer taraftan işyerlerinin sektörel dağılımı işyeri büyüklüklerine göre incelediğinde, sıralamada farklılık olduğu görülmektedir. Zira 2-9 ve 10-19 çalışanı olan işyerleri en fazla toptan ve perakende ticaret sektöründe faaliyet göstermekle birlikte 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri en fazla imalat sektöründe faaliyet göstermektedir.

Tablo 1: Sektörlere ve Büyüklüklerine Göre İşyeri Sayıları

Sektörler	2-9	10-19	20+	2+
Toptan ve perakende ticaret	467.523	30.805	19.916	518.244
İmalat	185.516	26.844	35.384	247.743
Ulaştırma ve depolama	182.541	8.978	7.038	198.556
İnşaat	102.778	14.597	10.769	128.145
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	107.693	10.753	7.856	126.301
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	100.087	7.536	3.680	111.303
Diğer hizmet faaliyetleri	56.235	2.932	1.296	60.463
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	22.822	3.071	5.134	31.027
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	22.980	3.398	3.232	29.610
Bilgi ve iletişim	16.075	2.211	2.105	20.391
Gayrimenkul faaliyetleri	18.528	966	717	20.212
Eğitim	12.222	3.798	3.590	19.609
Finans ve sigorta faaliyetleri	13.280	742	631	14.654
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	10.385	623	578	11.586
Madencilik ve taş ocakçılığı	1.877	621	1.015	3.513
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2.445	376	456	3.277
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	1.707	453	652	2.812
Genel Toplam	1.324.692	118.707	104.049	1.547.447

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında yer alan işyerleri ile aynı sektördeki ve aynı büyüklükteki Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) verileri karşılaştırıldığında, kayıtlı işyerleri içerisinde 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 79,7'sinin 2-9, yüzde 11,1'inin 10-19, yüzde 9,2'sinin ise 20 ve daha fazla sayıda zorunlu sigortalı çalıştırılan işyerlerinden oluştuğu görülmektedir.²

Tabloda da belirtildiği üzere İPA verilerine göre veri üretilen 1 milyon 547 bin 447 işyerinin yüzde 85,6'sı 2-9, yüzde 7,7'si 10-19, yüzde 6,7'si 20 ve daha fazla sayıda çalışanı olan işyerlerinden oluşmaktadır.

İşyerlerinin ihracat yapma durumları değerlendirildiğinde 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin sadece yüzde 7'sinin ihracat yaptığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4,7'sinin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 14,2'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 28'inin ihracat yaptığı görülmektedir.

İhracat yapma durumu sektör bazında ele alındığında en yüksek ihracat yapma oranının yüzde 22,5 ile madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe olduğu görülmekte iken en düşük ihracat yapma oranının ise eğitim sektöründe olduğu görülmektedir. Öte yandan işyeri büyüklüğü

² Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) 2024 Yılı Mayıs Aylık Bülteni; 4/a Kapsamında İşyerlerinin Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

arttıkça ihracat yapan işyeri oranı yükselmektedir. Bu durum, sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir. Örneğin en yüksek ihracat yapan sektör olan madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 15,5'inin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23,7'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 34,7'sinin ihracat yaptığı anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Sektörlere Göre İhracat Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,5%	23,7%	34,7%	22,5%
İmalat	9,9%	29,8%	57,2%	18,8%
Bilgi ve iletişim	11,5%	19,6%	22,9%	13,6%
Toptan ve perakende ticaret	5,5%	18,4%	24,9%	7%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,7%	15%	17,3%	6,9%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,7%	7,8%	4,8%	5,8%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4,5%	7%	13%	5%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	3,6%	5,5%	4,9%	4,2%
İnşaat	4,0%	3,5%	6,5%	4,1%
Ulaştırma ve depolama	1,8%	9,7%	15,1%	2,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,5%	-	2,7%	1,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,1%	2,5%	2,9%	1,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,1%	2,5%	5,3%	1,2%
Gayrimenkul faaliyetleri	1,1%	3%	2,2%	1,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,0%	0,9%	2,4%	1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,5%	0,5%	4,2%	0,7%
Eğitim	-	0,5%	0,6%	0,2%
Genel Toplam	4,7%	14,2%	28%	7%

Kaynak: İPA 2024

20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri içerisinde en yüksek oranda ihracatın yüzde 57,2 ile imalat sektöründe gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Söz konusu işyerlerinde en düşük ihracat yapan işyeri oranı yüzde 0,6 ile eğitim sektöründedir. Bununla beraber en yüksek oranda ihracat, madencilik ve taş ocakçılığı ile imalat sektörlerinde meydana gelmiştir.

Yıllar itibarıyla ihracat yapan işyeri oranları değerlendirildiğinde, 10 ve üzeri çalışanı bulunan işyerlerinde ihracat, 2019 yılında yüzde 19,9; 2020 yılında yüzde 21,2; 2021 yılında yüzde 22,1; 2022 yılında yüzde 21,1; 2023 yılında yüzde 20,8 ve 2024 yılında yüzde 20,6 olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo 3: Sektörlere Göre Ar-Ge Çalışması Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Bilgi ve iletişim	22%	38,2%	43,8%	26%
Madencilik ve taş ocaklığı	9,6%	14,7%	23,9%	14,6%
İmalat	9,8%	16,2%	31,6%	13,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6,1%	14,5%	24,3%	11,7%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,2%	12,6%	13,8%	5,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5,7%	6,2%	5,1%	5,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4,5%	7%	12,8%	5%
Toptan ve perakende ticaret	3,5%	10,9%	13,8%	4,3%
İnşaat	3,1%	2,5%	6%	3,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	2,9%	2,3%	11,8%	3,2%
Eğitim	2,6%	1,6%	6,6%	3,1%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,9%	2,6%	6,1%	2,9%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,5%	3,6%	6,9%	2%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1%	5%	4,8%	1,9%
Gayrimenkul faaliyetleri	1,1%	7,1%	7,1%	1,6%
Ulaştırma ve depolama	0,7%	2,5%	6,4%	1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,5%	3,1%	4,7%	0,9%
Genel Toplam	4%	9,1%	17,6%	5,3%

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ar-ge faaliyeti olan işyeri oranı yüzde 5,3 olarak gerçekleşmiştir. Bununla beraber, işyerlerinin ar-ge faaliyetleri işyeri büyüklüklerine göre ele alındığında 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4'ünün, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 9,1'inin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 17,6'sının ar-ge faaliyeti yürüttüğü gözlemlenmektedir. Bu doğrultuda ar-ge çalışması yapan işyeri oranının işyeri büyüklüğü arttıkça yükseldiği söylenebilmektedir. Söz konusu durum, sektörlerin önemli bir kısmı için de geçerlidir.

Diğer taraftan en yüksek ar-ge faaliyeti olan işyeri oranı bilgi ve iletişim sektöründedir. Bahse konu sektörün teknolojik gelişmelerle özdeşleşen yapısı gereğince ar-ge çalışması yürüten işyeri oranı bilgi ve iletişim sektöründe diğer sektörlerle nazaran daha yüksektir. En düşük oranda ar-ge çalışması gerçekleştiren işyerleri ise kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektöründedir.

Tablo 4: Sektörlere Göre Vardiyalı Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	28,4%	51,4%	65,9%	40,8%
Madencilik ve taş ocaklığı	9,1%	18,3%	46,7%	21,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,9%	48,7%	66,3%	20,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	10,7%	30,2%	40,3%	17,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	7,8%	18%	47,8%	15,4%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	12,8%	24,9%	34,7%	14,6%
İmalat	7,5%	18,5%	37,8%	13%
Ulaştırma ve depolama	8,8%	18,4%	28,5%	9,9%
Toptan ve perakende ticaret	5,5%	21,1%	33,7%	7,5%
Bilgi ve iletişim	4,5%	12,7%	22,3%	7,2%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2%	11,8%	39,1%	7,1%
Eğitim	4,1%	4,6%	7%	4,7%
İnşaat	2,9%	7,1%	13,3%	4,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,5%	6,7%	16,5%	3%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,5%	17,2%	33,7%	2,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,4%	5,5%	14,5%	2,1%
Finans ve sigorta faaliyetleri	1,4%	4,8%	12,7%	2,1%
Genel Toplam	6,3%	18,7%	34,1%	9,1%

Kaynak: İPA 2024

İşyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumu değerlendirildiğinde araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 9,1'inin, 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 6,3'ünün, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 18,7'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 34,1'inin vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir. Bununla beraber vardiyalı çalışma, 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde daha çok tercih edilmektedir. Diğer bir deyişle, işyeri büyüklüğü arttıkça vardiyalı çalışma oranının da arttığı görülmektedir. Sektörler bazında da bu durum değişmemektedir.

Vardiyalı çalışma oranı sektörler özelinde incelendiğinde en yüksek vardiyalı çalışma oranının yüzde 40,8 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe olduğu görülmekte iken en düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 2,1 ile finans ve sigorta faaliyetleri sektöründe görülmektedir. Öte yandan 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri içinde en yüksek vardiyalı çalışma oranı yüzde 66,3 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründedir. En düşük vardiyalı çalışma oranı ise yüzde 7 ile eğitim sektöründe gerçekleşmektedir. Buradan hareketle sektörler arasında vardiyalı çalışma oranlarında farklılaşma olduğu söylenebilmektedir. Bununla birlikte gayrimenkul faaliyetleri, mesleki,

bilimsel ve teknik faaliyetler ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörlerinde bu sektörlerin yapısından dolayı vardiyalı çalışma oranının düşük olduğu gözlemlenmektedir.

Ülkemizde esnek çalışma modellerinden biri olarak uygulanan kısmi zamanlı çalışma son yıllarda artış eğilimindedir. Araştırma kapsamında, kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranı yüzde 10,5'tir. İşyeri büyüklüğüne göre kısmi zamanlı çalışma durumu ele alındığında; 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 8,7'sinin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 20'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23'ünün kısmi zamanlı çalışma yaptığı görülmektedir. Bu doğrultuda işyeri büyüklüğü arttıkça kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranının yükseldiği söylenebilmektedir.

Tablo 5: Sektörlere Göre Kısmi Zamanlı Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Eğitim	33,3%	41,2%	45,1%	37%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	23%	33,8%	38%	24,3%
Bilgi ve iletişim	19%	26,9%	39,5%	22%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18,7%	24,2%	34%	21,7%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	14,4%	41,7%	42,8%	18,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	9,8%	31,1%	44,1%	16%
Ulaştırma ve depolama	11,3%	20,4%	26,7%	12,3%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	8,6%	12,6%	13,1%	10,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	9%	15,3%	24,9%	9,6%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	7,6%	23,5%	31,8%	9,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	8,6%	17,7%	19,9%	9,4%
İmalat	7,7%	14,5%	14%	9,3%
İnşaat	7,9%	10,1%	12,6%	8,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	7,5%	8%	8,6%	7,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5,7%	15,6%	33,8%	7,5%
Toptan ve perakende ticaret	5,3%	17,2%	22,4%	6,7%
Madencilik ve taş ocakçılığı	4,8%	4,2%	11,3%	6,6%
Genel Toplam	8,7%	20%	23%	10,5%

Kaynak: İPA 2024

Öte yandan kısmi zamanlı çalışma, en yüksek oranda yüzde 37 ile eğitim sektöründe gerçekleşmektedir. Farklı bir anlatımla, eğitim sektöründeki yaklaşık her üç işyerinden birinde kısmi zamanlı çalışma uygulanmaktadır. Kısmi zamanlı çalışmanın en düşük oranda gerçekleştiği sektör ise yüze 6,6 ile madencilik ve taş ocakçılığı sektörüdür.

Tablo 6: Sektörlere Göre Uzaktan Çalışma Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Bilgi ve iletişim	36,5%	50%	63,3%	40,7%
Finans ve sigorta faaliyetleri	11,5%	29,5%	52,1%	14,1%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9,8%	11,4%	13,1%	10,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	8,6%	14,9%	28,4%	9,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	6,6%	8,6%	13,5%	8,5%
Gayrimenkul faaliyetleri	7,5%	14,7%	16,4%	8,2%
Eğitim	7,7%	5,1%	4,9%	6,7%
İnşaat	3,5%	3%	4,3%	3,5%
Madencilik ve taş ocaklığı	3,7%	2%	4%	3,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	3,2%	3%	8,6%	3,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2,7%	5,1%	5,3%	3,3%
İmalat	2,4%	3,5%	7,8%	3,3%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,9%	2%	4,4%	3%
Toptan ve perakende ticaret	1,9%	6,3%	10%	2,4%
Ulaştırma ve depolama	1,7%	7,7%	10,2%	2,3%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,1%	3,5%	8,9%	1,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	1,1%	2%	3,4%	1,3%
Genel Toplam	3,3%	6,4%	9,9%	4%

Kaynak: İPA 2024

Diğer taraftan araştırma kapsamında yer alan 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4'ünün uzaktan çalışma yaptığı görülmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre uzaktan çalışma yapan işyerleri ele alındığında ise işyeri büyüklüğü arttıkça uzaktan çalışma yapan işyeri oranının da yükseldiği gözlemlenmektedir. Bu minvalde en yüksek oranda uzaktan çalışma, yüzde 9,9 oranı ile 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde uygulanmaktadır.

Sektörlere göre uzaktan çalışma yapan işyerlerinin oranı incelendiğinde bilgi ve iletişim sektörü yüzde 40,7 ile ilk sırada bulunmaktadır. Sektörde her 10 işyerinden 4'ünde uzaktan çalışma biçimleri gerçekleştirilmektedir. Özellikle bu sektördeki 20'den fazla çalışanı olan işyerlerinde oran daha da yükselmektedir.

Tablo 7: Sektörlere Göre E-Ticaret Yapan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Gayrimenkul faaliyetleri	19,4%	14,8%	10,3%	18,8%
Bilgi ve iletişim	16%	19,1%	25,2%	17,3%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	13,6%	22,6%	31,8%	15,5%
Finans ve sigorta faaliyetleri	12%	16,4%	17,6%	12,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	11,9%	17,5%	8,8%	12%
Toptan ve perakende ticaret	9,4%	18,1%	30,6%	10,7%
İmalat	8,9%	8,4%	14,5%	9,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	5,1%	2,6%	3,6%	4,3%
Madencilik ve taş ocakçılığı	4,3%	4%	4,6%	4,3%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	4%	5%	7,9%	4,2%
İnşaat	3,7%	5,1%	5,6%	4,1%
Ulaştırma ve depolama	3,1%	7,8%	9,1%	3,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	3,2%	4,8%	4%	3,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	2,1%	5,4%	11,8%	2,8%
Eğitim	2,6%	2,1%	3,4%	2,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	2,2%	7,7%	7,4%	2,5%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2,5%	1%	3,1%	2,4%
Genel Toplam	7,7%	11,6%	16,2%	8,5%

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında yer alan 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin sadece yüzde 8,5'inin e-ticaret yaptığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber, en fazla e-ticaret yapan sektörün yüzde 18,8 ile gayrimenkul faaliyetleri sektörü olduğu görülmekte iken en az e-ticaret yapan sektörün yüzde 2,4 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü olduğu görülmektedir.

Son yıllarda işgücü piyasasında önemi giderek artan ikiz dönüşüm uygulamalarının işyerlerinde kullanım düzeyini belirleyebilmek amacıyla araştırma çerçevesinde, hem sahip olunan yeşil dönüşüm sertifikalarına, hem de iş süreçlerinde kullanılan dijital teknolojilere yönelik veriler temin edilmiştir.

Tablo 8: Sektörlere Göre Yeşil Dönüşüm Sertifikasına Sahip İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	25,4%	24,3%	31,4%	26,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5,3%	9,2%	16,2%	7,3%
Madencilik ve taş ocakçılığı	1,6%	5,5%	9,6%	4,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	3%	6%	14,2%	3,9%
Eğitim	2,1%	4,6%	8,9%	3,8%
İmalat	1,3%	3,9%	12%	3,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	2,4%	3,8%	15,5%	3%
Bilgi ve iletişim	2%	2,9%	8,5%	2,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1,5%	4,9%	6,1%	2,4%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	1,6%	1,5%	4,8%	2,1%
İnşaat	1,3%	3,5%	5,7%	1,9%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	1,7%	2%	9,2%	1,9%
Toptan ve perakende ticaret	1%	2,1%	9,1%	1,4%
Diğer hizmet faaliyetleri	1,1%	4,6%	4,5%	1,3%
Gayrimenkul faaliyetleri	0,5%	4,5%	10,4%	1,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	0,5%	4%	6,7%	1%
Ulaştırma ve depolama	0,6%	4,3%	7%	1%
Genel Toplam	1,3%	3,6%	9,8%	2,1%

Kaynak: İPA 2024

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yeşil dönüşüm sertifikasına³ sahip işyeri oranı yüzde 2,1 olarak gerçekleşmiştir. Bununla beraber, işyeri büyüklüğü arttıkça daha fazla oranda işyeri yeşil dönüşüme ilişkin bir sertifikaya sahip olmaktadır. Söz konusu oran 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 9,8'e kadar yükselmektedir.

Sektör bazında yeşil dönüşüm sertifikasına sahip olma durumu değerlendirildiğinde en yüksek oranın elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründe yer alan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, bahse konu sektörün yapısal özellikleri sebebiyle yeşil dönüşüm uygulamalarının yoğun olarak kullanılmasıyla ilişkilendirilmektedir. 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde en yüksek yeşil dönüşüm sertifikasına sahip olma oranı yüzde 26,6 ile yine elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektöründedir.

³ Dijital Ürün Pasaportu, IREC Sertifikası, Yeşil Bina Sertifikası, Yeşil Sertifika (Yes-TR), LEED Sertifikası vb. Bu sertifikalar ulusal ve uluslararası kaynaklı sertifikalar olup, her sertifikaya dair yetkili kuruluş farklılık göstermektedir.

Tablo 9: Sektörlere Göre İş Süreçlerinde Dijital Teknolojiyi Kullanan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Bilgi ve iletişim	43,5%	71,6%	73,5%	49,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	33%	36,7%	58%	39,4%
Finans ve sigorta faaliyetleri	29,2%	39,9%	61,5%	31,1%
Eğitim	23,1%	31,9%	44,9%	28,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	21,6%	34,5%	37%	24,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	21,6%	27%	43,3%	22,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	18,7%	30,4%	30,3%	21,7%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	18,2%	23,4%	30,6%	19,1%
Gayrimenkul faaliyetleri	17,7%	27,4%	36,7%	18,9%
İmalat	11,9%	19,3%	34,7%	16,0%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	12,5%	26,1%	37,7%	15,2%
Madencilik ve taş ocakçılığı	8%	15,5%	26%	14,5%
Toptan ve perakende ticaret	11,6%	26%	43,4%	13,6%
İnşaat	10,8%	10,6%	19,8%	11,5%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	5,3%	15%	32,2%	10,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	9%	19,9%	31,7%	10%
Ulaştırma ve depolama	6,8%	26,6%	32,6%	8,6%
Genel Toplam	12,7%	24%	36,4%	15,2%

Kaynak: İPA 2024

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanan işyeri oranı yüzde 15,2 olarak gerçekleşmiştir. Bununla beraber işyeri büyüklüğü arttıkça iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanan işyeri oranının da yükseldiği görülmektedir. Söz konusu oran, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 36,4'e kadar yükselmektedir.

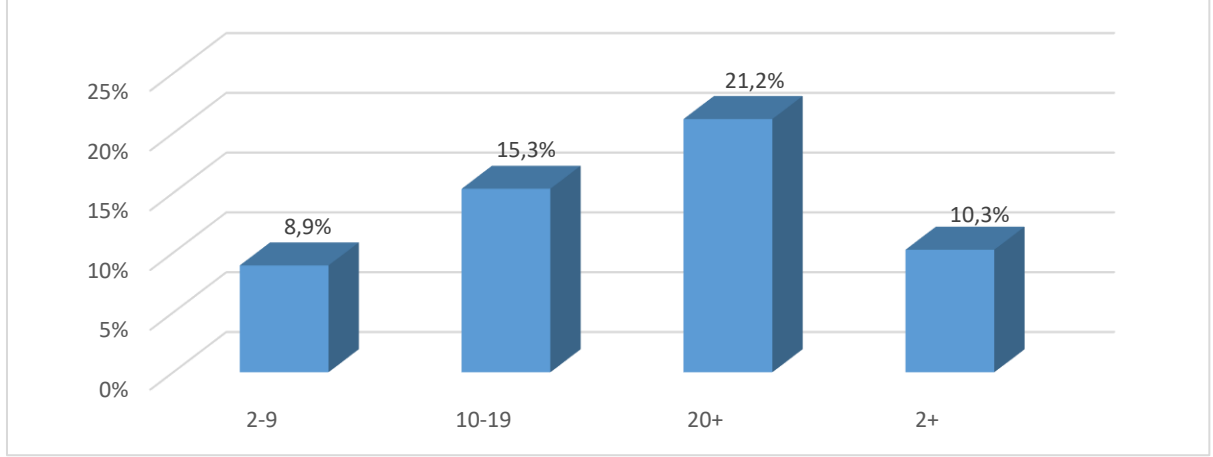
Sektör bazında iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanma durumu değerlendirildiğinde en yüksek oranın bilgi ve iletişim sektöründe yer alan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde olduğu gözlemlenmektedir. Bu durum, bahse konu sektörün yapısal özellikleri sebebiyle dijital uygulamaların yoğun olarak kullanılmasıyla ilişkilendirilmektedir. 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde en yüksek dijital teknolojiyi kullanma oranı yüzde 49,6 ile yine bilgi ve iletişim sektöründedir.

Türkiye genelinde iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanma durumu yeşil dönüşüm sertifikasına sahip olma durumundan daha yüksek bir seviyededir. Bu durum, ülkemizde ikiz dönüşümün iki bileşeninden biri olan dijital dönüşümün diğer bileşen olan yeşil dönüşümden daha yoğun olarak uygulandığını göstermektedir.

Ekonomilerin büyüme ve kalkınma süreçlerinin desteklenmesinde yatırımların etkili araçlar olmasından hareketle, araştırma çerçevesinde işverenlerin yatırım yapma

düşüncelerine özellikle yer verilerek gelecek bir yıl içerisindeki yatırım planlamalarına yönelik veriler derlenmiştir. Elde edilen verilere göre işverenlerin yüzde 10,3'ünün gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapma planının bulunduğu anlaşılmaktadır.

Grafik 1: İşyeri Büyüklüklerine Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı

Kaynak: İPA 2024

Diğer taraftan işverenlerin gelecek bir yıl içerisindeki yatırım planlarının işyerleri büyüklüklerine göre değiştiği gözlemlenmektedir. Şöyle ki 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yatırım planlayan işyeri oranı yüzde 8,9; 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 15,3 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 21,2 olarak gerçekleşmektedir.

Tablo 10: Sektörlere Göre Gelecek Bir Yıl İçinde Yatırım Planlayan İşyeri Oranı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	14,2%	16%	34,2%	19,1%
Madencilik ve taş ocaklığı	10,7%	25,2%	23,8%	17%
Bilgi ve iletişim	16%	19,1%	22,1%	17%
İmalat	12,9%	20,2%	28,4%	15,9%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	15,5%	12,9%	10,3%	14,4%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	11,2%	20,1%	23,1%	13,9%
İnşaat	12,3%	12,7%	20,6%	13,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	11,8%	10,4%	13,2%	11,8%
Eğitim	9,2%	9,3%	12,2%	9,8%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	8,5%	17,1%	16%	9,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	8,8%	12,4%	12%	9,6%
Toptan ve perakende ticaret	8,7%	14,3%	19,7%	9,5%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	6,4%	10%	14,1%	6,9%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5,7%	13,7%	11,9%	6,4%
Gayrimenkul faaliyetleri	5,4%	15,2%	17,2%	6,3%
Ulaştırma ve depolama	5,2%	15,5%	18,2%	6,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	5,4%	11,7%	10,9%	5,8%
Genel Toplam	8,9%	15,3%	21,2%	10,3%

Kaynak: İPA 2024

Gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise sektörler arasında farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye genelinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin en yüksek oranda yüzde 19,1 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe olduğu görülmektedir. Bu sektörü sırasıyla madencilik ve taş ocaklığı ile bilgi ve iletişim sektörleri takip etmektedir. Öte yandan en yüksek oranda yatırım planlayan işyerlerinin yüzde 34,2 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yer alan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde olduğu dikkat çekmektedir. En düşük oranda yatırım planlayan işyerleri ise yüzde 4,8 ile gayrimenkul faaliyetleri sektöründe bulunan 2-9 çalışanı olan işyerlerindedir.

Tablo 11: Yatırım Yapmayı Planlayan İşyerlerinin Yatırım Türüne Göre Dağılımı

İşyeri Büyüklüğü	İlave Yatırım	Stratejik Yatırım	Teknolojik Yatırım	Yeşil Yatırım	Diğer
2-9	76%	13,8%	26,8%	4,1%	2,4%
10-19	84,1%	13,8%	31,1%	8,1%	2,6%
20+	79,7%	23,4%	34,2%	16,6%	2,2%
Genel Oran	77,5%	15,1%	28,3%	6,3%	2,4%

Kaynak: İPA 2024

İşyerlerinin gelecek bir yıl içerisinde planladıkları yatırım türlerine göre dağılımı incelendiğinde 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 77,5'i ilave yatırım⁴, yüzde 28,3'ü teknolojik yatırım⁵, yüzde 15,1'i stratejik yatırım⁶, yüzde 6,3'ü yeşil yatırım⁷ ve yüzde 2,4'ü ise diğer yatırım türlerinde yatırım yapmayı planlamaktadır.

Türkiye genelinde sayısal olarak en fazla yatırım planlaması olan ilk 10 il sırasıyla İstanbul, İzmir, Bursa, Konya, Antalya, Ankara, Kocaeli, Trabzon, Kayseri ve Mersin illeri iken; Türkiye genelinde ildeki yatırım planlayan işyeri sayısının toplam işyeri sayısına bölünmesi ile hesaplanan yatırım potansiyeli⁸ en yüksek olan ilk 10 il sırasıyla; Erzincan (%52), Hakkâri (%44,7), Ağrı (%34,4), Bayburt (%31,7), Rize (%29,1), Trabzon (%25,5), Kırklareli (%25,3), Burdur (%24), Bartın (%23,7) ve Düzce (%22,9) illeridir.

Yatırım planlayan iller içerisinde en fazla sayıda teknolojik yatırım planlayan ilk on il İstanbul, İzmir, Bursa, Mersin, Antalya, Erzincan, Ankara, Kocaeli, Sakarya ve Denizli illeri iken

⁴ Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs. alımı veya kiralanmasıdır.

⁵ Mevcut makine, teçhizatın teknolojik olarak yenilenmesi kapsamındaki yatırımlardır.

⁶ İşyerinin verimliliğini ve karlılığını artırmak için yürütülecek her türlü AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetlerini içermektedir.

⁷ Çevre dostu ürün ve uygulamaları destekleyen yatırımlardır.

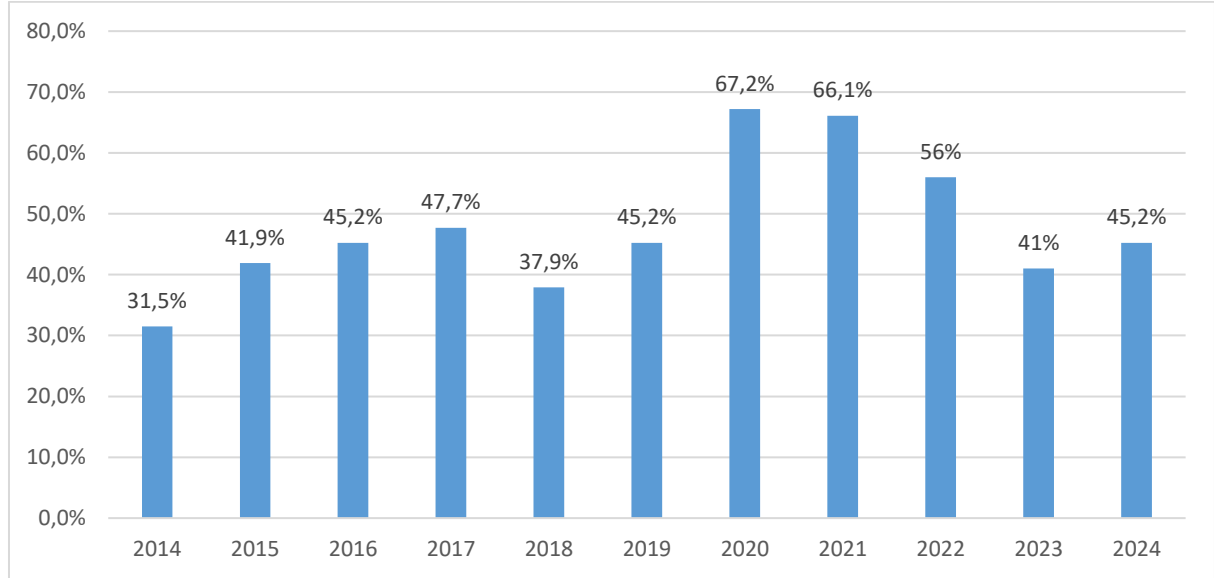
⁸ İldeki yatırım planlayan işyeri sayısı/ildeki toplam işyeri sayısı.

oransal olarak en yüksek teknolojik yatırım planlayan ilk on il sırasıyla Gümüşhane, Ardahan, Kastamonu, Muş, Siirt, Şırnak, Burdur, Sinop, Bayburt ve Yozgat illeridir.

Diğer taraftan en fazla sayıda stratejik yatırım planlayan ilk on il sırasıyla İstanbul, İzmir, Bursa, Antalya, Ankara, Kayseri, Kocaeli, Mersin, Gaziantep ve Aydın illeri iken oransal olarak en yüksek stratejik yatırım planlayan ilk on il sırasıyla Bayburt, Artvin, Malatya, Amasya, Düzce, Kahramanmaraş, Ağrı, Kırıkkale, Sakarya ve Yozgat illeridir.

Araştırma kapsamında işyerlerine son 1 yıl içerisinde İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanıp yararlanmadıkları sorulmuştur.

Grafik 2: Yıllar İtibari İle İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları (10+) (2014-2024)*

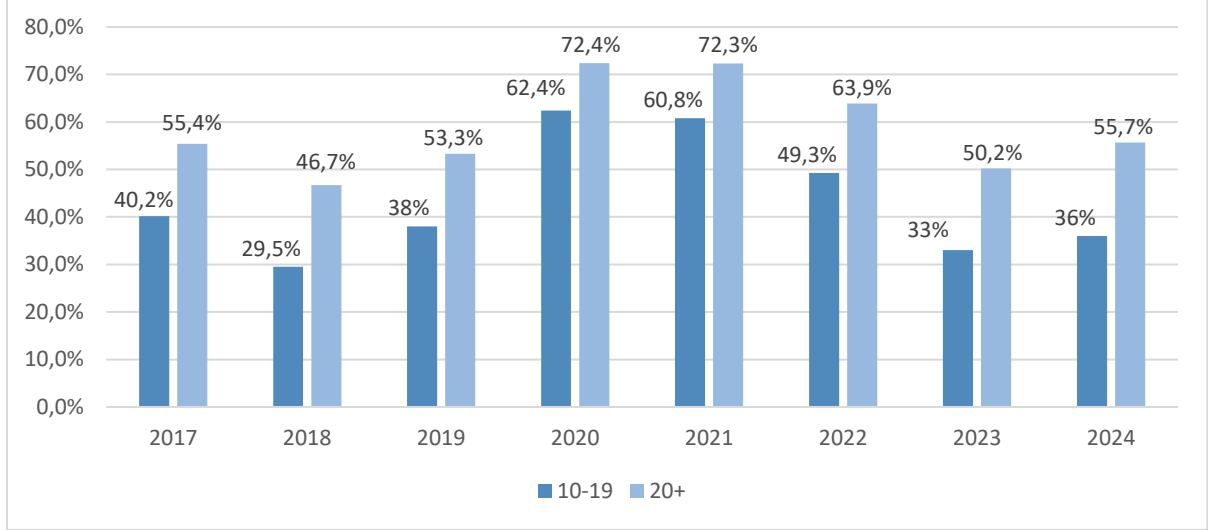
Kaynak: İPA 2014-2024

*2014 ve 2020 yılı araştırması 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Son bir yıl içerisinde 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 45,2'si İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden yararlanmıştır. Bu oranın, 2020-2021 yıllarında en yüksek

seviyelerde bulunmasının temel sebeplerinden biri İŞKUR'un pandemi döneminde işverenlere sunmuş olduğu kısa çalışma ödeneği gibi pasif işgücü piyasası programlarıdır.

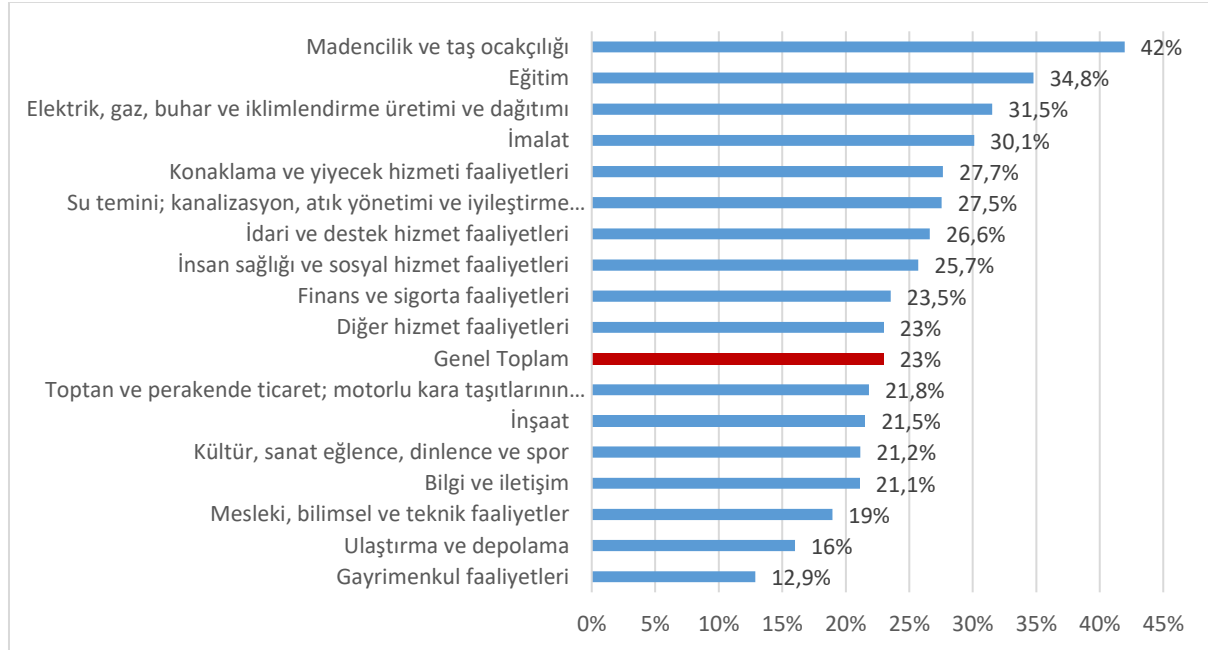
Grafik 3: İşyeri Büyüklüğüne ve Yıllara Göre İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Oranları

Kaynak: İPA 2017-2024

İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı işyeri büyüklüğüne göre incelendiğinde işyeri büyüklüğü arttıkça bahse konu oranının da yükseldiği anlaşılmaktadır. Çalışma kapsamındaki işyerleri içerisinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri, İŞKUR hizmetlerinden daha yüksek oranda faydalanmaktadır.

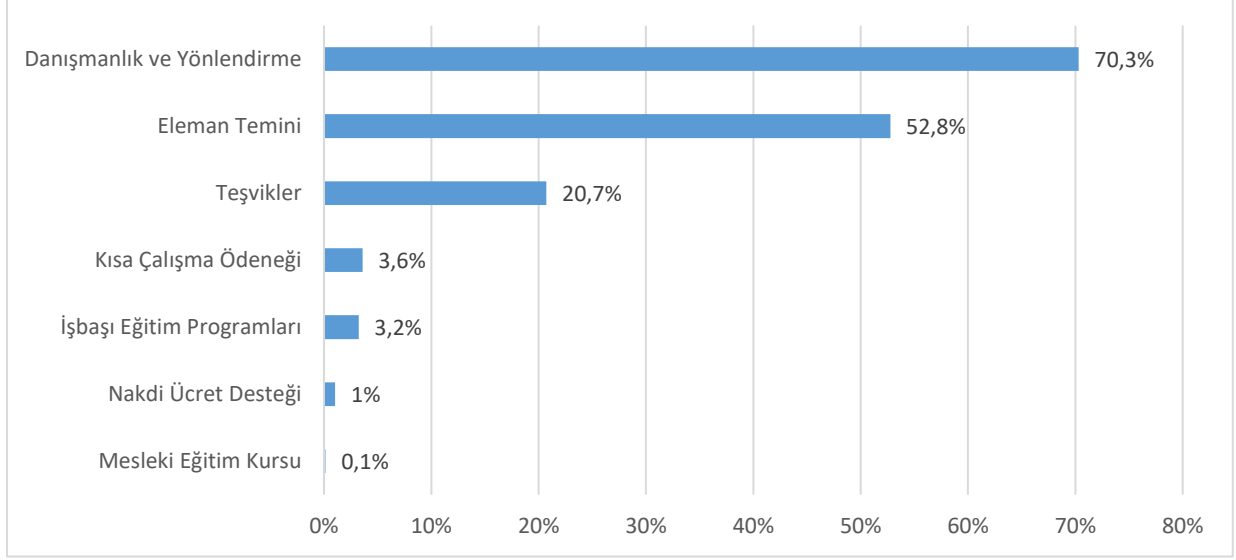
Grafik 4: Sektörlerin İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanma Durumu

Kaynak: İPA 2024

Türkiye genelinde 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 23'ü İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Bununla beraber, İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin yüzde 70,3'ü danışmanlık ve yönlendirme, yüzde 52,8'i eleman temini ve yüzde 20,7'si teşvikler hizmetinden faydalanmıştır.

Grafik 5: İşverenlerin Faydalandıkları İŞKUR Hizmetleri (2+)

Kaynak: İPA 2024

Mesleki eğitim kursu, nakdi ücret desteği, işbaşı eğitim programları ve kısa çalışma ödeneği ise en az faydalanılan İŞKUR hizmetleri olarak sıralanmaktadır. İŞKUR hizmetlerinden en fazla yararlanan sektörler⁹ sırasıyla madencilik ve taş ocaklığı, eğitim, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi sektörleridir.

LOJİSTİK REGRESYON ANALİZİ

Lojistik regresyon, sınıflandırma modellemelerindeki en önemli temel algoritmalarından biridir. Lojistik regresyon, ikili bir sonucu belirleyen (sadece iki olası sonucun olduğu) bir veya daha fazla bağımsız değişkenin bulunduğu bir veri kümesini analiz etmek için kullanılan istatistiksel bir yöntemdir.

Lojistik Regresyon Analizinin Özet Bulguları:

İŞKUR'un işgücü piyasası araştırması özelinde elde ettiği veriler ile işletmelerin İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanıp yararlanılmadığına yönelik 14 bağımsız değişken

⁹ Sektör içerisinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyeri sayısı/Sektördeki toplam işyeri sayısı.

kullanılarak lojistik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda önemli görülen bulgular:

- Engelli istihdam eden işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işyerlerinin 2.94 katıdır. Bunun da temel nedeni mevzuattan kaynaklı engelli istihdam yükümlülüğü olan işletmelerin İŞKUR'a bildirim zorunluluğudur.
- Açık işi olan işletmelerin diğer işletmelere kıyasla İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı 2.26 katına yükselmektedir.
- Vardiya yapan işletmelerin diğer işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı %50 daha fazladır. Buda vardiya yapan işyerlerinin İŞKUR hizmetlerini tercih ettiğini ortaya koymaktadır.
- Yeşil Dönüşüm uygulamalarına ağırlık veren işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre %37 daha fazladır. Bu da çevresel sürdürülebilirliğe yönelik adımlar atan işletmelerin görece büyük ölçekli işletmeler olması nedeniyle bu işletmelerin iş gücü temini ve destek süreçlerinde İŞKUR'u daha fazla tercih ettiği görülmektedir.
- Eleman temininde güçlük çekilen işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre %34 daha fazladır. Dolayısıyla açık işi olan ve eleman temininde güçlük çeken işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir.
- Yatırım yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı %28 daha fazladır. Bunun da temel nedeninin büyüme hedefinde olan işletmelerin İŞKUR ile daha yakın temas halinde olduğu düşünülmektedir.
- İhracat yapan işletmelerin yapmayan işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı %22 daha fazladır. Bu da büyük ölçekli işletmelerin İŞKUR faaliyetlerine katılmaya yatkın olduğunu desteklemektedir.
- Arge faaliyetinde bulunmayan işletmelerin Arge faaliyetinde bulunan işletmelere göre İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı %18 daha azdır. Bu faaliyetlere yatırım yapan ve uygulayan işletmelerin İŞKUR'dan daha yüksek oranda faydalandığını göstermektedir.
- E-Ticaret yoluyla mal veya hizmet satışı yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre %11 daha fazladır. Bu da E-ticaret yapan işletmelerin yeni aldığı personelin e-ticaret alanındaki yetkinliklerini artırmak için İŞKUR'un mesleki eğitim programlarından ve diğer destek ve hizmetlerden faydalandığını gösterir.
- Dijital Teknoloji kullanan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere göre %6 daha fazladır. Bu oran, İŞKUR'un dijital teknolojiyi yoğun kullanan ve az kullanan işletmelere benzer oranlarda ulaşabildiğini göstermektedir.
- İstihdam azalışı olan şirketlerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı %5 azalmaktadır. Bunun temel nedeni işletmede belirli mesleklerde istihdam azalışı beklendiği için ilgili işletmenin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma potansiyelinin azalmasıdır.
- Uzaktan çalışma yapan işletmelerin İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığı diğer işletmelere kıyasla %42 azalmaktadır. İŞKUR iş ilanlarına bakıldığında uzaktan çalışma seçeneğinin az oluşu bu sonucu desteklemektedir. Uzaktan çalışma yapan sektörler bakıldığında ilk iki sırada Bilgi ve iletişim ile Finans ve sigorta faaliyetleri sektörü gelmektedir. Bu sektörlerin kendi işe alım programlarını gerçekleştirmesi ve kendi işe alım platformlarını kullanması nedeniyle İŞKUR faaliyetlerinden görece daha az yararlandığını göstermektedir.

Lojistik regresyon denklemi;

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_n X_n$$

Y bağımlı değişkeni temsil eder.

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_n$ katsayıları temsil eder.

$X_1, X_2, \dots, X_n$ bağımsız değişkenlerdir.

Lojistik regresyon sonucunda elde edilen katsayılarının yorumlanması aşağıdaki gibidir:

0'dan büyük olan değerler:

Eğer bir katsayının değeri 0'dan büyükse, bu durumda, ilgili bağımsız değişkenin artışı, bağımlı değişkenin gerçekleşme olasılığını artırır.

0'a yakın olan veya 0 olan değerler:

Eğer bir katsayının değeri 0'a yakınsa veya 0 ise, ilgili bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde belirgin bir etkisi olmadığı anlamına gelir.

0'dan küçük olan değerler:

Eğer bir katsayının değeri 0'dan küçükse, ilgili bağımsız değişkenin artışı, bağımlı değişkenin gerçekleşme olasılığını azaltır.

Bağımsız Değişkenler

X_1 : İhracat

X_2 : Part Time Çalışan

X_3 : Açık İş Var mı

X_4 : İstihdam Artış Var mı

X_5 : İstihdam Azalış Var mı

X_6 : TGCM Var mı

X_7 : Vardiya

X_8 : Arge

X_9 : Planlanan Yatırım

X_{10} : E-ticaret Hizmet Satışı Var mı

X_{11} : Engelli İstihdam Ediyor mu

X_{12} : Uzaktan Çalışma Yapılıyor mu

X_{13} : Yeşil Dönüşüm

X_{14} : Dijital Teknoloji

Bağımlı Değişken (Karar Değişkeni)

Y_i : Hizmetlerden Yararlanma

Elde Edilen Lojistik Regresyon Modeli:

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \beta_4 X_4 + \beta_5 X_5 + \beta_6 X_6 + \beta_7 X_7 + \beta_8 X_8 + \beta_9 X_9 + \beta_{10} X_{10} + \beta_{11} X_{11} + \beta_{12} X_{12} + \beta_{13} X_{13} + \beta_{14} X_{14}$$

Lojistik regresyon analizi sonucunda elde edilen katsayılar aşağıdaki gibidir.

$$\beta_0 = -0.620$$

$$\beta_1 = 0.194$$

$$\beta_2 = -0.010$$

$$\beta_3 = 0.856$$

$$\beta_4 = 0.091$$

$$\beta_5 = -0.056$$

$$\beta_6 = 0.293$$

$$\beta_7 = 0.407$$

$$\beta_8 = 0.175$$

$$\beta_9 = 0.256$$

$$\beta_{10} = 0.113$$

$$\beta_{11} = 1.130$$

$$\beta_{12} = -0.635$$

$$\beta_{13} = 0.345$$

$$\beta_{14} = 0.051$$

$$Y_i = -0.620 + 0.194X_1 - 0.010X_2 + 0.856X_3 + 0.091X_4 - 0.056X_5 + 0.293X_6 + 0.407X_7 + 0.175X_8 + 0.256X_9 + 0.113X_{10} + 1.130X_{11} - 0.635X_{12} + 0.345X_{13} + 0.051X_{14}$$

Lojistik Regresyon Analizinin Bulguları:

- “İhracat” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.22 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde ihracat yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Part Time Çalışan” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını %1 azaltmaktadır.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde kısmi (part-time) çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “Açık İş Var mı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 2.26 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz sorusunun yanıtları Hayır= 0, Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “İstihdam Artış Var mı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.10 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde 1 yıl sonra (17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla) net istihdam artışı bekliyor musunuz sorusunun yanıtları Fikrim Yok/İstihdamın değişeceğini düşünmüyorum = 0 , Hayır = 1 , Evet = 2 'den oluşmaktadır.)

- “İstihdam Azalış Var mı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını %5 azaltmaktadır.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde 1 yıl sonra (17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla) net istihdam azalışı bekliyor musunuz sorusunun yanıtları Fikrim Yok/İstihdamın değişeceğini düşünmüyorum = 0 , Hayır = 1 , Evet = 2 'den oluşmaktadır.)

- “TGCM Var mı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.34 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Son 1 yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslek var mı sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “Vardiya” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.50 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “Arge” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.18 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Ar-Ge çalışması yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “Planlanan Yatırım” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.28 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 'den oluşmaktadır.)

- “Eticaret Hizmet Satışı Var mı” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.11 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde E-Ticaret (internet üzerinden) yoluyla mal veya hizmet satışı yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Engelli İstihdam Ediyor mu” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 2.94 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde Engelli personel istihdam ediyor musunuz sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Uzaktan Çalışma Yapılıyor mu” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını %42 azaltmaktadır.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde uzaktan çalışma yapılıyor mu sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Yeşil Dönüşüm” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.37 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen Yeşil dönüşüme/enerjiye ilişkin herhangi bir sertifika var mı sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

- “Digital Teknoloji” değişkenindeki bir birimlik artış İŞKUR hizmetlerinden yararlanma olasılığını 1.06 katına yükseltmektedir.

(İşverenlere yöneltilen İşyerinizde İş süreçlerinize dijital teknolojiyi entegre ediyor musunuz sorusunun yanıtları Hayır = 0 , Evet = 1 ‘den oluşmaktadır.)

1.2. MEVCUT İSTİHDAM VERİLERİ

Bu bölümde, araştırma kapsamında bulunan işyerlerinin mevcut istihdam durumları analiz edilmektedir. Bununla beraber çalışanların sektörlere göre dağılımına yer verilmektedir.

Tablo 12: Sektörlere Göre İstihdam Durumu

Sektör	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
İmalat	3.374.769	1.255.666	4.630.435
Toptan ve perakende ticaret	2.152.338	1.135.810	3.288.149
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	726.588	410.568	1.137.156
İnşaat	990.624	146.176	1.136.800
Ulaştırma ve depolama	899.225	164.536	1.063.761
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	733.976	310.159	1.044.134
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	398.153	275.370	673.523
Eğitim	161.426	249.256	410.682
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	127.194	262.129	389.323
Finans ve sigorta faaliyetleri	205.479	172.345	377.824
Diğer hizmet faaliyetleri	215.157	156.313	371.470
Bilgi ve iletişim	223.572	115.083	338.655
Madencilik ve taş ocaklığı	109.893	9.745	119.637
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	91.557	14.895	106.452
Gayrimenkul faaliyetleri	65.031	38.985	104.016
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	53.232	27.201	80.432
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	62.207	11.925	74.133
Genel Toplam	10.590.419	4.756.162	15.346.581

Kaynak: İPA 2024

Sektörlere göre istihdam durumu incelendiğinde işyerlerinde 4 milyon 756 bin 162 kadın çalışan, 10 milyon 590 bin 419 erkek çalışan olmak üzere toplam 15 milyon 346 bin 581 çalışan bulunmaktadır. İşyerlerindeki mevcut istihdam sayısı, SGK verileri ile karşılaştırıldığında benzer bir sonuca ulaşılmaktadır. 2024 Mayıs döneminde on yedi sektörde 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde 4/a kapsamında yer alan mevcut istihdamın 15 milyon 483 bin 240 kişi olduğu

görülmektedir.¹⁰ Bu doğrultuda, saha çalışmasından elde edilen veriler ile idari kayıtların genel olarak birbirine yakınsadığı söylenebilmektedir.

Tablo 13: Çalışan Sayılarının İPA ve SGK Verileri Kapsamında Karşılaştırılması

Sektör	Çalışan İPA	Çalışan SGK*
İmalat	4.630.435	4.137.751
Toptan ve Perakende Ticaret	3.288.149	2.287.871
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	1.137.156	1.256.533
Ulaştırma ve Depolama	1.136.800	963.388
İnşaat	1.063.761	1.892.968
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	1.044.134	1.472.179
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	673.523	619.669
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	410.682	941.169
Eğitim	389.323	675.351
Bilgi ve İletişim	377.824	269.050
Diğer Hizmet Faaliyetleri	371.470	212.720
Finans ve Sigorta Faaliyetleri	338.655	172.754
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	119.637	146.169
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	106.452	114.935
Gayrimenkul Faaliyetleri	104.016	108.539
Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri	80.432	129.324
Kültür, Sanat, Eğlence, Dinlence ve Spor	74.133	82.870
Toplam	15.346.581	15.483.240

Kaynak: 2024 İPA-SGK 2024 Mayıs

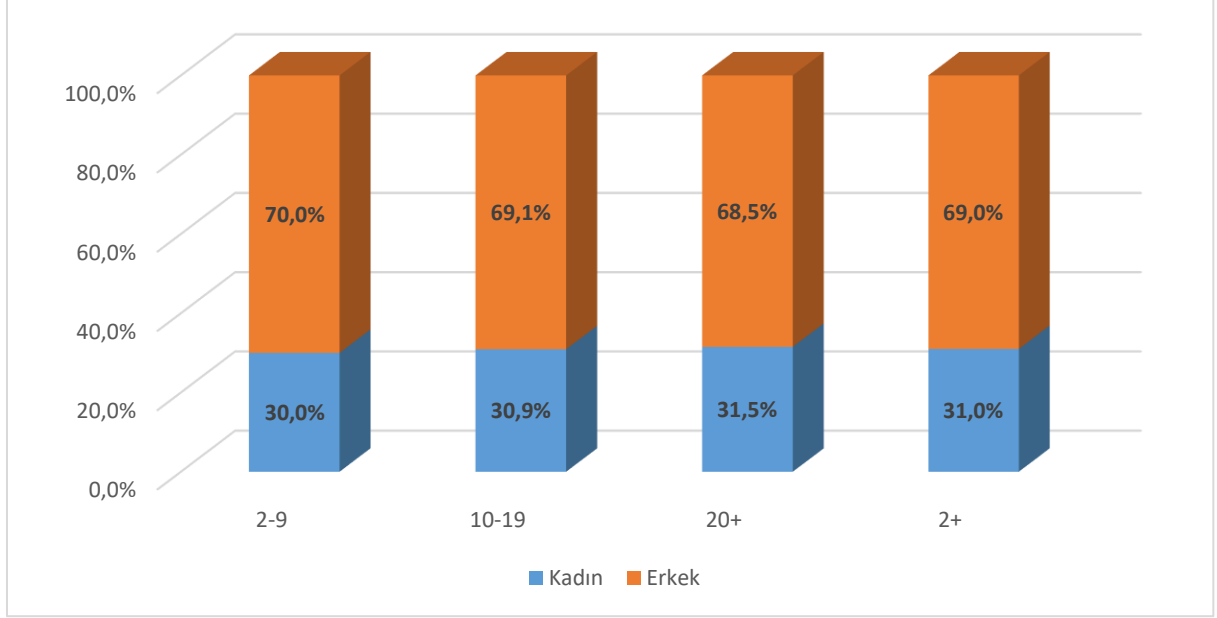
* SGK verileri kamu ve özel sektörde 4/a statüsünde çalışan sigortalı sayısını kapsamakta iken İPA örneklemine kamu işyerleri dâhil edilmemektedir. Bu nedenle devlet okulları ve devlet hastaneleri gibi kamu işyerleri araştırma örnekleminde yer almamaktadır. Bununla beraber, araştırma kapsamında çalışan sayıları derlenirken kayıtlı veya kayıt dışı çalışan ayrımı yapılmamaktadır.

Araştırma kapsamında temin edilen çalışan sayısının yüzde 69'unu erkekler yüzde 31'ini ise kadınlar oluşturmaktadır. Sektör bazında değerlendirildiğinde eğitim ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörleri haricindeki sektörlerde erkek çalışan sayısı kadın çalışan sayısından daha fazladır. Bununla birlikte en fazla çalışan sırasıyla imalat, toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmetleri faaliyetleri sektörlerinde bulunmaktadır. En az çalışan ise kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe yer almaktadır.

¹⁰ SGK, 2024 Yılı Mayıs Aylık Bülteni; 4/a Kapsamında Zorunlu Sigortalıların Faaliyet Kollarına ve İşyeri Büyüklüğüne Göre Dağılımı

Diğer taraftan işyeri büyüklüklerine göre işyeri ve çalışan sayıları incelendiğinde işyeri sayısının en fazla 2-9 arası çalışanı olan işyerlerinde bulunduğu görülmekte iken çalışan sayısının ise en fazla 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bulunduğu görülmektedir.

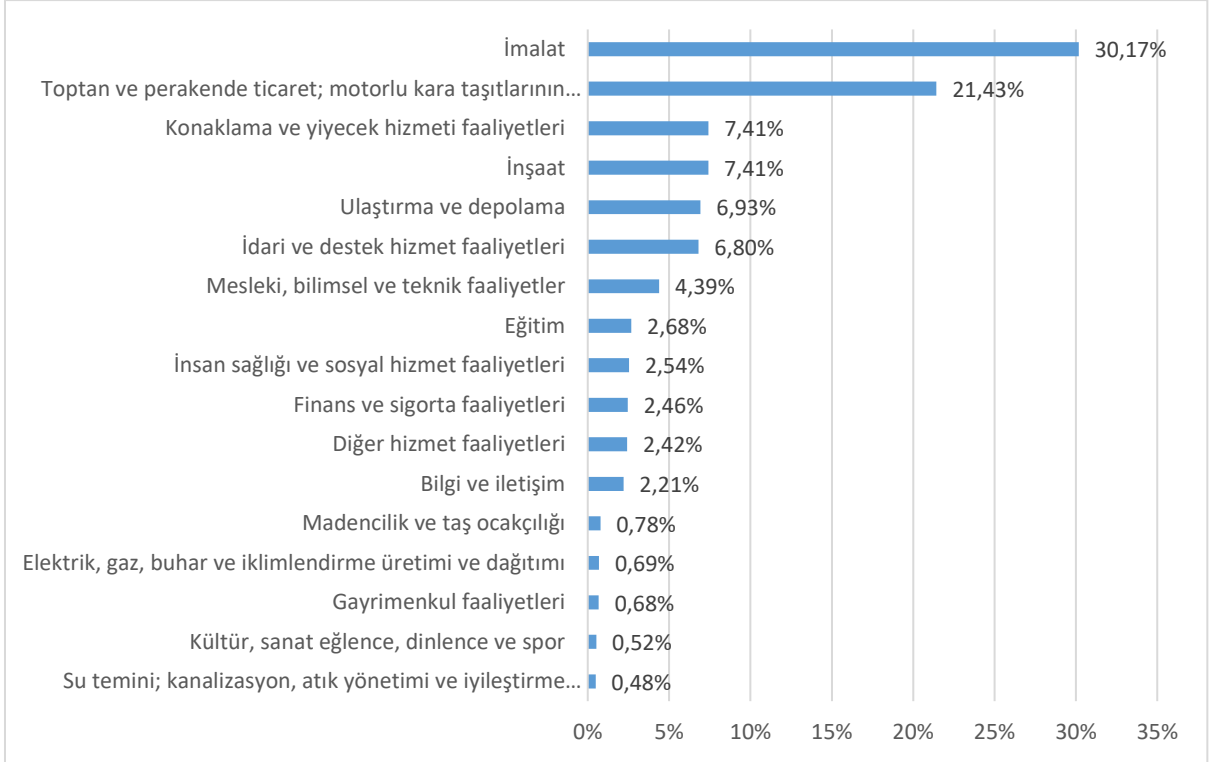
Grafik 6: İstihdamın İşyeri Büyüklükleri ve Cinsiyete Göre Dağılımı

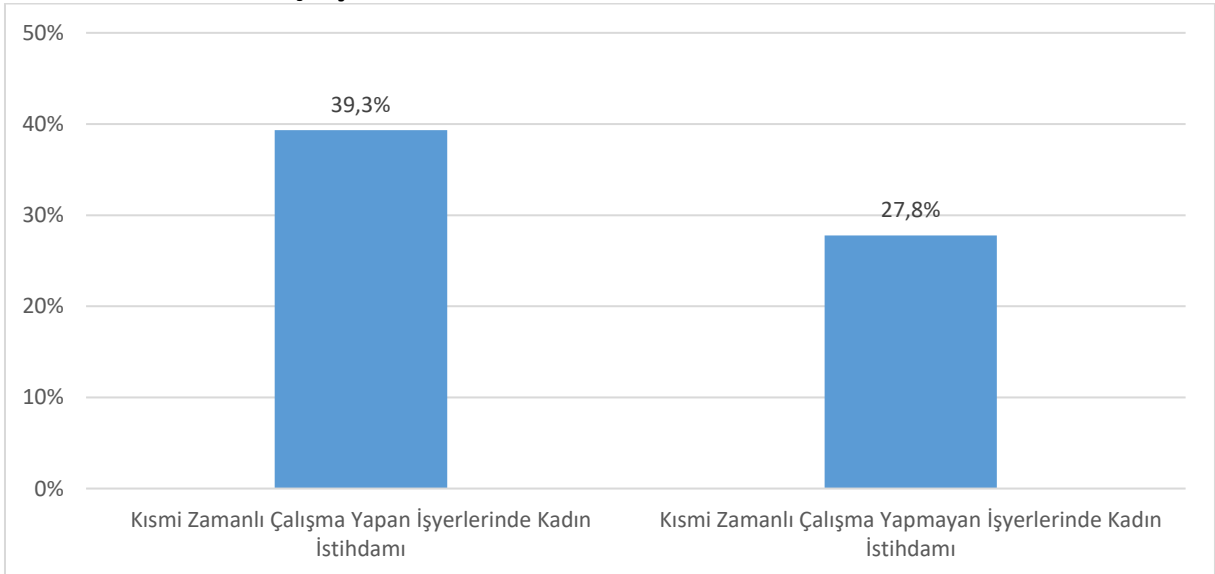
Kaynak: İPA 2024

Çalışan sayısı işyeri büyüklüklerine göre ele alındığında, tüm işyeri büyüklüklerinde yaklaşık her 10 çalışandan 7'sinin erkek olduğu anlaşılmaktadır. Bununla beraber en yüksek oranda kadın çalışan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yer almaktadır. Bu sonuç değerlendirilirken araştırmanın sadece özel sektör işyerlerini kapsadığı hususu dikkate alınmalıdır.

Çalışanların sektörlere göre toplam istihdam içerisindeki dağılımı incelendiğinde en yüksek oranda istihdamın imalat sektöründe olduğu görülmektedir. Bu sektörü sırasıyla toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. En düşük oranda istihdama sahip olan sektör ise su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri sektörüdür.

Grafik 7: Çalışanların Sektörel Dağılımı**Kaynak:** İPA 2024

Diğer taraftan araştırma kapsamında, kısmi zamanlı çalışma yapan işyerleri analiz edilmiştir. Elde edilen veriler incelendiğinde; kısmi zamanlı çalışma yapan işyerlerinde kadın istihdamının, kısmi zamanlı çalışma yapmayan işyerlerine göre oransal olarak daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Grafik 8: Kısmi Zamanlı Çalışma Durumuna Göre Kadın İstihdamı**Kaynak:** İPA 2024

2. AÇIK İŞLER

İşgücü Piyasası Araştırmasında açık iş tanımı; henüz ortaya çıkmış ve doldurulmamış, işverenin işyeri dışından uygun bir aday bulmak amacıyla aktif adımlar atmakta olduğu ve daha fazla adım atmaya hazırlandığı, işveren tarafından hemen doldurulmak istenen ücretli bir iş olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda, işgücü piyasası araştırmalarında kullanılan işyeri bilgi formunda "açık işler", işyerlerinin fiilen ihtiyaç duyduğu ve aktif arama yöntemleriyle eleman arayışında olduğu meslekleri ifade etmektedir.

Açık işler, işgücü piyasasının talep tarafını yansıtan bir gösterge olup, işgücü talebine yönelik politika planlamalarında başvurulacak önemli bir veri kaynağıdır. İşgücü piyasasının talep yönünü ortaya çıkarmakta temininde güçlük çekilen meslekler ile açık iş verileri en önemli göstergelerdir. Açık iş oranına ilişkin veriler, işgücü yetiştirme programlarının güncel ihtiyaçlara daha duyarlı hale getirilmesine ve işgücü arzı ile talebi arasındaki dengesizliklerin tespit edilmesine önemli katkılar sunmaktadır.

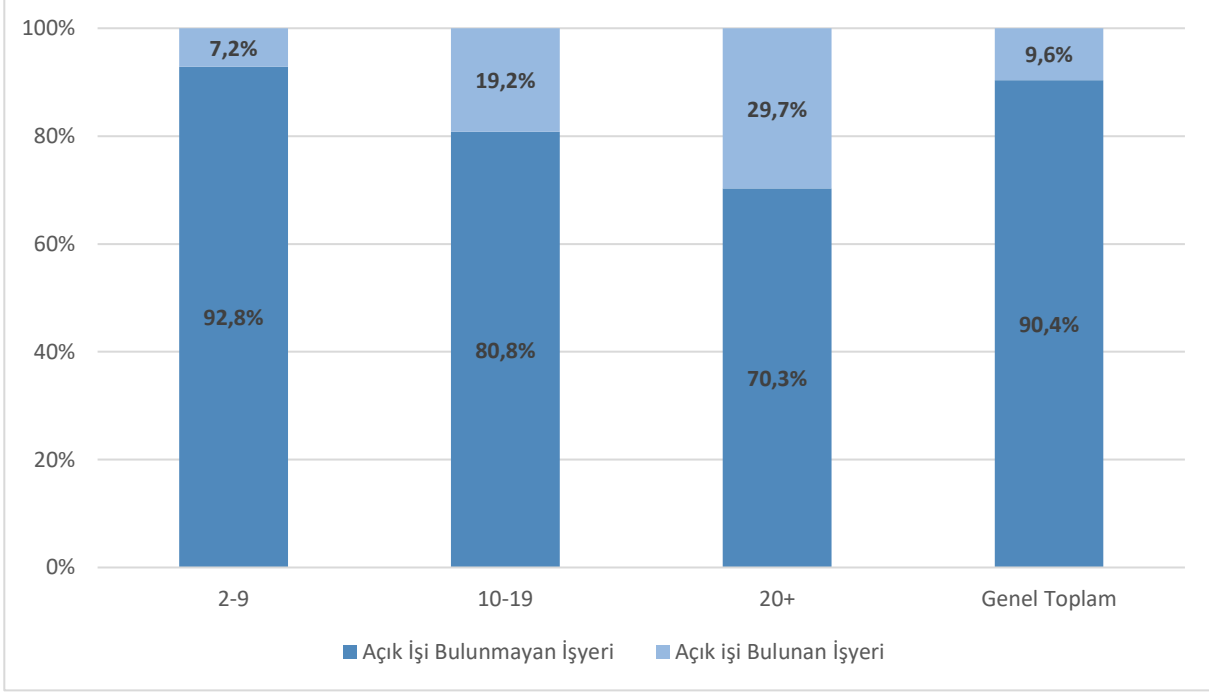
Araştırma kapsamında işyerlerine 2024 yılı 15 Nisan-17 Mayıs tarihleri arasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı sorulmuştur. Böylelikle ziyaret edilen tarihler arasında işyerlerinin personel ihtiyaçları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışma kapsamında işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve işverenlerin vermeyi düşündükleri ücret düzeyi sorulmuştur. Bu kapsamda toplanan verilere bu bölümde detaylı bir şekilde yer verilmiştir.

Araştırma kapsamında işverenlere açık işlerde cinsiyet tercihi olup olmadığı da sorulmuştur. Bu sayede kadın istihdamına yönelik eğilimler tespit edilmeye çalışılmıştır. Cevap seçenekleri arasında "Cinsiyet Önemli Değil" seçeneği de yer almıştır.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 547 bin 447 işyerinden 148 bin 675 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve bu işyerlerinde toplam 488 bin 324 kişilik açık iş olduğu verisine ulaşılmıştır. 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindeki açık iş sayısı, bir önceki yıl ile karşılaştırıldığında yüzde 5,9 oranında artmıştır.

2024 yılı İPA verilerine göre, 2 ve daha fazla çalışanı bulunan her 100 işyerinden 9,6'sında açık iş bulunmaktadır. İşyeri büyüklüğünün artmasıyla birlikte, açık işi olan işyeri oranında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Zira 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 7,2'sinde, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 19,2'sinde açık iş bulunmakta olup 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde bu oran yüzde 29,7'ye çıkmaktadır.

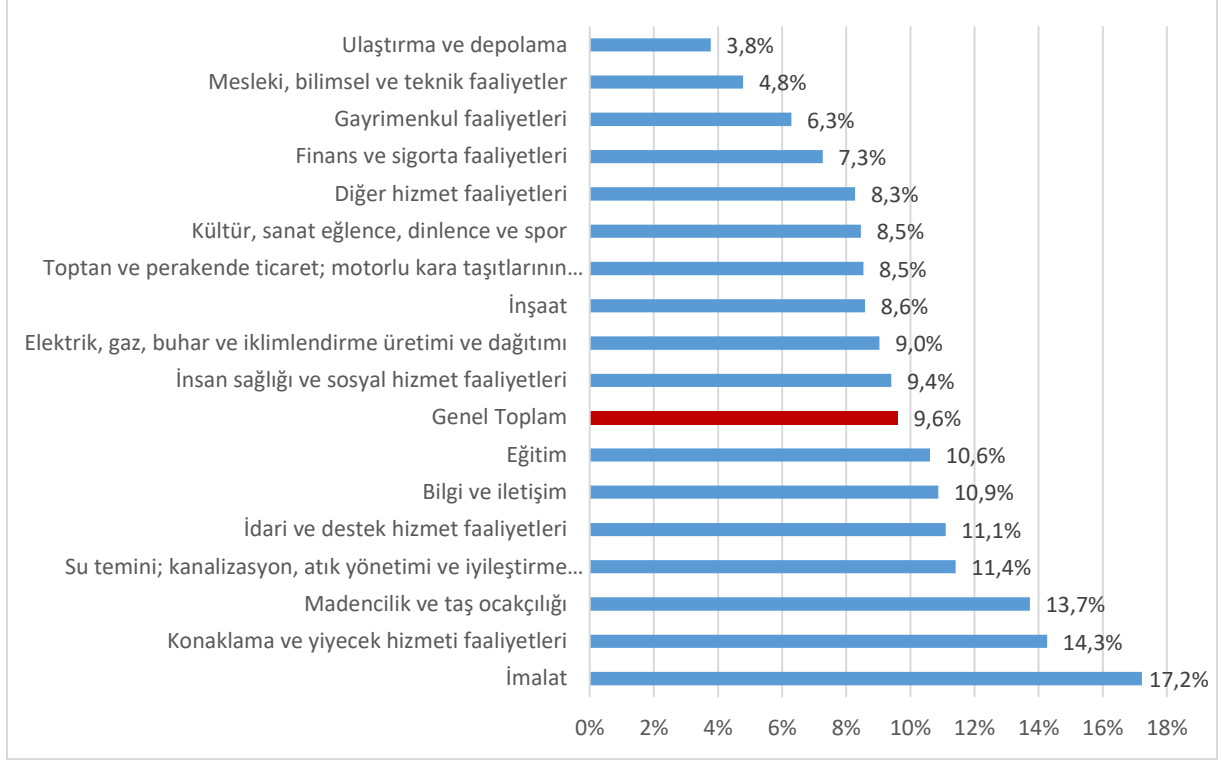
Grafik 9: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İş Olan İşyeri Oranları

Kaynak: İPA 2024

2023 yılına göre (yüzde 8,7) bu yıl, 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık işi olan işyeri oranı 0,9 puan artış göstermiştir. İşyeri büyüklükleri açısından geçen yıl ile karşılaştırıldığında ise 2-9 çalışanı olan işyerlerinde 0,7 puan, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde 2,2 puan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ise 2,1 puan artış görülmüştür.

10 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık işi olan işyeri oranı 2022 yılında yüzde 19,9 iken 2023 yılında 2 puan artarak yüzde 21,9 yükselmiştir. 2024 yılına gelindiğinde ise bu oran yüzde 24,1'e yükselmiştir. Bu veriler, 10 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindeki işgücü talebinin arttığını ve son yıllarda düzenli bir yükseliş gösterdiğini ifade etmektedir.

Grafik 10: Sektörlere Göre Açık İş Olan İşyeri Oranı**Kaynak: İPA 2024**

Açık işi olan işyerlerinin toplam işyerleri içerisindeki oranı, işyerlerinin açık iş verme potansiyelini göstermektedir. Açık işi olan işyeri oranının en yüksek olduğu sektör yüzde 17,2 ile imalat sektörüdür. İmalat sektöründe bu oran, işyeri büyüklüğüne göre farklılık göstermektedir. 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 12,1, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 23,7 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise yüzde 39,3 olarak belirlenmiştir. Bu veriler, çalışan sayısı arttıkça imalat sektöründe açık işi olan işyeri oranının da belirgin bir şekilde yükseldiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında ülkemizde açık işi bulunan işyeri oranının en fazla olduğu imalat sektörünü sırasıyla konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri ile madencilik ve taş ocaklığı sektörleri takip etmektedir.

Tablo 14: Sektörlere ve İşyeri Büyüklüklerine Göre Açık İş Sayısı

Sektör	2-9	10-19	20+	2+
İmalat	57.273	21.926	111.498	190.698
Toptan ve perakende ticaret	62.045	14.613	29.022	105.680
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	21.264	11.221	24.769	57.254
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	5.558	3.273	19.720	28.551
İnşaat	14.941	2.522	7.020	24.483
Ulaştırma ve depolama	11.602	3.425	8.102	23.129
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	5.468	2.034	4.994	12.495
Diğer hizmet faaliyetleri	6.878	1.023	1.766	9.667
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	1.352	2.384	5.542	9.278
Bilgi ve iletişim	2.813	1.170	2.414	6.397
Eğitim	2.632	1.482	2.078	6.192
Gayrimenkul faaliyetleri	1.992	410	1.622	4.024
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.444	226	1.688	3.358
Finans ve sigorta faaliyetleri	953	295	1.348	2.597
Madencilik ve taş ocaklığı	502	252	1.639	2.392
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	418	253	583	1.254
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	113	116	648	877
Genel Toplam	197.248	66.625	224.452	488.324

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerindeki açık işlerin sektörel dağılımı incelendiğinde ilk sırada yüzde 39,1 oranıyla imalat sektörü yer almaktadır. İmalat sektörünü yüzde 21,6 ile toptan ve perakende ticaret sektörü ve yüzde 11,7 ile konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörü takip etmektedir. Tüm açık işlerin yüzde 72,4'ü bu üç sektörde bulunmaktadır. Yani her 10 açık işten yaklaşık 7'si bu üç sektöre aittir. Bu durum imalat, toptan ve perakende ticaret ile konaklama ve yiyecek hizmetleri sektörlerinde işgücüne olan ihtiyacın diğer sektörlerle göre oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. En düşük açık iş sayısına sahip sektör ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı sektörüdür. Genel olarak, işgücü talebinin sektörler arası dağılımı, belirli sektörlerde daha yoğun bir işgücü ihtiyacının bulunduğunu ve bu sektörlerde işverenlerin çalışan arayışının daha fazla olduğunu ortaya koymaktadır.

2023 yılına kıyasla, 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde açık iş sayısı yaklaşık 27 bin kişi artmıştır. Bu artışta en büyük pay, 19 bin 821 ile toptan ve perakende ticaret sektöründe olurken, sektördeki açık işlerin yüzde 23,1 oranında arttığı görülmektedir. Bu sektör ekonomik hareketliliğin yoğun olduğu bir alan olduğundan, artan açık iş sayısı sektördeki büyüme ve işgücü ihtiyacının yükseldiğine işaret etmektedir.

Tablo 15: Yıllara ve Sektörlere Göre Açık İş Sayısı (10+)*

Sektör/Yıl	2019	2020	2021	2022	2023	2024
İmalat	63.645	55.540	64.633	109.299	128.857	133.425
Toptan ve perakende ticaret	25.263	21.079	20.264	38.121	42.249	43.635
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	19.442	4.251	7.455	24.009	22.779	35.990
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	9.325	15.643	12.569	18.119	20.813	22.993
Ulaştırma ve depolama	5.956	8.412	5.293	11.592	13.960	11.526
İnşaat	4.656	3.322	4.039	9.236	10.631	9.542
Bilgi ve iletişim	4.112	2.371	2.795	4.377	5.815	3.584
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	3.426	2.817	3.181	5.954	5.587	7.027
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	3.283	2.660	4.008	4.606	4.994	7.926
Eğitim	3.278	1.164	2.256	2.589	4.371	3.559
Diğer hizmet faaliyetleri	1.773	1.148	885	2.301	2.542	2.789
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.502	696	1.107	1.516	2.429	1.644
Gayrimenkul faaliyetleri	657	622	398	632	1.974	2.032
Madencilik ve taş ocaklığı	3.013	675	933	1.453	1.363	1.891
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	242	321	372	631	844	835
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	642	63	150	1.265	775	1.914
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	467	216	526	606	774	764
Genel Toplam	150.682	121.001	130.861	236.305	270.757	291.076

Kaynak: İPA 2019-2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Yukarıdaki tabloda 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin son altı yıldaki açık iş sayıları verilmiştir. Pandemi döneminde açık iş sayılarında düşüş görülmekle birlikte 2022 yılından itibaren açık iş sayılarındaki artış dikkat çekmektedir. 2024 yılında, 2023'e kıyasla 10 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindeki açık iş sayılarında en yüksek oransal artış yüzde 147 ile kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektöründe gerçekleşmiştir.

Tablo 16: Mesleklere Göre Açık İşler

En Fazla Açık İş Olan İlk 20 Meslek	
Garson (Servis Elemanı)	Kaynakçı
Makineci (Dikiş)	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)
Satış Danışmanı / Uzmanı	Ön Muhasebeci
Temizlik Görevlisi	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)
Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	CNC Torna Tezgâhı Operatörü
Kasiyer	Ambar/Depo Görevlisi
Şoför-Yük Taşıma	Satış Temsilcisi / Plasiyer
Paketleme İşçisi	Satış Elemanı / Danışmanı
Konfeksiyon İşçisi	Aşçı
Şoför (Yolcu Taşıma)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)

Kaynak: İPA 2024

Araştırmaya göre en fazla açık işin bulunduğu meslekler garson (servis elemanı), makineci (dikiş) ve satış danışmanı/uzmanı olarak öne çıkmaktadır. Bu sıralama, hem hizmet hem de imalat sektöründe işgücüne yönelik talebin yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 17: Son 5 Yılda En Fazla Açık İş Olan İlk 10 Meslek (10+)*

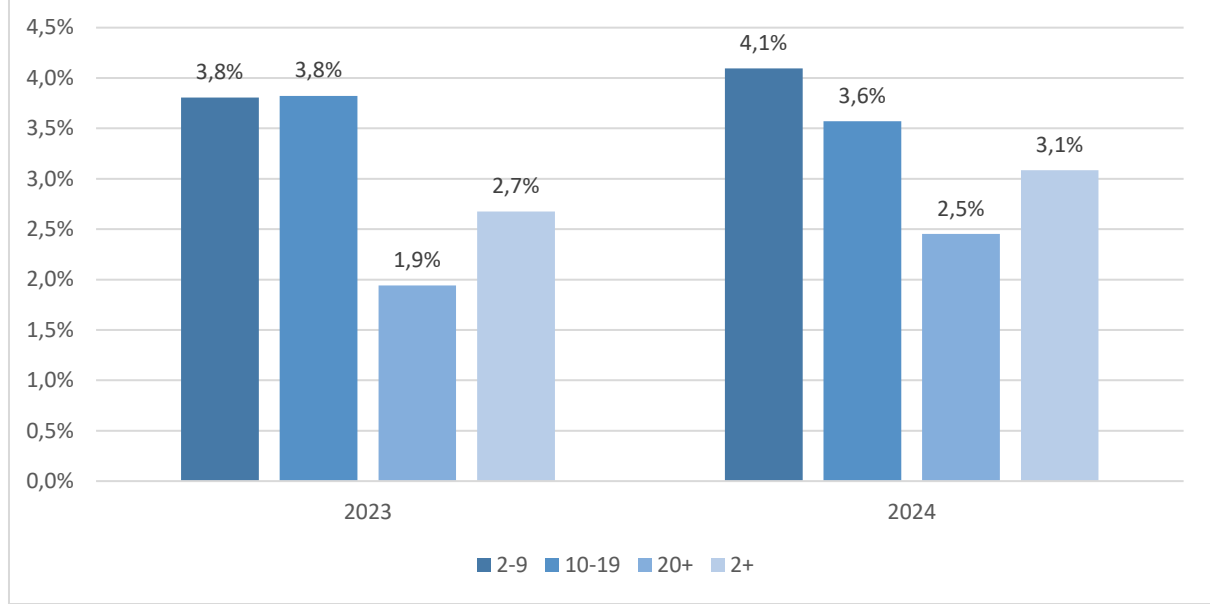
2020	2021	2022	2023	2024
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilci	Konfeksiyon İşçisi	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)
Satış Danışmanı / Uzmanı	Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Makineci (Dikiş)
Makineci (Dikiş)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Satış Danışmanı / Uzmanı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Temizlik Görevlisi
Konfeksiyon İşçisi	Satış Danışmanı / Uzmanı	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Paketleme İşçisi
Paketleme İşçisi	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Temizlik Görevlisi	Konfeksiyon İşçisi
Ambar/Depo Görevlisi	Düz Dikiş Makineci	Düz Dikiş Makineci	Satış Danışmanı / Uzmanı	Satış Danışmanı / Uzmanı
Düz Dikiş Makineci	Temizlik Görevlisi	Temizlik Görevlisi	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Motosikletli Kurye	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Ambar/Depo Görevlisi
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Turizm ve Otelcilik Elemanı	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Paketleme İşçisi	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)
Gazaltı Kaynakçısı	Paketleme İşçisi	Paketleme İşçisi	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Şoför-Yük Taşıma

Kaynak: İPA 2020-2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

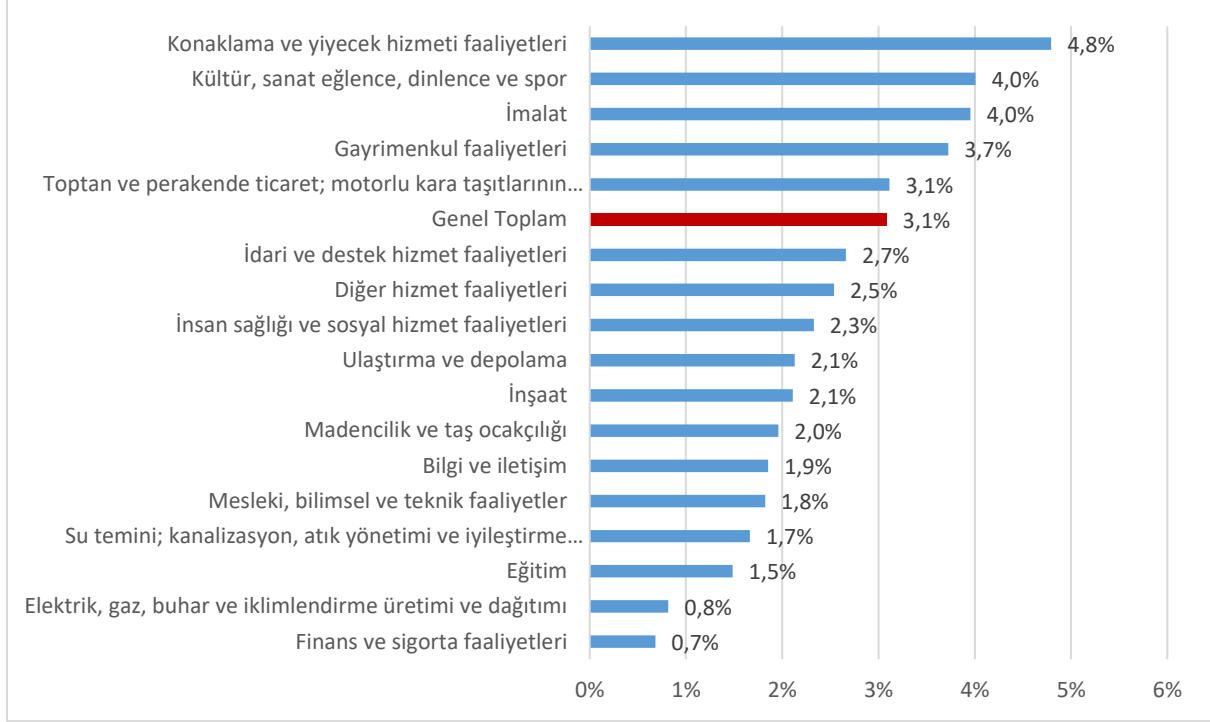
Yukarıdaki tabloda 10 ve daha fazla istihdamı olan işyerlerinde son 5 yılın en fazla açık işi olan meslekleri belirtilmiştir. Makineci (dikiş) ve garson (servis elemanı) mesleklerinin ilk sıralarda yer alması, belirli mesleklerdeki işgücü ihtiyacının sürekliliğini ve yoğunluğunu ortaya koymaktadır.

Grafik 11: Açık İş Oranı (2023-2024)

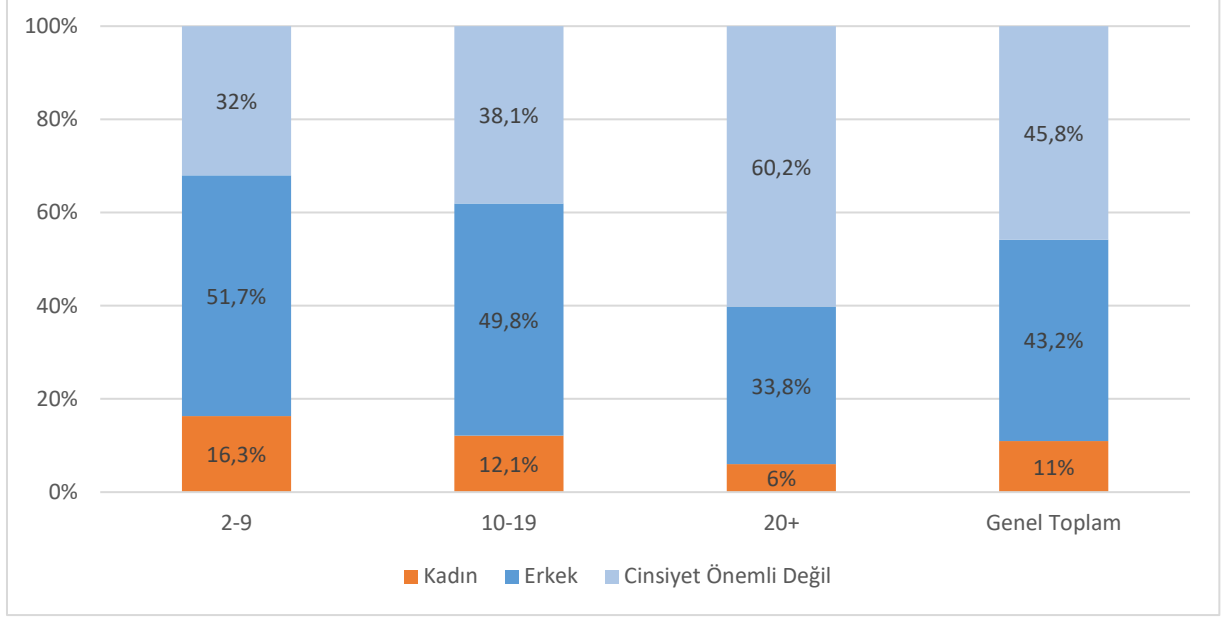
Kaynak: İPA 2023-2024

Açık işlerin, açık işler ile mevcut çalışanların sayısının toplamına bölünmesi ile açık iş oranı hesaplanmaktadır. Bu kapsamda 2024 yılında ülke geneli 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,1 olarak gerçekleşmiştir. Bununla birlikte, 2-9 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 4,1, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 3,6 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise açık iş oranı ise yüzde 2,5 olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerindeki açık iş oranı 2023 yılına göre 0,4 puan artmıştır.

Grafik 12: Sektörlere Göre Açık İş Oranları**Kaynak:** İPA 2024

2 ve üzeri çalışanı olan işyerleri sektör bazında değerlendirildiğinde açık iş oranı en yüksek olan sektörün konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörü olduğu görülmektedir. Bu sektör turizm, otelcilik ve restoranlar gibi hizmet odaklı alanlarda yüksek işgücü talebi oluşturmaktadır. Diğer taraftan Türkiye geneli açık iş oranı olan yüzde 3,1'in üzerinde kalan sektörler kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor, imalat ve gayrimenkul faaliyetleri sektörleridir.

2024 yılında en düşük açık iş oranına sahip olan sektör finans ve sigorta faaliyetleri sektörü olmuştur. Bu sektörü sırasıyla elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı ile eğitim sektörleri takip etmektedir. 2023 yılına göre sektörlerin çoğunda açık iş oranında artış eğilimi görülmektedir. En fazla artış 2,4 puan ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektöründe iken konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektöründe 1,7 puan ve gayrimenkul faaliyetleri sektöründe ise 1,6 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

Grafik 13: İşyeri Büyüklüğüne Göre Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi**Kaynak:** İPA 2024

Açık işlerde talep edilen cinsiyet tercihi ile ilgili veriler, işgücü piyasasının talep yapısına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Türkiye genelinde 148.675 işyerinden toplam 488.324 kişilik açık iş derlenmiş olup, bu açık işlerin yüzde 43,2'sinde yalnızca erkek işgücüne talep olduğu gözlemlenmiştir. Buna ek olarak, açık işlerde yüzde 45,8 oranında "cinsiyet fark etmez" seçeneğinin tercih edilmesi dikkat çekici bir göstergedir. İşverenlerin açık işlerinde neredeyse yarısının cinsiyet fark etmeden çalışan aramaları, daha kapsayıcı ve eşitlikçi bir iş ortamının geliştiğine işaret edebilir. Özellikle kadınların işgücüne katılımını teşvik edecek politikalarla birlikte bu tür oranların daha da dengelenmesi, işgücü piyasasında fırsat eşitliği sağlanması için olumlu bir adım olabilir.

Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 2–9 çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 11'inde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi dikkat çekmektedir.

Tablo 18: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Eğitim Düzeyi	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Eğitim Düzeyi Aranmayan	31,4%	45,9%	30,4%	37,2%
Lise Altı	27,8%	27,7%	24,7%	26,4%
Genel Lise	25,3%	13,4%	24,9%	20,0%
Lisans	6,3%	1,6%	11,1%	6,5%
Meslek Lisesi	4,9%	9,0%	3,5%	6,0%
Meslek Yüksekokulu	4,2%	0,9%	4,2%	2,8%
Çıraklık	0,1%	1,4%	1,0%	1,1%
Lisansüstü	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%
Genel Toplam	100%	100%	100%	100%

Kaynak: İPA 2024

Yukarıdaki tabloda ise araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan 488 bin 324 kişilik açık işin talep edilen eğitim düzeylerine göre dağılımı yer almaktadır. Açık işlerde talep edilen tüm cinsiyet grupları içerisinde en fazla “eğitim düzeyi aranmayan” seçeneği belirtilmiştir. Bu da işverenlerin açık işlerinin yüzde 37,2’sinde belirli bir eğitim düzeyi aramadığını, daha çok iş gücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına önem verdiğini göstermektedir. Öte yandan 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 26,4 ile lise altı gelmektedir. Bunu yüzde 20 ile genel lise eğitim seviyesi takip etmektedir. Lisansüstü eğitim düzeyi talebi ise yüzde 0,1 ile son sırada yer almaktadır.

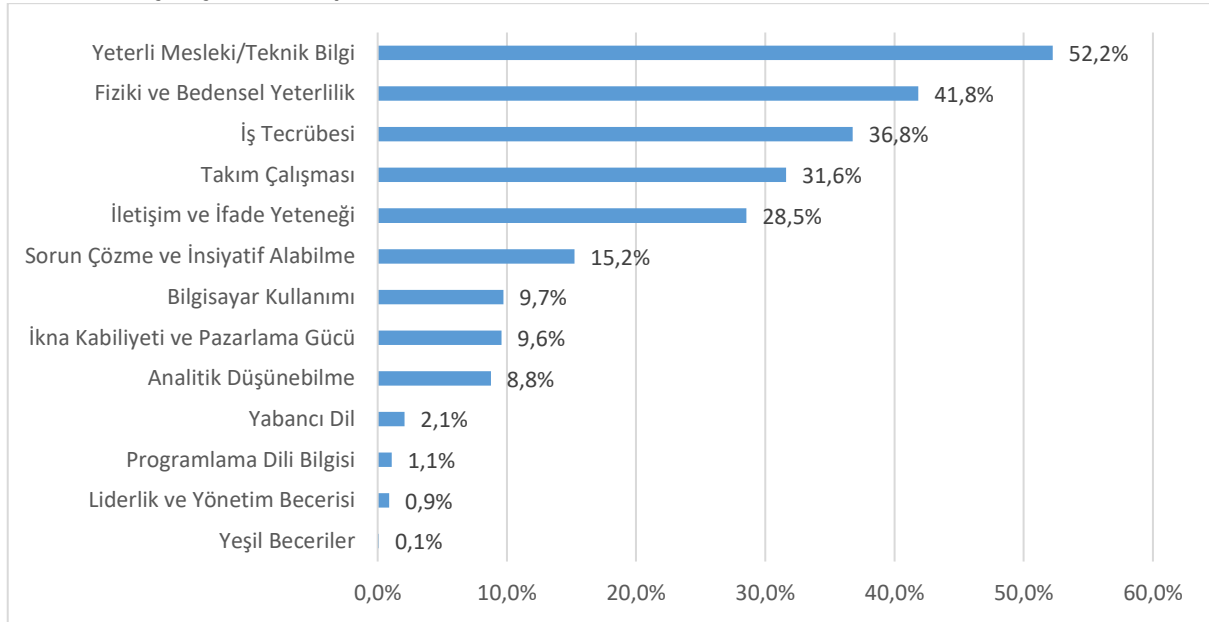
Türkiye’de işgücü talebinin yüksek eğitim gerektiren alanlardan çok, orta veya düşük eğitim düzeyi gerektiren pozisyonlarda yoğunlaştığını göstermekte ve eğitim düzeyinin işgücü piyasasında belirleyici olmadığı birçok alanın bulunduğu işaret etmektedir.

İşverenlerin açık iş talepleri, cinsiyet ve eğitim düzeyi açısından değerlendirildiğinde; yalnızca kadın ya da yalnızca erkek işgücünü istihdam etme eğiliminde olan işverenlerin çoğunlukla herhangi bir eğitim düzeyi tercihi belirtmediği gözlemlenmiştir. Kadın işgücü tercih eden işverenler, bu açık işlerin yüzde 25,3’ünde genel lise mezunu olma şartı aramaktadır. Bu oran, erkek işgücü tercih eden işverenlerde yüzde 13,4 olarak tespit edilmiştir. Bununla beraber, açık işlerinde erkek işgücü tercih eden işverenler bu açık işlerin yüzde 27,7’sinde lise altı eğitim düzeyi talebinde bulunmuşlardır. Bu oran kadınlarda yüzde 27,8 olarak tespit edilmiştir. Kadın işgücünde daha yüksek eğitim düzeylerinin tercih edilmesi, kadınların eğitim

seviyesi arttıkça işgücüne katılma ve istihdam oranlarındaki artışı desteklemektedir. Nitekim kadın işgücü tercihlerinde lisans mezunu tercih edilme oranı yüzde 6,3 iken, bu oran erkeklerde yüzde 1,6 seviyesindedir.

Lisans ve lisansüstü mezunlarına en yüksek oranda talep, cinsiyet ayrımı bulunmayan açık işlerdedir. Bu durum, eğitim seviyesi yüksek işgücü talebinde cinsiyet farkının asgari düzeye indiğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, yüksek eğitim düzeyine sahip işgücü ihtiyacı, işgücü piyasasında cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmaktadır.

Grafik 14: Açık İşlerde Talep Edilen Beceriler

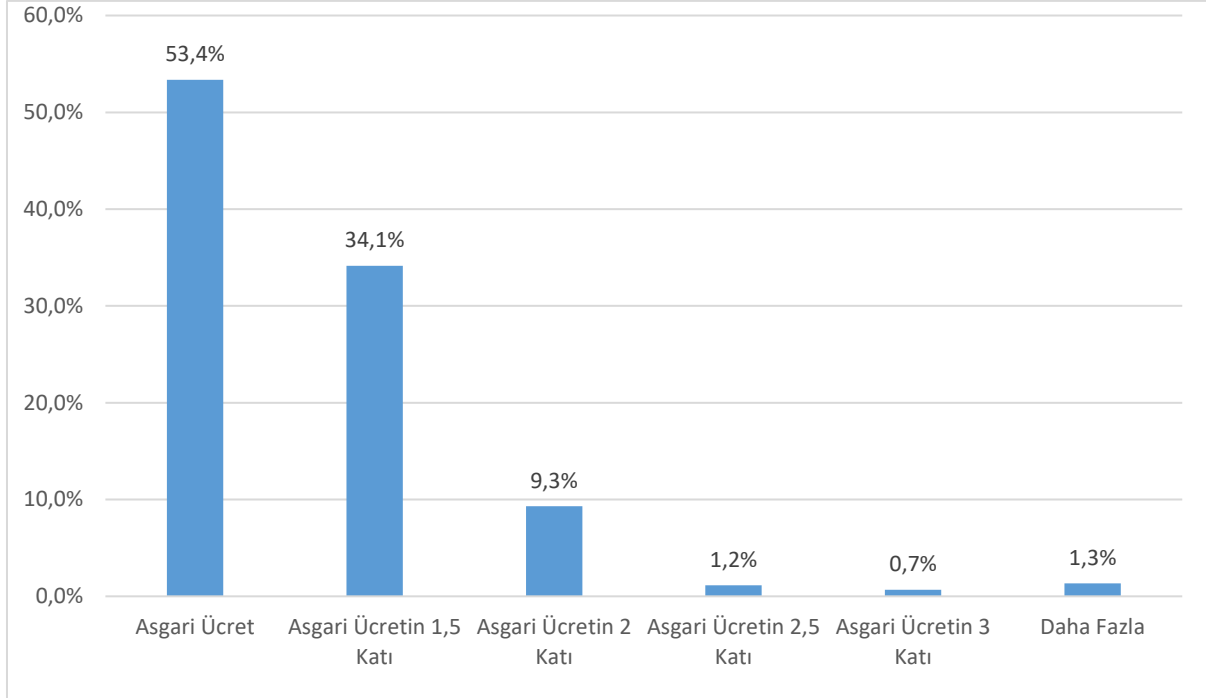
Kaynak: İPA 2024

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde yeterli mesleki ve teknik bilginin ilk sırada, fiziki ve bedensel yeterliliğin ikinci sırada olduğu görülmektedir. İşyeri büyüklüklerine göre 2-9, 10-19 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerleri ile araştırma kapsamında yer alan tüm işyerlerinin açık işlerde talep edilen becerilerinde büyük ölçüde benzerlik görülmektedir. Bu da işgücü piyasasında, belirli becerilere yönelik ortak bir beklenti bulunduğu işaret etmektedir. Diğer taraftan yeşil beceriler ise bütün işyeri büyüklüklerinde en son talep edilen beceri niteliği taşımaktadır. Çevresel sürdürülebilirliğin önemi giderek artsa da işgücü piyasasında yeşil becerilerin daha çok talep edilmesi için işverenlerin ve sektörlerin bu konuda daha fazla bilinçlenmesi ve dönüşüm göstermesi gerekmektedir.

İşverenlerin açık işlerinde vermeyi düşündüğü ücret düzeyi 2024 yılı soru formunda ilk defa yer almıştır. Ücret düzeyleri incelendiğinde açık işlerin yüzde 53,4'ünde işverenler asgari

ücret düzeyinde işgücü talebinde bulunmuşlardır. İkinci sırada ise yüzde 34,1 ile işverenler asgari ücretin bir buçuk katı oranında ücret vermeyi düşünmektedir.

Grafik 15: Açık İşlerde Verilmesi Düşünülen Ücret Düzeyi

Kaynak: İPA 2024

En fazla açık işi olan ilk yirmi meslekte işverenlerin vermeyi düşündüğü ücret seviyesi incelenmiştir. Toplam açık işlerdeki ilk sırada yer alan asgari ücret düzeyi, ilk yirmi mesleğin on dördünde de ilk sırada yer almıştır. Bu on dört mesleğin on birinde ise işverenler istihdam etmek istediği işgücüne yüksek oranda asgari ücret vermeyi düşünmektedir. Geriye kalan üç meslek olan şoför-yük taşıma, paketleme işçisi ve aşçı mesleklerinde işverenler çoğunlukla asgari ücret seviyesinin yanında asgari ücretin bir buçuk katı kadar da ödeme yapmayı düşünmektedir. İlk yirmi mesleğin altısında ise tabloda da görüldüğü üzere asgari ücretin bir buçuk katı ile asgari ücretin iki katı seviyesinde ücret ödeme düşünülmektedir.

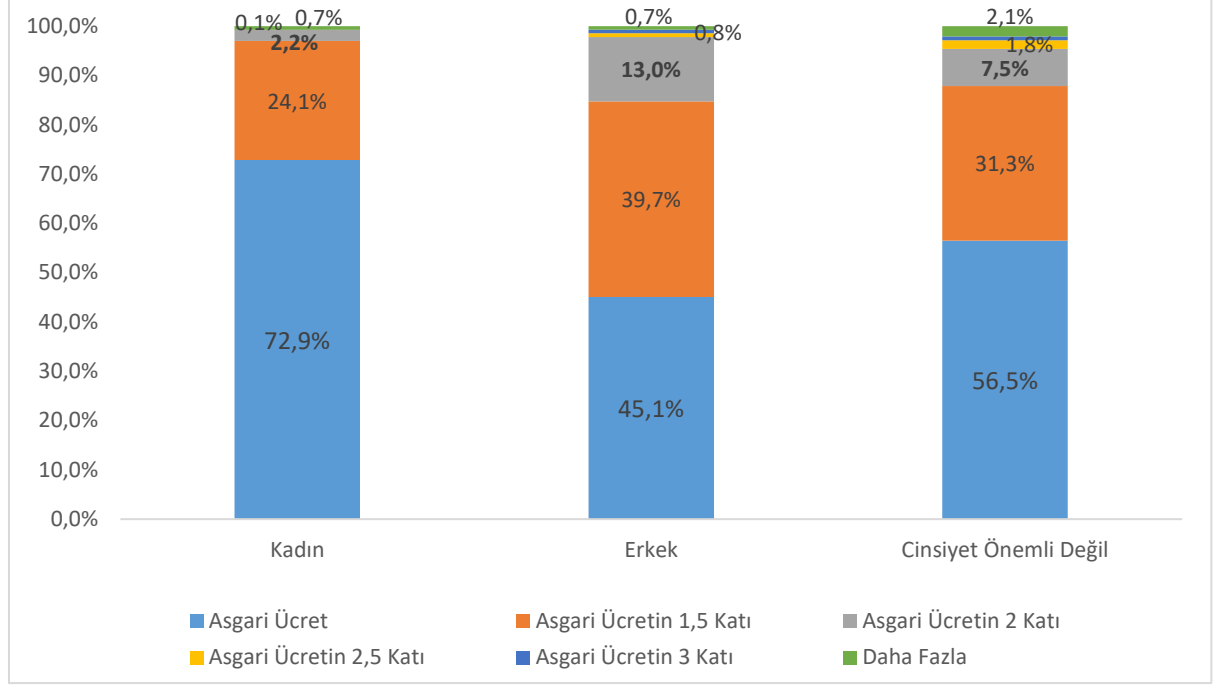
Gazaltı kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı), kaynakçı, satış temsilcisi/plasiyer ve özel güvenlik görevlisi (silahsız) mesleklerinde işverenler çoğunlukla asgari ücretin bir buçuk katı kadar ücret ödemeyi düşünmektedir. Şoför (yolcu taşıma) ve CNC torna tezgâhı operatörü mesleklerinde ise işverenler istihdam etmeyi istedikleri işgücüne asgari ücretin iki katı seviyesinde ücret ödemek istemektedir.

Tablo 19: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İşverenlerin Vermeyi Düşündüğü Ücret Düzeyi

MESLEKLER	Asgari Ücret	Asgari Ücretin 1,5 Katı	Asgari Ücretin 2 Katı	Asgari Ücretin 2,5 Katı	Asgari Ücretin 3 Katı	Daha Fazla
Garson (Servis Elemanı)	72,5%	26,6%	0,8%	0,0%	0,1%	0,0%
Makineci (Dikiş)	65,3%	33,5%	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Satış Danışmanı / Uzmanı	81,2%	15,8%	2,6%	0,2%	0,1%	0,1%
Temizlik Görevlisi	70,7%	28,1%	0,7%	0,3%	0,0%	0,3%
Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	9,6%	46,8%	43,3%	0,3%	0,0%	0,0%
Kasiyer	81,4%	17,8%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%
Şoför-Yük Taşıma	47,2%	39,1%	13,1%	0,1%	0,0%	0,3%
Paketleme İşçisi	55,6%	44,2%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Konfeksiyon İşçisi	73,0%	16,7%	10,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Şoför (Yolcu Taşıma)	25,7%	34,6%	39,6%	0,0%	0,0%	0,0%
Kaynakçı	10,1%	72,8%	15,4%	1,6%	0,2%	0,0%
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	80,5%	18,4%	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Ön Muhasebeci	78,1%	17,3%	4,5%	0,1%	0,0%	0,0%
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	81,6%	16,2%	0,4%	0,0%	1,8%	0,0%
CNC Torna Tezgâhı Operatörü	22,0%	16,3%	60,9%	0,6%	0,1%	0,2%
Ambar/Depo Görevlisi	65,9%	33,2%	0,9%	0,0%	0,0%	0,0%
Satış Temsilcisi / Plasiyer	41,5%	55,9%	0,9%	1,5%	0,2%	0,0%
Satış Elemanı / Danışmanı	83,9%	14,1%	1,7%	0,3%	0,0%	0,0%
Aşçı	41,0%	40,6%	17,5%	0,4%	0,4%	0,1%
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	31,6%	41,2%	1,7%	25,5%	0,0%	0,0%

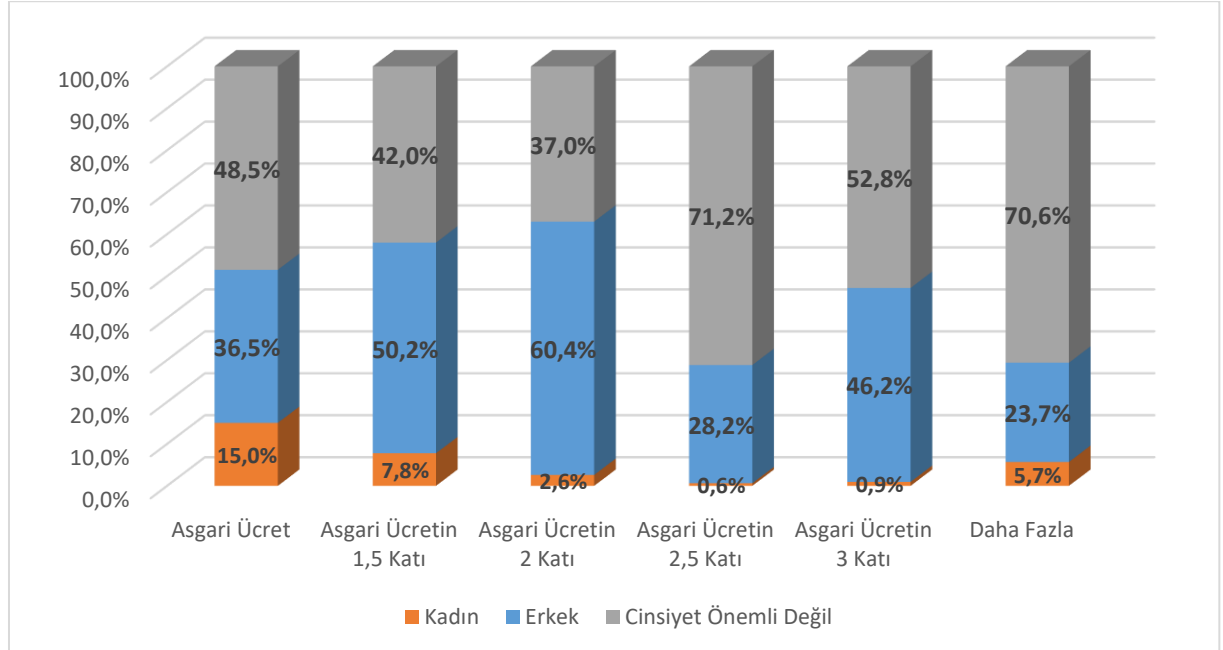
Kaynak: İPA 2024

Açık işlerde işverenlerin cinsiyet tercihleri ücret düzeyleri ile ilişkilendirildiğinde kadın ve erkek işgücü taleplerinde işverenlerin ödemeyi düşündükleri ücret farklılıkları göze çarpmaktadır. İşverenlerin erkek işgücü taleplerinin yüzde 45,1'inde asgari ücret düzeyi ödenmesi beklenirken bu oran kadın işgücü tercihinde yüzde 72,9'a yükselmektedir. Kadın işgücü taleplerinin yüzde 24,1'inde işverenler asgari ücretin bir buçuk katı düzeyinde ödeme yapmayı düşünürken bu seviyede bir ücret ödemesi erkek işgücü taleplerinde yüzde 39,7'ye yükselmektedir.

Grafik 16: Açık İşlerde Cinsiyete Göre Ücret Düzeyleri**Kaynak:** İPA 2024

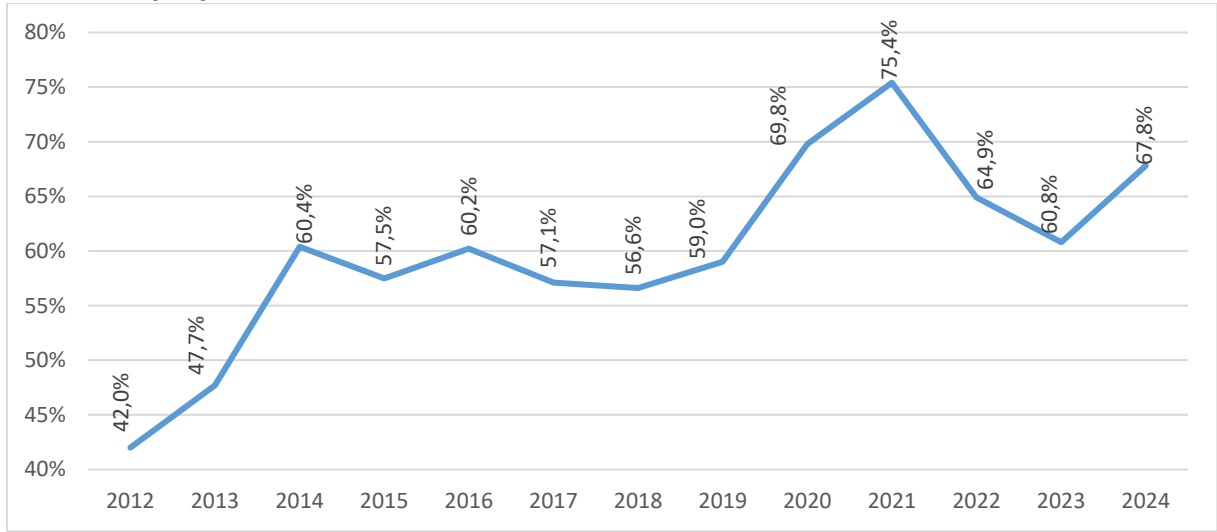
Kadın işgücü taleplerinde yüzde 2,2 oranında asgari ücretin iki katı kadar ücret ödemesi düşünülmekte iken bu oran erkek işgücü taleplerinde yüzde 13'e yükselmektedir.

Açık işlerde cinsiyete göre ücret düzeyleri incelendikten sonra ücret düzeylerine göre cinsiyet tercihleri de aşağıdaki grafikte gösterilmiştir.

Grafik 17: Açık İşlerde Ücret Düzeylerine Göre Cinsiyet Tercihi**Kaynak:** İPA 2024

İşverenlerin açık işlerinde vermeyi düşündüğü ücret düzeylerine göre hangi cinsiyette işgücü talep ettikleri incelendiğinde özellikle dikkati çeken husus ücret düzeyleri yükseldikçe kadın işgücü tercihinin azaldığı, erkek işgücü tercihinin arttığı, ancak asgari ücretin iki buçuk katı seviyelerinden sonraki ücret artışlarında cinsiyet tercihinin önemli görülmediği açık işlerin daha fazla olmasıdır. Asgari ücret düzeyindeki açık işlerin yüzde 48,5'inde işverenler kadın-erkek ayrımı yapmazken asgari ücretin üç katından daha fazla seviyelerde ücret ödenecek açık işlerde, cinsiyet ayrımı yapılmayan açık işler yüzde 70,6 seviyesindedir.

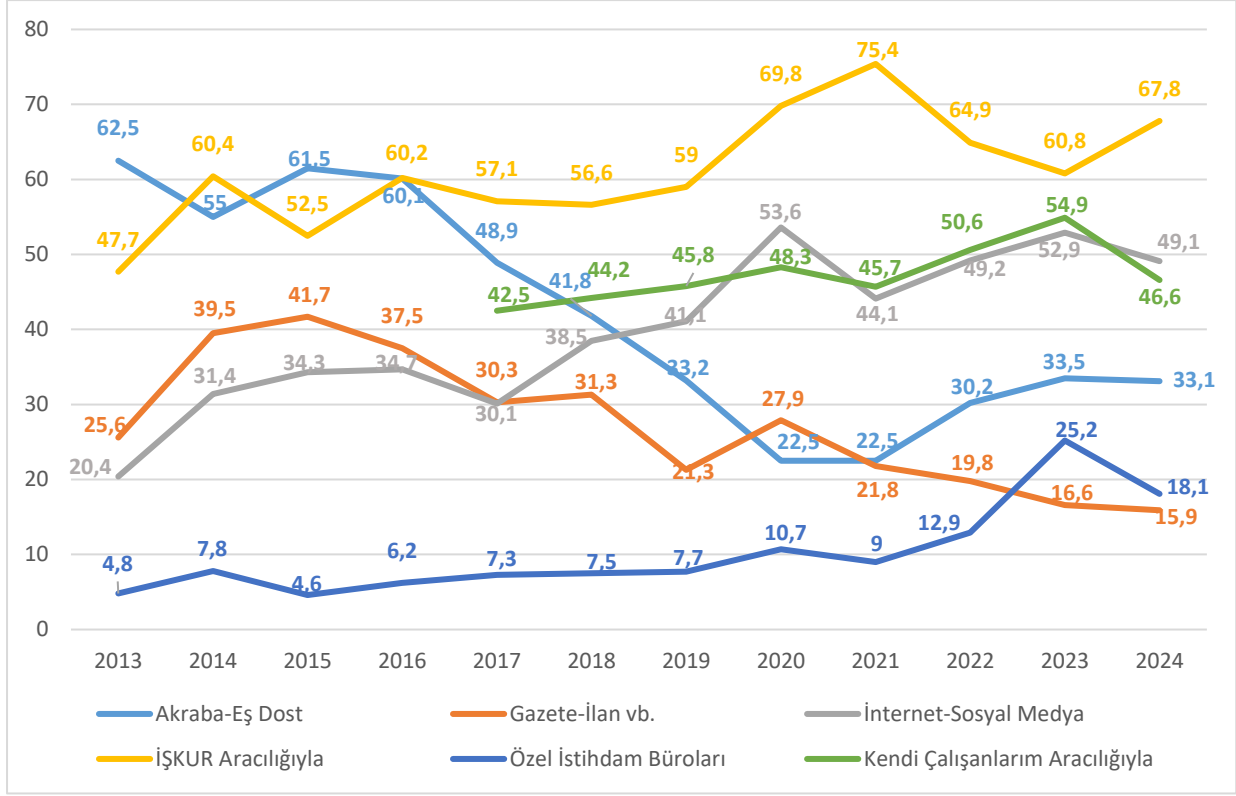
Grafik 18: Açık İşlerde İŞKUR'un Arama Kanalı Olarak Kullanılması (10+)*

Kaynak: İPA 2012-2024

*2012-2013-2014 ve 2020 yılı araştırması 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

İŞKUR, son yıllarda işverenlere yönelik uyguladığı politika ve teşviklerle, büyük firmaların ilgisini çekmekte ve işverenlerin birlikte çalışmak isteyecekleri önemli bir paydaşa dönüşmektedir. Zira daha önceki yıllarda yapılan İPA'lar neticesinde ortaya çıkan veriler de bu bilgiyi destekler niteliktedir. 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri ile yapılan araştırma kapsamında 2012 yılı ve sonrasında işverenler tarafından açık işlerini karşılamada İŞKUR'un tercih edilme oranının arttığı tespit edilmiştir. 2012 yılından itibaren işverenler açık işlerinde arama kanalı olarak İŞKUR'u daha fazla tercih etmeye başlamıştır. Özellikle 2020 ve 2021 yıllarında pandeminin de etkisiyle kazanılan ivme rekor seviyede olup işverenler açık işlerini karşılamada yüzde 75'e varan oranlarda İŞKUR'u tercih etmişlerdir. Diğer bir deyişle işverenler, her 10 açık işten yaklaşık olarak 7'si için İŞKUR arama kanalını kullanmıştır. 2024 yılına gelindiğinde ise işverenler, yüzde 67,8 ile açık işlerinde İŞKUR'u iş arama kanalı olarak tercih etmişlerdir. Bu oran 2023 yılına göre 7 puanlık bir artış göstermiştir.

Grafik 19: Yıllar İtibariyle Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı (10+)***Kaynak:** İPA 2013-2024

*2013-2014 ve 2020 yılı araştırması 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

İşverenler açık işlerini çeşitli kanallar vasıtasıyla duyurmakta ve bu kanallarla talep ettikleri işgücünü istihdam etme yoluna gitmektedir. İşverenlerin tercih ettikleri çeşitli arama kanalları bir nevi ihtiyaç duyulan personelin kolay bir şekilde temin edebilmesinin yolu olmaktadır. Araştırma kapsamındaki 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde, açık işler için tercih edilen arama kanalları incelendiğinde yüzde 67,8 ile en yüksek oranda kullanılan arama kanalının İŞKUR olduğu tespit edilmiştir. İŞKUR'un en çok tercih edilen arama kanalı olması, kurumun işverenler tarafından güvenilir ve yaygın olarak kullanılan bir işgücü temin kanalı olduğunu göstermektedir. İkinci sırada ise yüzde 49,1 ile internet-sosyal medya aracılığıyla eleman aradıkları görülmektedir. İnternet-sosyal medya arama kanalı 2023 yılına göre 3,8 puanlık bir azalış göstermiştir.

Açık işlerde yüzde 46,6 ile işverenlerin kendi çalışanları aracılığıyla eleman aradıkları üçüncü sırada yer alırken, yüzde 33,1 ile akraba-eş dost arama kanalı dördüncü sırada gelmektedir. Bunu beşinci sırada yüzde 18,1 ile özel istihdam büroları takip etmektedir. Son sıradaki arama kanalı ise yüzde 15,9 ile gazete-ilan ve benzeridir.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin açık işlerinde hangi arama kanallarını tercih ettikleri incelendiğinde; işverenlerin ilk sırada yüzde 57,6 ile İŞKUR aracılığıyla açık işlerini karşılamaya çalıştıkları görülmektedir.

Açık işlerde arama kanalları sektörler özelinde değerlendirildiğinde ise on yedi sektörün sekizinde ilk sırada İŞKUR arama kanalının tercih edildiği görülmektedir. Öte yandan, internet-sosyal medya ise yedi sektörde en çok kullanılan arama kanalı olmuştur. İnternet ve sosyal medyanın en çok tercih edilen ikinci arama kanalı olması, dijitalleşmenin işgücü piyasasında ne kadar etkili hale geldiğini göstermektedir.

Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İşlerin Arama Kanalları (2+)*

Sektör	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet-Sosyal Medya	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları	Gazete-İlan vb.
İmalat	56,6%	62,9%	39,1%	36,6%	9,7%	7,1%
Toptan ve perakende ticaret	42,8%	65 %	39,8%	39%	12,1%	17,4%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	36,7%	60,7%	60,8%	20,6%	28,7%	7,8%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	43,5%	69,1%	39,9%	37,4%	7,2%	12%
İnşaat	42%	60%	32%	49,2%	8,9%	11,6%
Ulaştırma ve depolama	47,6%	55,3%	36,6%	46,6%	10,4%	12,7%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	42,4%	41,3%	44,6%	43,8%	12,1%	21,8%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	42,7%	57,6%	43%	47%	11,5%	20,6%
Diğer hizmet faaliyetleri	46,2%	27,1%	79,1%	21,5%	39%	14,8%
Gayrimenkul faaliyetleri	43,7%	24,1%	53,5%	16,6%	33,8%	20,7%
Eğitim	19,8%	63,6%	59,8%	36,8%	9,3%	9,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	40,1%	43%	40,1%	43,3%	22,1%	22,1%
Bilgi ve iletişim	39,6%	54,2%	70,8%	26%	17,4%	14,8%
Madencilik ve taş ocaklığı	32,2%	39,3%	57,5%	35,1%	34%	11,6%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	39%	48,3%	55,6%	34,7%	24,8%	15,3%
Finans ve sigorta faaliyetleri	30,2%	67,4%	62,9%	28,4%	3,8%	16,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	45,6%	41,5%	34,7%	36,4%	7,6%	20,2%
Genel Toplam	43,2%	57,6%	42,5%	41%	12,9%	16,4%

Kaynak: İPA 2024

*Her sektörde en fazla tercih edilen arama kanalı renklendirilmiştir.

Akraba-eş dost arama kanalı kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor sektöründe en çok kullanılan arama kanalı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Açık işlerini karşılamak amacıyla İŞKUR'u en fazla tercih eden sektör; yüzde 69,1 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri olurken bu sektörü yüzde 67,4 ile finans ve sigorta faaliyetleri takip etmektedir. Öte yandan diğer hizmet faaliyetleri sektörü yüzde 79,1 ile en yüksek oranda internet-sosyal medya arama kanalını kullanan sektördür. Bu sektörü yüzde 70,8 ile bilgi ve iletişim, yüzde 62,9 ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

En az tercih edilen arama kanalı yüzde 12,9 ile özel istihdam büroları olurken yüzde 16,4 ile gazete-ilan vb. onu takip etmektedir.

Tablo 21: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeylerine Göre Arama Kanalları *

Eğitim Düzeyi/Arama Kanalı	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	İŞKUR Aracılığıyla	İnternet -Sosyal Medya	Akraba-Eş Dost	Özel İstihdam Büroları	Gazete-İlan vb.
Eğitim düzeyi aranmayan	43,8%	58,2%	35,5%	47,3%	7%	14,5%
Lise Altı	48,2%	63,9%	39,9%	44,2%	9,0%	21,6%
Çıraklık	82,1%	59,5%	16,5%	48,3%	43,6%	4,8%
Genel Lise	33,6%	54,2%	52,3%	34,4%	17,6%	13,5%
Meslek Lisesi	47,5%	65%	44,9%	35,7%	19,8%	16,7%
Meslek Yüksekokulu	48,5%	57,1%	61,1%	24,2%	24,4%	7,1%
Lisans	36,8%	33%	56,7%	23,3%	31,4%	20,6%
Lisansüstü	42,1%	28,2%	84,4%	13,1%	68,2%	4,4%
Genel Toplam	43,2%	57,6%	42,5%	41,0%	12,9%	16,4%

Kaynak: İPA 2024

*Her eğitim düzeyinde en fazla tercih edilen arama kanalı renklendirilmiştir.

Araştırma kapsamındaki 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelendiğinde eğitim düzeyi aranmayan, lise altı, genel lise ve meslek lisesi eğitim seviyelerinde İŞKUR arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Meslek lisesi eğitim seviyesinde talep edilen açık işlerde İŞKUR yüzde 65 ile en çok tercih edilen arama kanalıdır. Bu eğitim seviyesini yüzde 63,9 ile lise altı takip etmektedir. Çıraklık seviyesindeki açık işlerde ise işverenler yüzde 82,1 ile en fazla oranda kendi çalışanları aracılığıyla açık işlerini doldurmaya çalışmaktadır.

Meslek yüksekokulu, lisans ve lisansüstü eğitim seviyesi talep edilen açık işlerde ise ilk sırada, internet-sosyal medya arama kanalının kullanıldığı görülmektedir. Lisansüstü eğitim seviyesinde açık işi olan işverenler bu açık işlerinin yüzde 84,4'ünde internet-sosyal medya arama kanalını kullanmışlardır. Bununla beraber söz konusu arama kanalı lisans eğitim seviyesindeki açık işlerin yüzde 56,7'sinde, meslek yüksekokulu eğitim seviyesindeki açık işlerin yüzde 61,1'inde kullanılmıştır. Diğer taraftan internet-sosyal medya arama kanalının 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde üçüncü sırada yer alması dijital dönüşümün işgücü piyasasına bir yansıması olarak değerlendirilmektedir.

İşverenlerin arama tercihleri, açık pozisyonların niteliğine ve eğitim gereksinimlerine göre şekillenmektedir. Bu da, işgücü piyasasında farklı grupların ihtiyaçlarını ve erişim yöntemlerini göz önünde bulundurmanın önemini vurgulamaktadır.

Tablo 22: Meslek Gruplarına Göre Açık İş ve İşsiz Dağılımı

Meslek Grupları	Açık İş Dağılımı	İşsiz Dağılımı
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	24%	12,4%
Tesis ve Makine Operatörleri Ve Montajcılar	21,5%	7,3%
Hizmet ve Satış Elemanları	19,7%	24,6%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	13,5%	19,3%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	7,2%	7,8%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	7%	11,8%
Profesyonel Meslek Mensupları	6,1%	14,6%
Yöneticiler	0,5%	1,6%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0,4%	0,6%
Genel Toplam	100%	100%

Kaynak: İPA 2024 – TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi (2024 Yılı İkinci Çeyrek)

2024 yılı İPA'dan elde edilen işgücü piyasasının talep yapısına ilişkin veriler ile benzer dönem sonuçlarını içeren TÜİK Hanehalkı İşgücü Anketi kapsamında derlenen arz yapısına ilişkin veriler yukarıdaki tabloda karşılaştırılmıştır.

Talep verilerine göre, açık işlerin en yoğun görüldüğü meslek grubu yüzde 24 ile sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubundayken, işgücü arz verilerine göre bu meslek grubunda iş arayanların dağılımı yüzde 12,4'tür. İşsizlerin meslek grupları arasında en çok yüzde 24,6 ile hizmet ve satış elemanları grubunda toplandıkları görülmektedir. Söz

konusu meslek grubu ise talep araştırması sonucunda açık iş dağılımının yüzde 19,7'sini oluşturmaktadır. Bir diğer ifadeyle hizmet ve satış elemanları meslek grubunda işsizlerin yaklaşık olarak 4'te 1'i bulunmaktayken açık işlerin ise yaklaşık olarak 5'te 1'i aynı meslek grubunda yer almaktadır.

İşsizlerin en yoğun olduğu ikinci sıradaki meslek grubu ise yüzde 19,3 ile nitelik gerektirmeyen meslekler olup bu meslek grubundaki talebin yaklaşık olarak 10'da 1 olduğu görülmektedir. Açık işler ile iş arayan dağılımının diğer meslek gruplarına göre nispeten en yakın olduğu meslek grupları teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları ile nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanlarıdır.

Açık iş talebinin yoğun, işsizliğin nispeten daha az olduğu meslek gruplarında nitelikli eleman yetiştirerek açık işin az, işsizliğin yoğun olduğu meslek gruplarındaki bireylere ise yeni meslekler ve beceriler kazandırılarak arz ve talep uyumsuzluğunun önüne geçilebileceği değerlendirilmektedir. Bu yaklaşım, işgücü piyasasında hem mevcut talepleri karşılamak hem de işsizliği azaltmak adına stratejik bir çözüm önerisidir.

Tablo 23: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Açık İşler

Meslek Grubu/Cinsiyet	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil
Yöneticiler	11,1%	14,4%	74,4%
Profesyonel Meslek Mensupları	11,2%	12,6%	76,2%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	8,1%	45,4%	46,5%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	26,5%	22,3%	51,2%
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	1,2%	51,5%	47,3%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	2,7%	74,5%	22,8%
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	6,5%	48%	45,5%
Hizmet ve Satış Elemanları	15,5%	22,1%	62,4%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	20%	35,1%	44,9%
Genel Toplam	11,0%	43,2%	45,8%

Kaynak: İPA 2024

Açık işlerde meslek grubuna göre talep edilen cinsiyet bilgileri incelendiğinde sadece kadın veya sadece erkek cinsiyeti belirtilen açık işlerde özellikle nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu dikkat çekmektedir. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 1,2'si için sadece kadın; yüzde 51,5'i için ise sadece erkek tercih edildiği görülmektedir. Bu meslek grubundaki açık işlerin yüzde 47,3'ünde işverenler özellikle bir cinsiyet tercihlerinin

olmadığını belirtmişlerdir. Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları meslek grubu aynı zamanda açık işlerde cinsiyet tercihlerinde en düşük oranda kadın olan meslek grubudur.

İşverenlerin açık işlerinde cinsiyetin fark etmediğini ifade ettiği meslek grupları incelendiğinde özellikle yöneticiler, profesyonel meslek mensupları ile hizmet ve satış elemanları meslek grupları göze çarpmaktadır. Yöneticiler meslek grubundaki açık işlerin yüzde 74,4'ünde, profesyonel meslek mensuplarındaki açık işlerin yüzde 76,2'inde ve hizmet ve satış elemanları meslek grubundaki açık işlerin de yüzde 62,4'ünde işverenlerin cinsiyet tercihlerinin olmadığı görülmektedir.

Tablo 24: Cinsiyete Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil
Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma	Servis Elemanı (Garson)
Makineci (Dikiş)	Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	Makineci (Dikiş)
Ön Muhasebeci	Kaynakçı	Satış Danışmanı / Uzmanı
Satış Danışmanı / Uzmanı	CNC Torna Tezgâhı Operatörü	Kasiyer
Satış Elemanı / Danışmanı	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Temizlik Görevlisi
Kat Hizmetleri Elemanı	Teknik Servis Elemanı	Konfeksiyon İşçisi
Kasiyer	Garson(Servis Elemanı)	Şoför (Yolcu Taşıma)
Güzellik Uzmanı/ Cilt Bakımı Uzmanı	Ambar/Depo Görevlisi	Satış Temsilcisi / Plasiyer
Sekreter	Tır-Çekici Şoförü	Aşçı
Paketleme İşçisi	Paketleme İşçisi	Paketleme İşçisi

Kaynak: İPA 2024

Cinsiyet tercihlerine göre açık işler meslek bazında incelendiğinde kadın işgücü tercihinde bulunan ilk meslek temizlik görevlisi iken erkek işgücü tercihinde bulunan ilk meslek ise şoför-yük taşımadır. İşgücü tercihinde cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde ilk sırada Garson (servis elemanı) mesleği yer almaktadır.

Tablo 25: En Fazla Açık İş Olan Mesleklerde İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Meslekler	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İş Tecrübesi	İletişim ve İfade Yeteneği	Takım Çalışması	Bilgisayar Kullanımı	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Analitik Düşünebilme	Yabancı Dil	Programlama Dili Bilgisi	Liderlik ve Yönetim Becerisi	Yeşil Beceriler
Garson (Servis Elemanı)	3	4	5	1	2	10	7	6	8	9	-	11	-
Makineci (Dikiş)	1	2	3	6	4	11	8	5	7	10	-	9	-
Satış Danışmanı/Uzmanı	5	8	3	2	4	6	1	7	10	9	12	11	13
Temizlik Görevlisi	5	1	3	4	2	10	8	6	7	12	-	11	9
Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	1	3	2	6	4	8	9	5	7	11	10	12	-
Kasiyer	2	3	5	1	4	8	9	7	6	11	12	10	-
Şoför-Yük Taşıma	1	2	3	4	5	10	8	7	6	11	12	9	-
Paketleme İşçisi	4	1	3	5	2	8	9	6	7	-	-	10	-
Konfeksiyon İşçisi	5	1	3	4	2	8	9	7	6	11	-	10	-
Şoför (Yolcu Taşıma)	2	1	7	3	4	10	11	8	5	12	9	6	-
Kaynakçı	1	2	3	7	4	6	8	5	9	12	11	10	13
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	3	1	4	6	2	5	8	5	7	-	-	-	-
Ön Muhasebeci	3	11	4	5	9	1	12	7	6	2	10	13	8
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	7	1	4	3	2	9	8	6	5	-	-	-	-
CNC Torna Tezgâhı Operatörü	1	2	3	9	4	7	10	6	8	-	5	-	-
Ambar/Depo Görevlisi	4	2	3	5	1	6	9	8	7	11	13	12	10
Satış Temsilcisi / Plasiyer	9	10	4	2	5	3	1	8	7	6	-	11	-
Satış Elemanı / Danışmanı	3	5	4	1	6	8	2	7	10	9	12	11	-
Aşçı	2	3	1	5	4	7	8	6	9	11	-	10	12
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	1	3	2	4	5	7	9	6	8	10	-	11	-
Genel Sıralama	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Kaynak: İPA 2024

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken her mesleğin kendine özgü farklı beceriler gerektirdiği anlaşılmaktadır. En fazla açık işi olan ilk yirmi meslek incelendiğinde yeterli mesleki/teknik bilgi becerisi ile fiziki ve bedensel yeterlilik altı meslekte; iletişim ve ifade yeteneği üç meslekte; ikna kabiliyeti ve pazarlama gücü iki meslekte; iş tecrübesi, takım çalışması ve bilgisayar kullanımı bir meslekte ilk sırada gereken beceri olarak seçilmiştir.

Makineci (dikiş), gazaltı kaynakçısı, şoför-yük taşıma, kaynakçı, CNC torna tezgâhı operatörü, özel güvenlik görevlisi (silahsız) mesleklerinde yeterli mesleki/teknik bilginin ilk sırada yer alması bu meslekler için mesleki eğitimin önemini göstermektedir.

Tablo 26: Eğitim Durumuna Göre En Fazla Açık İş Olan Meslekler

Herhangi Bir Eğitim Seviyesi Aranmıyor	Lise ve Altı	Yükseköğretim
Makineci (Dikiş)	Garson (Servis Elemanı)	Makine Mühendisi
Garson (Servis Elemanı)	Makineci (Dikiş)	Elektrik Mühendisi
Temizlik Görevlisi	Satış Danışmanı / Uzmanı	Elektrik-Elektronik Mühendisi
Konfeksiyon İşçisi	Temizlik Görevlisi	Hemşire
Şoför-Yük Taşıma	Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	Bilgisayar Mühendisi
Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)	Kasiyer	Fizyoterapist
Kaynakçı	Şoför-Yük Taşıma	İnşaat Mühendisi
Paketleme İşçisi	Paketleme İşçisi	Satış Danışmanı / Uzmanı
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Konfeksiyon İşçisi	Yazılım Mühendisi
CNC Torna Tezgâhı Operatörü	Şoför (Yolcu Taşıma)	Kalite Kontrol Sorumlusu

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında 2 bin 460 farklı meslekte açık iş bulunduğu görülmüştür. Talep edilen eğitim seviyesi lise ve altı mezunu olan açık işler arasında ilk üç meslek sırasıyla garson(servis elemanı), makineci (dikiş) ve satış danışmanı/uzmanıdır. Yükseköğretim mezunları arasında en fazla talep edilen açık işlerde ilk üç meslek sırasıyla makine mühendisi, elektrik mühendisi ve elektrik-elektronik mühendisi meslekleridir. Herhangi bir eğitim seviyesi aranmayan açık işlerde en fazla talep edilen ilk üç meslek sırasıyla; makineci (dikiş), garson (servis elemanı) ve temizlik görevlisi meslekleridir.

MULTIPLE CORRESPONDENCE ANALYSIS (ÇOKLU UYUM ANALİZİ)

Uyum analizi, kategorik veriler arasındaki ilişkileri inceleyen istatistiksel bir yöntemdir. Çapraz tablolar üzerinde uygulanır, bu tablolar iki veya daha fazla kategorik değişkenin çaprazlamasıyla elde edilmiş frekans veya yüzdeleri içerir. Görsel temsillerle çalışan bu analiz, değişkenler arasındaki ilişkileri grafiksel olarak gösterir ve istatistiksel anlamlılığını değerlendirir. Büyük ve karmaşık ikiden fazla kategorik veri setlerini anlamak ve ilişkileri belirlemek için etkili bir analiz yöntemidir.

Değişkenler:

Değişken1: Eğitim Düzeyi

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere talep edilen asgari eğitim düzeyi sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi

1. Lise altı
2. Çıraklık
3. Genel lise
4. Meslek L.
5. Meslek yüksekokulu
6. Lisans
7. Lisansüstü
8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.

Değişken2: Açık İş Beceriler

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere talep ettikleri bilgi ve beceriler sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

Talep Edilen Bilgi ve Beceriler

- a) Bilgisayar kullanımı
- b) Analitik Düşünebilme
- c) İletişim ve ifade yeteneği
- d) İkna kabiliyeti ve pazarlama gücü
- e) Sorun çözme ve inisiyatif alabilme
- f) Takım çalışması
- g) Yabancı dil
- h) Yeterli mesleki / teknik bilgi
- i) İş tecrübesi

- j) Fiziki ve bedensel yeterlilik
- k) Programlama dili bilgisi
- l) Yeşil Beceriler
- m) Liderlik ve yönetim becerisi

Değişken3: Arama Kanalları

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? sorusu sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz?

- a) Akraba- Eş Dost
- b) Gazete- İlan, vb.
- c) İnternet- Sosyal Medya (işyerinin internet duyurusu)
- d) İŞKUR
- e) Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla
- f) Özel İstihdam Büroları (iş bulma siteleri)

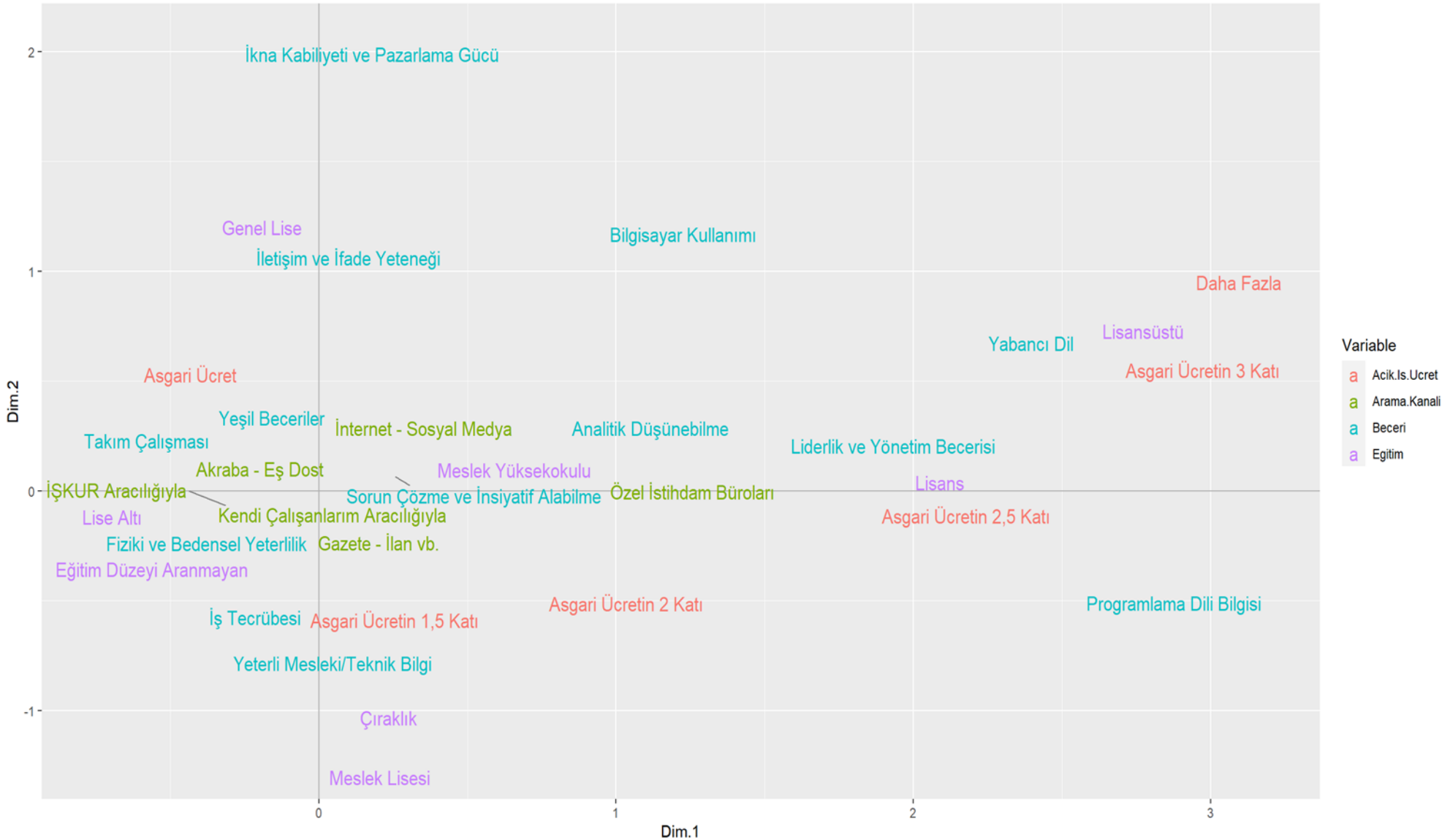
Değişken4: Ücret

Şu an işyerinizde herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz? sorusuna evet cevabı veren işletmelere ilgili meslekteki açık işe vermeyi düşündüğünüz ücret nedir? sorusu sorulmuştur ve cevapları aşağıdaki şıklardan oluşmaktadır.

İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz?

- 1) Asgari ücret
- 2) Asgari ücretin 1,5 katı
- 3) Asgari ücretin 2 katı
- 4) Asgari ücretin 2,5 katı
- 5) Asgari ücretin 3 katı
- 6) Daha fazla

MCA plot of variables using R package FactoMineR

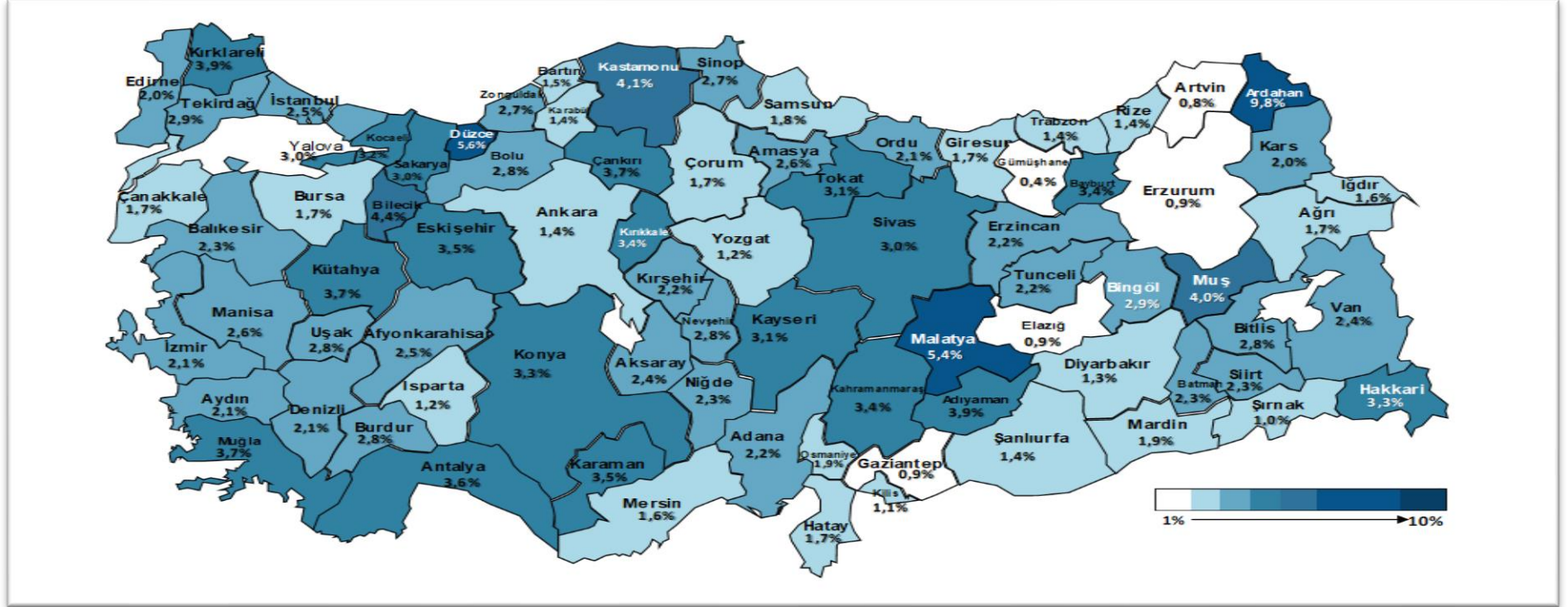
Uyum Analizi Özet Bulgular:

İŞKUR'un işgücü piyasası araştırması özelinde elde ettiği veriler ile herhangi bir yolla eleman arayan işletmelere talep ettikleri eğitim düzeyi, beceriler, arama kanalları ve açık işe vermeyi düşündükleri ücret sorulmuştur. Elde edilen veriler kullanılarak uyum analizi gerçekleştirilmiştir. Veri setindeki desenleri ve ilişkileri ortaya çıkarmak ve karmaşık ilişkileri görselleştirmek için çoklu uyum analizi (multiple correspondence analysis) yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda eğitim düzeylerine karşılık en yakın talep edilen beceri ve ilgili açık işin arama kanalları aşağıdaki gibidir.

Tablo 27: Açık İşlerde Eğitim Düzeyi-Beceri-Arama Kanalı İlişkisi

Eğitim Düzeyi	Talep Edilen Beceri-1	Talep Edilen Beceri-2	Talep Edilen Beceri-3	Arama Kanalı-1	Arama Kanalı-2	Ücret-1	Ücret-2
Lisansüstü	Yabancı Dil	Liderlik ve Yönetim Becerisi	Programlama Dil Bilgisi	Özel İstihdam Büroları	İnternet-Sosyal Medya	Asgari Ücretin 3 Katı	Daha Fazla
Lisans	Liderlik ve Yönetim Becerisi	Yabancı Dil	Programlama Dil Bilgisi	Özel İstihdam Büroları	İnternet-Sosyal Medya	Asgari Ücretin 2,5 Katı	Asgari Ücretin 3 Katı
Meslek Yüksek Okulu	Analitik Düşünebilme	Sorun Çözme İnisiyatif Alabilme	Yeşil Beceriler	İnternet-Sosyal Medya	Gazete-İlan vb.	Asgari Ücretin 1,5 Katı	Asgari Ücretin 2 Katı
Meslek Lisesi	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	İş Tecrübesi	Fiziki Bedensel Yeterlilik	Gazete-İlan vb.	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Asgari Ücretin 1,5 Katı	Asgari Ücretin 2 Katı
Genel Lise	İletişim ve İfade Yeteneği	İkna Kabiliyeti ve Pazarlama Gücü	Yeşil Beceriler	İnternet-Sosyal Medya	Akraba – Eş Dost	Asgari Ücret	Asgari Ücretin 1,5 Katı
Çıraklık	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi	İş Tecrübesi	Fiziki Bedensel Yeterlilik	Gazete-İlan vb.	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Asgari Ücretin 1,5 Katı	Asgari Ücretin 2 Katı
Lise Altı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Takım Çalışması	Sorun Çözme İnisiyatif Alabilme	İŞKUR Aracılığıyla	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Asgari Ücret	Asgari Ücretin 1,5 Katı
Eğitim Düzeyi Aranmayan	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	İş Tecrübesi	Takım Çalışması	İŞKUR Aracılığıyla	Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla	Asgari Ücret	Asgari Ücretin 1,5 Katı

Grafik 20: İllerin Açık İş Oranları (20+)

Kaynak: İPA 2024

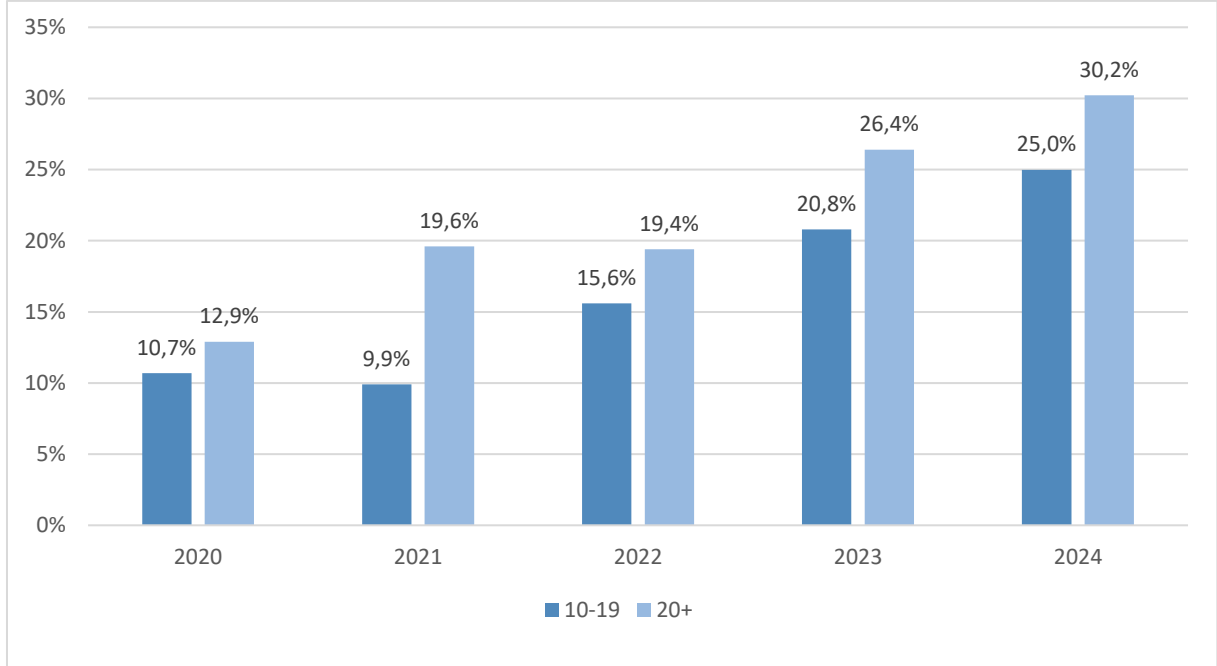
İllere göre açık iş oranları incelendiğinde, 20 ve daha fazla çalışanı olan¹¹ işyerlerinde açık iş oranı en yüksek olan iller Ardahan, Düzce ve Malatya'dır. Açık iş oranı en düşük illerimiz ise Gümüşhane, Artvin ve Erzurum'dur.

¹¹ Ardahan ve Gümüşhane ili için 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleridir.

3. ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektikleri meslekler (TGÇM) ve bu durumun nedenleri sorulmuştur. İşverenlerin istihdam ettikleri kişi ve işyerlerindeki açık pozisyon bilgisi kadar, aradığı elemanları bulmada yaşadığı problem ve sıkıntılara ilişkin bilgi de çok önemlidir. Çalışan sayısı ve açık iş sayısı ile işverenlerin mevcut durumları tespit edilirken, temininde güçlük çekilen meslekler ile işverenlerin karşılamakta zorlandığı meslekler ortaya koyulmaktadır. TGÇM'nin araştırma döneminde karşılanmış veya karşılanmamış olmasının çalışma açısından bir önemi bulunmamaktadır. Zira çalışmanın bir amacı da işgücü piyasasında temininde güçlük çekilen meslekleri ve nedenlerini tespit etmektir. TGÇM ve nedenlerinin analizi, işgücü yetiştirme kurslarına önemli bir veri sağlayabilmektedir. Özellikle işverenlerin hangi mesleklerde nitelikli eleman bulamadığını ya da iş tecrübesizliği dolayısıyla eleman temininde güçlük çekmekte olduğunu ortaya koyabilmek, mesleki eğitim politikalarına yön verebilmektedir.

Grafik 21: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı (10+)*

Kaynak: İPA 2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Araştırma kapsamında 2-9 çalışanı olan 158 bin 620 işyeri için 324 bin 907 pozisyonda, 10-19 çalışanı olan 29 bin 657 işyeri için 80 bin 381 pozisyonda ve 20 ve üzeri çalışanı olan 31 bin 435 işyeri için 188 bin 531 pozisyonda eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki tüm işyerlerinden alınan bilgiler doğrultusunda toplam 219 bin 713 işyerinde 593 bin 819 kişilik pozisyonun temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. 2024 yılı verileri bir önceki yılın araştırma sonuçları ile kıyaslanacak olursa; 2023 yılında 204 bin 207 işyerinde eleman temininde güçlük çekilmişken 2024 yılında bu sayı 219 bin 713'e; 2023 yılında 560 bin 128 kişinin temininde güçlük çekilmişken 2024 yılında bu sayı 593 bin 819'a yükselmiştir.

2-9 çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüzde 12, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 25 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde ise yüzde 30,2 olarak gerçekleşmiştir. Araştırma kapsamında yer alan tüm işyerleri göz önünde bulundurulduğunda 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde eleman temininde güçlük çektiğini bildiren işyeri oranı yüzde 14,2 olarak tespit edilmiştir. Eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının yüksek olması işgücü piyasasının arz ve talep tarafları arasında bir uyumsuzluğun işaretidir.

Tablo 28: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektör	TGÇM Sayısı			
	2-9	10-19	20+	2+
İmalat	77.194	22.578	91.531	191.304
Toptan ve perakende ticaret	76.204	17.357	24.823	118.384
İnşaat	56.822	8.515	14.364	79.701
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	40.928	9.493	17.606	68.027
Ulaştırma ve depolama	16.501	5.306	8.066	29.874
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	15.691	4.288	4.001	23.979
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	6.622	3.781	12.789	23.191
Diğer hizmet faaliyetleri	17.396	1.515	1.365	20.277
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	2.478	2.496	5.387	10.361
Eğitim	4.137	2.109	3.048	9.294
Bilgi ve iletişim	4.099	1.420	1.218	6.737
Madencilik ve taş ocaklığı	843	384	1.849	3.076
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	1.999	193	408	2.601
Finans ve sigorta faaliyetleri	1.779	211	254	2.244
Gayrimenkul faaliyetleri	1.295	376	497	2.168
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	693	229	539	1.461
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	225	129	785	1.140
Genel Toplam	324.907	80.381	188.531	593.819

Kaynak: İPA 2024

Araştırma kapsamında toplam 593 bin 819 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler imalat, toptan ve

perakende ticaret ile inşaat sektörleridir. Bu üç sektördeki temininde güçlük çekilen kişi sayısı, toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 65'ini oluşturmaktadır.

Tablo 29: Meslek Gruplarına Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Meslek Grupları	2-9	10-19	20+	2+
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	121.074	25.805	51.074	197.952
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	48.649	15.498	53.809	117.956
Hizmet ve Satış Elemanları	60.699	13.946	25.064	99.708
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	34.630	7.486	23.274	65.390
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	26.006	4.740	11.240	41.986
Profesyonel Meslek Mensupları	17.461	6.337	12.142	35.939
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	13.217	6.375	10.594	30.185
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	2.689	139	816	3.645
Yöneticiler	483	55	518	1.056
Genel Toplam	324.907	80.381	188.531	593.819

Kaynak: İPA 2024

Temininde güçlük çekilen kişiler, en çok sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubunda temininde güçlük çekilen kişi sayısı 197 bin 952 kişi olup toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 33,3'üne tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yaklaşık yüzde 28,5'i tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubunda yer almaktadır.

Tablo 30: Temininde En Fazla Güçlük Çekilen Meslekler

Meslekler (2+)	
Garson (Servis Elemanı)	Sıvacı
Makineci (Dikiş)	Satış Danışmanı
Kaynakçı	Şoför-Yük Taşıma
Temizlik Görevlisi	Şoför (Yolcu Taşıma)
Aşçı	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı

Kaynak: İPA 2024

Araştırma sonucunda temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında, en fazla garson (servis elemanı), makineci (dikiş), kaynakçı, temizlik görevlisi, aşçı, sıvacı, satış danışmanı, şoför-yük taşıma, şoför (yolcu taşıma) ve gazaltı (MIG-MAG) kaynakçısı mesleklerinde temininde güçlük

çekildiği görülmüştür. Bir önceki yıl araştırma sonucunda ortaya çıkan mesleklere bakıldığında ise ilk onda garson (servis elemanı), makineci (dikiş), satış danışmanı, şoför-yük taşıma, gazaltı kaynakçısı gibi meslekler benzerlik arz etmektedir.

İşverenlerin talep etmiş olduğu (açık iş) mesleklere bakıldığında ise garson (servis elemanı), makineci (dikiş), temizlik görevlisi, satış danışmanı, şoför (yolcu taşıma), gazaltı (MIG-MAG) kaynakçısı gibi meslekler görülmektedir. Açık işlerde talep edilen mesleklerle, temininde güçlük çekilen meslekler önemli ölçüde benzerlik göstermektedir.

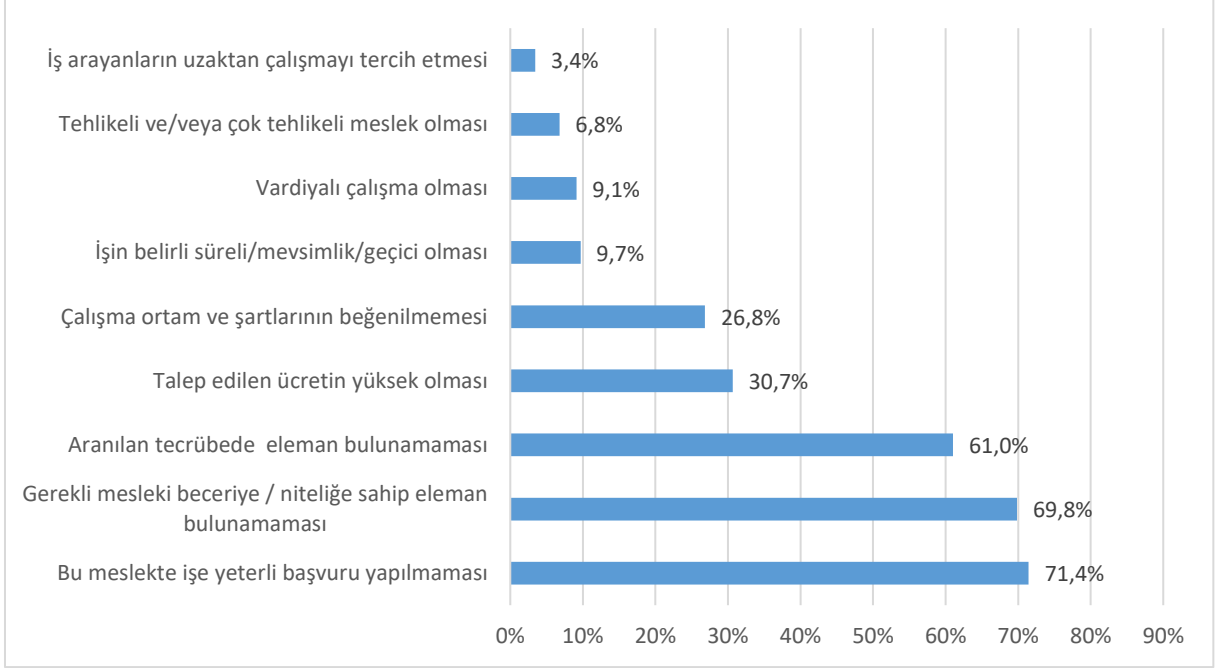
Tablo 31: Son 5 Yılda En Fazla Temininde Güçlük Çekilen İlk 10 Meslek (10+)*

2020	2021	2022	2023	2024
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Garson (Servis Elemanı)	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Satış Danışmanı / Uzmanı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Garson (Servis Elemanı)
Üretim İmal İşçisi	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Şoför-Yük Taşıma
Konfeksiyon İşçisi	Garson (Servis Elemanı)	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)
Düz Dikiş Makineci	Kat Hizmetleri Elemanı/Kat Görevlisi	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Satış Danışmanı / Uzmanı
Bilgisayarlı Makine (CNC Operatörü)	Bilgisayarlı Makine (CNC Operatörü)	Düz Dikiş Makineci	Aşçı	Kaynakçı
Satış Danışmanı / Uzmanı	Düz Dikiş Makineci	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Şoför-Yük Taşıma	Aşçı
Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Tır-Çekici Şoförü	Overlok Makinesi Operatörü (Overlokçu)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Temizlik Görevlisi
Kat Hizmetleri Elemanı	Mobilya Montajcısı	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Kamyon Şoförü	Tır-Çekici Şoförü
Ambar/Depo Görevlisi	CNC Torna Tezgâhı Operatörü	Savunma ve Güvenlik Meslek Elemanı	Düz Dikiş Makineci	Gazaltı Kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı)

Kaynak: İPA 2020-2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Geçtiğimiz beş yılda işverenlerin eleman temininde güçlük çektikleri mesleklere bakıldığında ilk sırada makineci (dikiş) mesleği olduğu görülmektedir.

Grafik 22: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı**Kaynak:** İPA 2024

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk üç sırada meslekte işe yeterli başvurunu yapılmaması, gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ve aranılan tecrübede eleman bulunamaması nedenleri gelmektedir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması ve iş arayanların uzaktan çalışmayı tercih etmesi nedenlerine aittir.

Temininde güçlük çekilme nedenlerinde her yıl mesleki nitelik ve iş tecrübesi nedenlerinin yüksek oranlarda ortaya çıkması Türkiye işgücü piyasasının önemli bir yapısal sorununu ortaya koymaktadır.

Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması nedeni ile eleman temininde işverenlerin güçlük çektikleri mesleklerde ilk sırada garson (servis elemanı) yer almaktadır. Gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması nedeninde de en çok garson (servis elemanı) mesleğinde işverenler eleman temininde güçlük yaşamaktadır. İlk 4 TGÇM nedeninde de bu meslek ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 32: TGÇM Nedenlerine Göre Temininde Güçlük Çekilen Meslekler

Bu meslekte işe yeterli başvuru yapılmaması	Gerekli mesleki beceriye / niteliğe sahip eleman bulunamaması	Aranılan tecrübeye eleman bulunamaması	Talep edilen ücretin yüksek olması
Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Sıvacı
Sıvacı	Kaynakçı	Sıvacı	Makineci (Dikiş)
Temizlik Görevlisi	Sıvacı	Kaynakçı	Aşçı
Satış Danışmanı / Uzmanı	Aşçı	Aşçı	Satış Danışmanı / Uzmanı
Kaynakçı	Satış Danışmanı / Uzmanı	Satış Danışmanı / Uzmanı	Paketleme İşçisi
Aşçı	Şoför (Yolcu Taşıma)	Şoför (Yolcu Taşıma)	Alçı Sıva Uygulayıcısı
Şoför (Yolcu Taşıma)	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	CNC Torna Tezgâhı Operatörü	İnşaat Boyacısı/Boyacı
Bulaşıkçı (Stevard)	Şoför-Yük Taşıma	Elektrikçi (Genel)	Temizlik Görevlisi
Şoför-Yük Taşıma	Alçı Sıva Uygulayıcısı	Şoför-Yük Taşıma	Elektrikçi (Genel)
Alçı Sıva Uygulayıcısı	Temizlik Görevlisi	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Şoför-Yük Taşıma
Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı	Ön Muhasebeci	Alçı Sıva Uygulayıcısı	Kaynakçı
Elektrikçi (Genel)	Oto Bakım-Onarımcısı (Otomotiv Mekanikcisi)	İnşaat Boyacısı/Boyacı	Gazaltı (MIG-MAG) Kaynakçısı
Oto Bakım-Onarımcısı (Otomotiv Mekanikcisi)	Elektrikçi (Genel)	Oto Bakım-Onarımcısı (Otomotiv Mekanikcisi)	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)
İnşaat Boyacısı/Boyacı	İnşaat Boyacısı/Boyacı	Temizlik Görevlisi	Argon Kaynakçısı (TIG Kaynakçısı)
Kat Hizmetleri Elemanı	Sihhi Tesisatçı	Paketleme İşçisi	Motosikletli Kurye
Plastik Enjeksiyon Üretim Elemanı	Tır-Çekici Şoförü	Tır-Çekici Şoförü	Servis Komisi
Teknik Servis Elemanı	Marangoz	Pazarlamacı	Alçı Levha Uygulayıcısı
Ambar/Depo Görevlisi	Ahşap Kalıpcı	Muhasebeci	Kurye
Akaryakıt Satış Elemanı (Pompacı)	Paketleme İşçisi	Argon Kaynakçısı (TIG Kaynakçısı)	Kamyon Şoförü

Kaynak: İPA 2024

Tablo 33: Temininde Güçlük Çekilen Kişiye Verilmesi Düşünülen Ücret

Ücret	TGÇM Sayısı	Oranı
Asgari Ücret	260.057	43,8%
Asgari Ücretin 1,5 Katı	220.650	37,2%
Asgari Ücretin 2 Katı	84.041	14,2%
Asgari Ücretin 2,5 Katı	10.001	1,7%
Asgari Ücretin 3 Katı	10.865	1,8%
Daha Fazla	8.206	1,4%
Genel Toplam	593.819	100,0%

Kaynak: İPA 2024

2024 yılı araştırmasında işverenlere temininde güçlük çektikleri kişilerin mesleklerine, temininde güçlük çekilme nedenlerine ilişkin soruların yanında bu kişilere vermeyi düşündükleri ücret düzeylerine ilişkin sorular da yöneltilmiştir. İşverenler temininde güçlük çektikleri kişilerin yüzde 43,8'ine asgari ücret, yüzde 37,2'sine ise asgari ücretin 1,5 katı ücret vermeyi düşündüklerini belirtmiştir. Dolayısıyla işverenler temininde güçlük çektikleri her 5 kişiden 4'üne en fazla asgari ücretin 1,5 katına kadar ücret vermeyi düşündüklerini ifade etmişlerdir.

4. GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Çalışma kapsamında mesleklerde ve sektörlerde istihdamın nasıl değişeceği tahmin edilmiştir. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonra mevcut istihdamlarındaki olası değişimleri meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. Mevsimsel etkileri ortadan kaldırmak için işyerlerine bir yıl sonrası için öngörüler sorulmuştur.

Türkiye genelinde araştırmanın yapıldığı döneme göre 17 Mayıs 2025 tarihinde, istihdamın 2-9 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 8,9, 10-19 çalışanı olan işyerlerinde yüzde 5,1 ve 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 3,6 artacağı tahmin edilmektedir. İşyeri büyüklüğü arttıkça istihdam artış beklentisinin oranı azalmaktadır. Genel toplamda ise 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde net istihdam değişim oranı yüzde 5,3 olarak tahmin edilmiştir.

10 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde Türkiye geneli net istihdam artış oranı, 2020 ve 2021 yıllarında 2,2, 2022 yılında yüzde 3,3, 2023 ve 2024 yılında ise yüzde 3,8 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 34: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektör	Artış	Azalış	Değişmeyecek	Fikrim Yok
Madencilik ve taş ocakçılığı	15,2%	2,7%	6,5%	75,6%
İmalat	17,6%	4,6%	10,9%	66,9%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	13,7%	1,3%	6,1%	78,9%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	14,9%	3,1%	12,9%	69,1%
İnşaat	14,4%	3,7%	9,7%	72,1%
Toptan ve perakende ticaret	12,2%	2,8%	14,9%	70,1%
Ulaştırma ve depolama	7,8%	2,5%	16,2%	73,5%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	15,5%	3,3%	12,7%	68,5%
Bilgi ve iletişim	24,4%	2,0%	10,5%	63,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	15,7%	2,3%	8,9%	73,1%
Gayrimenkul faaliyetleri	9,0%	2,3%	17,7%	71,1%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	11,1%	2,7%	11,6%	74,7%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	16,3%	3,3%	6,8%	73,6%
Eğitim	13,5%	4,1%	8,7%	73,7%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	15,2%	1,0%	10,3%	73,5%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	13,9%	2,6%	11,4%	72,2%
Diğer hizmet faaliyetleri	10,0%	2,9%	11,9%	75,2%
Genel Toplam	13,1%	3,1%	13,0%	70,8%

Kaynak: İPA 2024

Türkiye genelinde önümüzdeki bir yıl içerisinde, işyerlerinin yüzde 13,1'i istihdam artışı, yüzde 3,1'i ise istihdam azalışı öngörmektedir. Öte yandan işverenlerin yüzde 13'ü istihdamın değişmeyeceği beyanında bulunmuşlardır. Bilgi ve iletişim, imalat, idari ve destek hizmet faaliyetleri ile finans ve sigorta faaliyetleri sektörlerindeki istihdam artışı bekleyen işyeri oranları diğer sektörlerle göre göreceli olarak daha yüksektir.

Önümüzdeki bir yıl içerisinde istihdam artışı bekleyen ve açık iş bulunan işyerlerindeki en fazla açık iş olan meslekler de incelenmiştir. Yapılan incelemede bu meslekler makineci (dikiş), garson (servis elemanı), satış danışmanı, şoför (yolcu taşıma), temizlik görevlisi, CNC torna tezgâhı operatörü meslekleri olarak tespit edilmiştir.

Tablo 35: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi ve Oranı (NİDO)

Sektör	Net İstihdam Değişimi	NİDO (%)
İmalat	248.158	5,4%
Toptan ve perakende ticaret	181.996	5,5%
İnşaat	93.958	8,3%
İdari ve destek hizmet faaliyetleri	69.190	6,6%
Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri	67.345	5,9%
Ulaştırma ve depolama	44.278	4,2%
Mesleki, bilimsel ve teknik faaliyetler	30.661	4,6%
Bilgi ve iletişim	19.003	5,6%
İnsan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri	14.432	3,7%
Diğer hizmet faaliyetleri	12.089	3,3%
Eğitim	10.962	2,7%
Gayrimenkul faaliyetleri	6.361	6,1%
Kültür, sanat eğlence, dinlence ve spor	5.817	7,2%
Finans ve sigorta faaliyetleri	5.358	1,4%
Madencilik ve taş ocaklığı	4.509	3,8%
Su temini; kanalizasyon, atık yönetimi ve iyileştirme faaliyetleri	2.639	3,6%
Elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımı	2.143	2,0%
Genel Toplam	818.901	5,3%

Kaynak: İPA 2024

Yukarıdaki tabloda yer alan net istihdam değişim oranı (NİDO), sektörde beklenen net istihdam değişiminin yine o sektördeki toplam çalışan sayısına bölünmesiyle hesaplanmaktadır. Buna göre 17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla Türkiye geneli için 818 bin 901 kişilik (yüzde 5,3 net istihdam değişim oranı) istihdamda artış beklenmektedir. Bir başka ifade ile 100 kişilik istihdamı olan bir işyerinde yaklaşık 5 kişilik bir artış öngörülmektedir.

Sektörel olarak en çok artış beklentisi yüzde 8,3 ile inşaat sektöründedir. Daha sonra yüzde 7,2 ile kültür, sanat, eğlence, dinlence ve spor sektörü gelmektedir. Bu sektörleri sırasıyla yüzde 6,6 ile idari ve destek hizmet faaliyetleri, yüzde 6,1 ile gayrimenkul faaliyetleri ve yüzde 5,9 ile konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri sektörleri izlemektedir. Kişi sayısı olarak artış beklentisi incelendiğinde 248 bin 158 kişi ile imalat sektörü birinci sırada, 181 bin 996 kişi ile toptan ve perakende ticaret sektörü ikinci sırada ve 93 bin 958 kişi ile inşaat sektörü üçüncü sırada yer almaktadır. İlk iki sektördeki net istihdam artış beklentisi toplam artış beklentisinin yüzde 52,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 36: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Garson (servis elemanı)	Ayakkabı Yapımcısı/Ayakkabı İmalatçısı
İnşaat İşçisi	Büro İşçisi
Temizlik Görevlisi	Gişe Operasyonları Uzmanı
Satış Danışmanı/Uzmanı	Kantin Görevlisi
Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Kumaş Kontrol İşçisi
Makineci (Dikiş)	Fotoğraf Çekimci
Şoför – Yük Taşıma	Çiftçi (Tarla Ürünleri)
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Lastik Ayakkabı İmal İşçisi
Konfeksiyon İşçisi	Ziraat Teknikeri
Kaynakçı	Bobinaj Sarma İşçisi (Elle)-Elektrik

Kaynak: İPA 2024

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin garson (servis elemanı), inşaat işçisi, temizlik görevlisi, satış danışmanı, özel güvenlik görevlisi (silahsız), makineci (dikiş), şoför-yük taşıma, beden işçisi (taşıma, yükleme-boşaltma), konfeksiyon işçisi ve kaynakçı mesleklerinde olduğu görülmektedir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam azalış beklentisi ise ayakkabı yapımcısı/ayakkabı imalatçısı, büro işçisi, gişe operasyonları uzmanı, kantin görevlisi ve kumaş kontrol işçisi mesleklerindedir.

Aşağıdaki tabloda ise son beş yılda işverenlerin istihdam artış ve azalış beklentisi içinde oldukları meslekler belirtilmiştir.

Tablo 37: Son 5 Yılda İstihdam Artış Beklenen Meslekler (10+)*

2020	2021	2022	2023	2024
Satış Danışmanı/ Uzmanı	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Satış Danışmanı/Uzmanı	Satış Danışmanı/Uzmanı	Temizlik Görevlisi
Makineci (Dikiş)	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi	Ağ Teknolojileri Elemanı	Makineci (Dikiş)
Konfeksiyon İşçisi	Garson (Servis Elemanı)	Garson (Servis Elemanı)	İnşaat İşçisi	Garson (Servis Elemanı)
İnşaat İşçisi	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Konfeksiyon İşçisi	İnşaat İşçisi
Garson (Servis Elemanı)	İnşaat İşçisi	Mekanik Bakım Onarımcısı	Garson (Servis Elemanı)	Satış Danışmanı/Uzmanı
Beden İşçisi (Temizlik)	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Paketleme İşçisi
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Güvenlik Görevlisi	Özel Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi
Motosikletli Kurye	Düz Dikiş Makineci	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Çağrı Merkezi Müşteri Temsilcisi	Metal Mamuller Montaj İşçisi
Düz Dikiş Makineci	Satış Danışmanı/Uzmanı	Düz Dikiş Makineci	Yazılım Geliştiricisi	Konfeksiyon İşçisi

Kaynak: İPA 2020-2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Tablo 38: Son 5 Yılda İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler (10+)*

2020	2021	2022	2023	2024
Fuar Görevlisi	Kimya Öğretmeni-Ortaöğretim	Boyacı Ve Yüzey Hazırlamacı/Yapı Dekorasyoncusu	Ambarcı (Tekstil)	Elektro-Mekanik Montaj Ustası
Özel Güvenlik ve Koruma Meslek Elemanı	Fizik Öğretmeni-Ortaöğretim	Soğutmacı Ve Havalandırmacı (İklimlendirme)	Plastik Enjeksiyon Kalıpcısı	Gişe Operasyonları Uzmanı
Kuyumcu-Altın ve Gümüş İşleme	Ustabaşı/Posta başı/Formen/A tölye Sorumlusu	İşletme Elektrik Bakım Ustası	Alüminyum Kompozit Cephe Kaplamacısı	Çelik Kaynakçısı
Coğrafi Bilgi Sistemleri Veri Giriş Operatörü	İş Makineleri Operatörü	Ayakkabı Üretim (Fora-Freze-Gazuma) Elemanı	Yapı Yalıtımcısı	Metal İşleri Seri Üretim Tezgâh İşçisi
Acil Sağlık Hizmetleri Öğretmeni	Otomotiv Montaj İşçisi	Servis Şoförü (Okul)	İskele Kurulum Elemanı-İnşaat (Metal-Ahşap)	Kablo Ağı Bantlama Elemanı
Kuyumcu	Makine Nakışçısı	İnşaat Mühendisi-Bina	Peyzaj Bahçıvanı	Büro İşçisi
Yol Ustası	Beton ve Betonarme Kalıpcısı	Çelik Kapı Mobilya İşlemecisi	Refakatçi (Kişisel Yardımcı)	Endüstriyel ve Yapısal Çelik Konstrüksiyon Ustası
Diğer İnşaat Mühendisleri	İnşaat Elemanları Kalıpcısı (Elle)	İnşaat Demiri Bağlama Ustası	Eczacı Kalfası	Diğer Terziler Elbise İmalat İşçileri, Dikişçiler, Döşemeciler ve İlgili İşçiler
Başka Yerde Sınıflandırılmamış Kaba İnşaat ve İlgili İşlerde Çalışan Sanatkârlar	Gıda İşlemecisi	Yönetici (İş Hizmetleri)	Seyahat Servis Elemanı (Host/Hostes/Oto büs)	Örgü Makinesi İşçisi (El Tezgâhı)/Trikotaj
Banka Gişe Yetkilisi	Ahşap Kalıpcı	Oyun Geliştirme Uzmanı	Finansman Planlamacısı	Tavuk Döner Ustası

Kaynak: İPA 2020-2024

*2020 yılı araştırması pandemi dolayısıyla 10+ istihdamlı işyerleri ile gerçekleştirildiğinden zaman serisi tablo ve grafiklerde karşılaştırılabilir olması açısından 10+ işyeri büyüklüğü kullanılmıştır.

Grafik 23: İllere Göre Net İstihdam Değişim Oranı (20+)

Kaynak: İPA 2024

İl bazında net istihdam değişim oranı incelendiğinde; 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde net istihdam değişim oranı en yüksek olan iller Bingöl, Kırıkkale ve Ağrı'dır. Net istihdam değişim oranı en düşük illerimiz ise Gaziantep, Ankara ve Gümüşhane¹²'dir.

¹² Gümüşhane ilinde 10 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri çalışma kapsamındadır.

5. GELECEĞİN MESLEKLERİ

2024 yılı İPA çalışmasında işverenlere gelecek on yılda ön plana çıkması muhtemel mesleklerin neler olabileceği açık uçlu olarak sorulmuştur. Verilen yanıtlar metin madenciliği yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yazılım mühendisi, yapay zekâ uzmanı, e-ticaret uzmanı, bilişim uzmanı, inşaat mühendisi, yapay zekâ geliştiricisi, dil ve konuşma terapisti, CNC operatörü, iş makinesi operatörü, gıda mühendisi, yapay zekâ operatörü ve yazılım uzmanı meslekleri işverenler tarafından geleceğin meslekleri olarak değerlendirilmiştir.

SONUÇ

15 Nisan-17 Mayıs 2024 tarihleri arasında saha çalışması gerçekleştirilen 2024 yılı İPA kapsamında 2-9, 10-19 ve 20 ve üzeri çalışanı olan 86 bin 41 işyerine işyeri bilgi formu uygulanmıştır. Bu işyerlerinin 79 bin 805'inden cevap alınarak işgücü piyasasının talep yönüne ilişkin önemli bulgular elde edilmiştir.

Çalışma kapsamında veri üretilen 1 milyon 547 bin 447 işyeri içerisinde 2-9 çalışanı olan 1 milyon 324 bin 692, 10-19 çalışanı olan 118 bin 707, 20 ve üzeri çalışanı olan 104 bin 49 işyeri bulunmaktadır. Bununla beraber sektörler itibarıyla en fazla işyeri sırasıyla toptan ve perakende ticaret, imalat ile ulaştırma ve depolama sektörlerinde yer almakta iken en az işyeri ise elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yer almaktadır.

2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinin yüzde 7'si ihracat yapmaktadır. Bununla birlikte 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4,7'sinin, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 14,2'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin ise yüzde 28'ünün ihracat yaptığı görülmektedir.

Araştırma kapsamında 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde ar-ge faaliyeti olan işyeri oranı yüzde 5,3 olarak gerçekleşmiştir. Ar-ge çalışması yapan işyeri oranının işyeri büyüklüğü arttıkça yükselmektedir.

Araştırma kapsamındaki işyerlerinin yüzde 9,1'inin, 2-9 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 6,3'ünün, 10-19 çalışanı olan işyerlerinin yüzde 18,7'sinin, 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 34,1'inin vardiyalı çalışma yaptığı görülmektedir.

Ülkemizde esnek çalışma modellerinden biri olarak uygulanan kısmi zamanlı çalışma son yıllarda artış eğilimindedir. Araştırma kapsamında, kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranı yüzde 10,5'tir. İşyeri büyüklüğü arttıkça kısmi zamanlı çalışma yapan işyeri oranının yükseldiği söylenebilmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamında yer alan 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin yüzde 4'ünün uzaktan çalışma yaptığı görülmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre uzaktan çalışma yapan işyerleri ele alındığında ise işyeri büyüklüğü arttıkça uzaktan çalışma yapan işyeri oranının da yükseldiği gözlemlenmektedir.

Araştırma kapsamında yer alan 2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinin sadece yüzde 8,5'inin e-ticaret yaptığı gözlemlenmiştir. Bununla beraber, en fazla e-ticaret yapan sektörün yüzde

18,8 ile gayrimenkul faaliyetleri sektörü olduğu görülmekte iken en az e-ticaret yapan sektörün yüzde 2,4 ile insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri sektörü olduğu görülmektedir.

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yeşil dönüşüm sertifikasına sahip işyeri oranı yüzde 2,1 olarak gerçekleşmiştir. İşyeri büyüklüğü arttıkça yeşil dönüşüme ilişkin sertifikaya sahip işyeri oranının da yükseldiği görülmektedir. Söz konusu oran 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 9,8'e kadar yükselmektedir.

Sektör bazında yeşil dönüşüm sertifikasına sahip olma durumu değerlendirildiğinde en yüksek oranın elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe yer alan 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde olduğu gözlemlenmektedir.

2 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanan işyeri oranı yüzde 15,2 olarak gerçekleşmiştir. Bununla beraber, işyeri büyüklüğü arttıkça iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanan işyeri oranının da yükseldiği görülmektedir. Söz konusu oran 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde yüzde 36,4'e kadar yükselmektedir.

Sektör bazında iş süreçlerinde dijital teknolojiyi kullanma durumu değerlendirildiğinde en yüksek oranın bilgi ve iletişim sektöründe olduğu gözlemlenmektedir.

İşverenlerin yüzde 10,3'ünün gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapma planının bulunduğu anlaşılmaktadır. Gelecek bir yıl içerisinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin sektörel dağılımına bakıldığında ise sektörler arasında farklılıklar olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye genelinde yatırım yapmayı planlayan işyerlerinin en yüksek oranda yüzde 19,1 ile elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe olduğu görülmektedir.

Araştırma kapsamındaki toplam 1 milyon 547 bin 447 işyerinden 148 bin 675 tanesinin çalışma döneminde açık işi olduğu tespit edilmiş ve bu işyerlerinde toplam 488 bin 324 kişilik açık iş olduğu verisine ulaşılmıştır. İşyeri büyüklüğünün artmasıyla birlikte, açık işi olan işyeri oranında belirgin bir artış gözlemlenmektedir.

Açık işi olan işyeri oranının en yüksek olduğu sektör, yüzde 17,2 ile imalat sektörüdür. Araştırma kapsamında 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerindeki açık işlerin sektörel dağılımı incelendiğinde ilk sırada yüzde 39,1 oranıyla imalat sektörü yer almaktadır. İmalat sektörünü yüzde 21,6 ile toptan ve perakende ticaret sektörü ve yüzde 11,7 ile konaklama ve yiyecek

hizmetleri sektörü takip etmektedir. Bu üç sektör, tüm açık işlerin yüzde 72,4'ünü oluşturmaktadır. Yani her 10 açık işten yaklaşık 7'si bu üç sektöre aittir.

Araştırmaya göre en fazla açık işin bulunduğu meslekler garson (servis elemanı), makineci (dikiş) ve satış danışmanı/uzmanı olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye geneli işyerlerinden alınan açık işlerin cinsiyete göre dağılımı incelendiğinde 2–9 çalışanı olan işyerlerinden alınan açık işlerde kadın işgücünü istihdam etme eğiliminin, Türkiye ortalamasına göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan araştırma kapsamındaki işyerlerinden alınan açık işlerin yüzde 11'inde sadece kadın işgücünü istihdam etme eğilimi dikkat çekmektedir.

İşverenler, açık işlerinin yüzde 37,2'sinde belirli bir eğitim düzeyi aramamakta, daha çok iş gücünün işi yapabilecek nitelikte olmasına önem vermektedir. Öte yandan 2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde yapılacak iş ile eğitim düzeyi arasındaki bağlantının düşük olduğu anlaşılmaktadır. Talep edilen eğitim düzeyinde ikinci sırada yüzde 26,4 ile lise altı gelmektedir. Bunu yüzde 20 ile genel lise eğitim seviyesi takip etmektedir. Lisansüstü eğitim düzeyi talebi ise yüzde 0,1 ile son sırada yer almaktadır.

Lisans ve lisansüstü mezunlarına en yüksek oranda talep, cinsiyet ayrımı bulunmayan açık işlerdedir. Bu durum, eğitim seviyesi yüksek işgücü talebinde cinsiyet farkının asgari düzeye indiğini ortaya koymaktadır. Başka bir deyişle, yüksek eğitim düzeyine sahip işgücü ihtiyacı, işgücü piyasasında cinsiyet ayrımını ortadan kaldırmaktadır.

Açık iş olan mesleklerde aranan beceriler incelendiğinde yeterli mesleki ve teknik bilginin ilk sırada, fiziki ve bedensel yeterliliğin ikinci sırada olduğu görülmektedir.

En fazla açık işi olan ilk yirmi meslekte işverenlerin vermeyi düşündüğü ücret seviyesi incelenmiştir. Toplam açık işlerdeki ilk sırada yer alan asgari ücret düzeyi, ilk yirmi mesleğin on dördünde de ilk sırada yer almıştır. İlk yirmi mesleğin altısında ise asgari ücretin bir buçuk katı ile asgari ücretin iki katı seviyesinde ücret ödeme düşünülmektedir.

Gazaltı kaynakçısı (MIG-MAG Kaynakçısı), kaynakçı, satış temsilcisi/plasiyer ve özel güvenlik görevlisi (silahsız) mesleklerinde işverenler çoğunlukla asgari ücretin bir buçuk katı kadar ücret ödemeyi düşünmektedir. Şoför (yolcu taşıma) ve CNC torna tezgâhı operatörü

mesleklerinde ise işverenler istihdam etmeyi istedikleri işgücüne asgari ücretin iki katı seviyesinde ücret ödemek istemektedir.

İşverenlerin açık işlerinde vermeyi düşündüğü ücret düzeylerine göre hangi cinsiyette işgücü talep ettikleri incelendiğinde özellikle dikkati çeken husus ücret düzeyleri yükseldikçe kadın işgücü tercihinin azaldığı, erkek işgücü tercihinin arttığı ancak asgari ücretin iki buçuk katı seviyelerinden sonraki ücret artışlarında cinsiyet tercihinin önemli görülmediği açık işlerin daha fazla olmasıdır.

2 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde tespit edilen açık işler için talep edilen eğitim düzeyi bazında arama kanalları incelendiğinde; eğitim düzeyi aranmayan, lise altı, genel lise ve meslek lisesi eğitim seviyelerinde İŞKUR arama kanalının diğerlerine nazaran daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Meslek yüksekokulu, lisans ve lisansüstü eğitim seviyesi talep edilen açık işlerde ise ilk sırada internet-sosyal medya arama kanalının kullanıldığı görülmektedir.

Açık işlerde talep edilen beceriler incelenirken her mesleğin kendine özgü farklı beceriler gerektirdiği anlaşılmaktadır. Makineci (dikiş), gazaltı kaynakçısı, şoför-yük taşıma, kaynakçı, CNC torna tezgâhı operatörü, özel güvenlik görevlisi (silahsız) mesleklerinde yeterli mesleki/teknik bilginin ilk sırada yer alması bu meslekler için mesleki eğitimin önemini göstermektedir.

Araştırma kapsamında işverenlere son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektikleri meslekler (TGÇM) ve bu durumun nedenleri sorulmuştur. Araştırma kapsamında toplam 593 bin 819 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. En fazla sayıda eleman temininde güçlük çeken sektörler imalat, toptan ve perakende ticaret ile inşaat sektörleridir. Bu üç sektördeki temininde güçlük çekilen kişi sayısı, toplam temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 65'ini oluşturmaktadır.

Temininde güçlük çekilen kişiler, en çok sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. Söz konusu meslek grubunda temininde güçlük çekilen kişi sayısı 197 bin 952 kişi olup toplam temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 33,3'üne tekabül etmektedir. İşyeri büyüklüğüne göre bakılacak olursa 20 ve üzeri çalışanı olan işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin yaklaşık yüzde 28,5'i tesis ve makine operatörleri ve montajcılar meslek grubunda yer almaktadır.

Araştırma sonucunda temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında, en fazla garson (servis elemanı), makineci (dikiş), kaynakçı, temizlik görevlisi, aşçı, sıvacı, satış danışmanı, şoför-yük taşıma, şoför (yolcu taşıma) ve gazaltı (MIG-MAG) kaynakçısı mesleklerinde temininde güçlük çekildiği görülmüştür.

Temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk üç sırada bu meslekte işe yeterli başvurunu yapılmaması, gerekli mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması ve aranılan tecrübeye eleman bulunamaması nedenleri gelmektedir. Temininde güçlük çekilme nedenlerinde en düşük oranlar tehlikeli ve/veya çok tehlikeli meslek olması ve iş arayanların uzaktan çalışmayı tercih etmesi nedenlerine aittir.

Çalışma kapsamında mesleklerde ve sektörlerde istihdamın nasıl değişeceği tahmin edilmiştir. Bu bağlamda işverenlerden bir yıl sonra mevcut istihdamlarındaki olası değişimleri meslek düzeyinde tahmin etmeleri istenmiştir. 17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla Türkiye geneli için istihdamda 818 bin 901 kişilik (yüzde 5,3 net istihdam değişim oranı) artış beklenmektedir. Bir başka ifade ile 100 kişilik istihdamı olan bir işyerinde yaklaşık 5 kişilik bir artış öngörülmektedir.

Türkiye genelinde en fazla istihdam artış beklentisinin garson (servis elemanı), inşaat işçisi, temizlik görevlisi, satış danışmanı, özel güvenlik görevlisi (silahsız), makineci (dikiş), şoför-yük taşıma, beden işçisi (taşıma, yükleme-boşaltma), konfeksiyon işçisi ve kaynakçı mesleklerinde olduğu görülmektedir.

2024 yılı İPA çalışmasında işverenlere gelecek on yılda ön plana çıkması muhtemel mesleklerin neler olabileceği açık uçlu olarak sorulmuştur. Verilen yanıtlar metin madenciliği yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Yazılım mühendisi, yapay zekâ uzmanı, e-ticaret uzmanı, bilişim uzmanı, inşaat mühendisi, yapay zekâ geliştiricisi, dil ve konuşma terapisti, CNC operatörü, iş makinesi operatörü, gıda mühendisi, yapay zekâ operatörü ve yazılım uzmanı meslekleri işverenler tarafından geleceğin meslekleri olarak değerlendirilmiştir.

EKLER

EK-1: İşgücü Piyasası Araştırmaları (2007-2023)

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI YÖNTEM VERİLERİ						
Dönem	Kapsam	Periyot	Sınıflama	Yöntem	Araştırma Kapsamına Alınan İşyeri Sayısı	
2007	50+ Tüm İşyerleri	15 Ekim-30 Kasım	ISCO 88-NACE REV.1.1	Yüz yüze	Toplam	12.712
2008	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	15 Ekim- 5 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	71.001
					10+ işyeri	26.409
					50+ işyeri	7.224
2009/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	17 Nisan-30 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	275.099
					10+ işyeri	83.404
					50+ işyeri	15.273
2009/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	4 Kasım-13 Aralık	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	255.938
					10+ işyeri	80.638
					50+ işyeri	15.985
2010/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	26 Nisan-1 Haziran	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	218.068
					10+ işyeri	73.418
					50+ işyeri	14.476
2010/II	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	28 Eylül-28 Ekim	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	198.479
					10+ işyeri	69.442
					50+ işyeri	14.688
2011/I	İŞKUR'a Kayıtlı Tüm İşyerleri	1 Nisan-13 Mayıs	ISCO 88-NACE REV.1.1	Elektronik	Toplam	159.862
					10+ işyeri	60.501
					50+ işyeri	13.393

2011/II	10+ Girişimler (TÜİK)	19 Aralık-19 Ocak	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	5.941
					10+ Girişim	3.283
					50+ Girişim	1.606
2012/I	10+ Girişimler	2 Mayıs-15 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam Girişim	5.225
	(TÜİK)					
2012/II	10+ işyerleri	10 Eylül-31 Ekim	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam İşyeri	53.194
	(TÜİK)					
2013/I	10+ işyerleri	15 Mayıs-30 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	87.719
	(TÜİK)					
2013/II	10+ Girişimler (TÜİK)	11-29 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	10.540
2014/I	10+ işyerleri	12 Mayıs-28 Haziran	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	110.509
	(TÜİK)					
2014/II	10+ Girişimler	17 Kasım-28 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	8.040
	(TÜİK)					
2015	2-9,10+ çalışanı olan İşyerleri (TÜİK)	16 Mart-30 Nisan	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	103.390
					2-9 İşyeri	6.513
					10+ İşyeri	96.877
2016	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	8 Nisan-6 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	88.966
					2-9 İşyeri	11.531
					10-19 İşyeri	4.684
					20+ İşyeri	72.751
2017	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	3 Nisan – 5 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	90.749
					2-9 İşyeri	11.993
					10-19 İşyeri	5.535
					20+ İşyeri	73.221
2018	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	2 Nisan – 11 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	89.324
					2-9 İşyeri	11.588
					10-19 İşyeri	5.348
					20+ İşyeri	72.388

2019	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	1 Nisan- 3 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Yüz yüze	Toplam	83.887
					2-9 İşyeri	10.254
					10-19 İşyeri	4.925
					20+ İşyeri	68.708
2020	10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	9 Ekim-6 Kasım	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	68.146
					10-19 İşyeri	4.628
					20+ İşyeri	63.518
2021	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	22 Mart-30 Nisan	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	70.693
					2-9 İşyeri	8.136
					10-19 İşyeri	4.426
					20+ İşyeri	58.131
2022	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	18 Nisan-27 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	79.434
					2-9 İşyeri	8.113
					10-19 İşyeri	4.329
					20+ İşyeri	66.992
2023	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	5 Haziran-14 Temmuz	ISCO 08-NACE REV.2.1	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	86.041
					2-9 İşyeri	8.672
					10-19 İşyeri	4.532
					20+ İşyeri	72.837
2024	2-9, 10-19 ile 20+ çalışanı olan işyerleri (TÜİK)	15 Nisan-17 Mayıs	ISCO 08-NACE REV.2.1	Hibrit Yöntem (Telefon, Mail, Yüz yüze)	Toplam	86.041
					2-9 İşyeri	8.672
					10-19 İşyeri	4.532
					20+ İşyeri	72.837

EK-2: İşgücü Piyasası Araştırması Soru Formu

2024 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan İşgücü Piyasası Araştırması (İPA) ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı ile sektörel bazda ihtiyaçların belirlenmesine yönelik bilgi toplanması ve işgücünün yetiştirilmesine yönelik programların geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1. Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak maksadıyla toplanmakta olup gizliliği, 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun ile teminat altına alınmıştır. İlgili Kanun uyarınca şahsınıza ait bu bilgiler idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistiki maksadı dışında kullanılamaz.
2. Türkiye İş Kurumu Kanunu gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içerisinde bilgi verilmesi zorunludur. **Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim işyerlerine 28.366 TL (yirmisekizbinüçyüzaltmışaltı TL) İdari Para Cezası verilir.**
3. İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka maksatla kullanılamaz. Bu maddeye aykırı davranışlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136'ncı maddesi hükümleri uygulanır.

İşyeri Bilgi Formunun işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhasebe yetkilileri tarafından doldurulması gerekmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Örnek No :

İşyerinin Yasal Unvanı :

İşyerinizin faaliyette bulunduğu sektör ile listede yer alan sektör aynı mı?:

Evet

Hayır (Faaliyette bulunduğu sektör.....) 22'li kısıtlım

Formu cevaplayanın;

Adı-Soyadı:

Unvanı:

Telefon No:

İşyerinin e-postası:

BÖLÜM I – TEMEL BİLGİLER

1. İşyerinin faaliyet bilgileri:

İşyerinizde....	Evet	Hayır
a) İhracat yapılıyor mu?		
b) Ar-Ge ¹³ çalışması yapılıyor mu?		
c) Vardiyalı çalışma yapılıyor mu?		
d) Kısmi (<i>part-time</i>) çalışma yapılıyor mu?		
e) Uzaktan çalışma yapılıyor mu?		
f) E-Ticaret (<i>internet üzerinden</i>) yoluyla mal veya hizmet satışı yapılıyor mu?		
g) Engelli personel istihdam ediyor musunuz?		
h) Yeşil dönüşüme/enerjiye ilişkin herhangi bir sertifika var mı? (Dijital Ürün Pasaportu, IREC Sertifikası, Yeşil Bina Sertifikası, Yeşil Sertifika (Yes-TR), LEED Sertifikası vb.)		
i) İş süreçlerinize dijital teknolojiyi entegre ediyor musunuz? (yapay zekâ, bulut bilişim, mobil uygulamalar, e-ticaret platformları, robotik, otomasyon, akıllı cihazlar vs.)		

2. Gelecek bir yıl içinde ilinizde planlanan bir yatırımınız var mıdır?

Evet		→ 2.1'e geçiniz
Hayır		→ 3. Soruya geçiniz

2.1. Yatırımın türünü belirtiniz.

İlave Yatırım	(Her türlü ilave tesis, makine, teçhizat vs. alımı veya kiralınması)	
Teknolojik Yatırım	(Mevcut makine, teçhizatın, bilgi sisteminin teknolojik olarak yenilenmesi)	
Stratejik Yatırım	(İşyerinin verimliliğini ve kârlılığını artırmak için yürütülecek her türlü AR-GE, eğitim ve pazarlama faaliyetleri)	
Yeşil Yatırım	(İşletmelerin yeşil dönüşümünü verimli bir şekilde gerçekleştirmelerine katkı sağlayan, çevre dostu ürün ve uygulamaları destekleyen yatırımlar, güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, atık yönetimi, kirlilik azaltma, su kaynakları yönetimi, Fosil yakıt azaltımı vb.)	

¹³ AR-GE; Bir kurumun bilim adamları ve mühendisler istihdam etmek suretiyle şirketin çalışma alanı doğrultusunda bilim ve teknolojinin gelişmesini sağlayacak yeni bilgileri elde etmek veya mevcut bilgilerle yeni malzeme, ürün ve araçlar üretmek, yazılım üretimi dahil olmak üzere yeni sistem, süreç ve hizmetler oluşturmak veya mevcut olanları geliştirmek, yaptığı çalışma ve faaliyetleri anlatmak için kullanılan yaygın bir terimdir.

Diğer	
-------	--

3. Son 1 yıl içerisinde İŞKUR hizmetlerinden faydalandınız mı?

Evet		→ 3.1'e geçiniz
Hayır		→ 3.2'ye geçiniz

3.1. Son 1 yıl içerisinde hangi İŞKUR hizmetinden faydalandınız? (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Eleman Temini	
İşbaşı Eğitim Programları	
Nakdi Ücret Desteği	
Mesleki Eğitim Kursu	
Kısa Çalışma Ödeneği	
Danışmanlık ve Yönlendirme	
Teşvikler	

3.2. İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretlenebilir.)

Hizmetler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması	
İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşabilme	
İŞKUR İnternet sitesinin kullanışlı olmaması	
Aranılan nitelikte elemanı İŞKUR kanalıyla bulamama	
Sektöre uygun faaliyet sunulmaması	
İŞKUR hizmetlerinden daha önce memnun kalınmaması	
Bürokrasi (kırtasiye) işlerinin çok olması	
Diğer	

4. İşyerinizde toplam kaç çalışanın bulunmaktadır?

Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı

BÖLÜM II – AÇIK İŞLER

5. Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyor musunuz?

Evet		→ 5.1'e geçiniz
Hayır		→ 6. Soruya geçiniz

5.1. Eleman aranan meslek ile ilgili bilgiler:

Eleman aranan meslekler	Toplam açık iş sayısı	Talep edilen asgari eğitim düzeyi 1. Lise altı 2. Çıraklık 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.	Açık işinizdeki yaş kriterinizi belirtiniz ¹⁴			Açık işiniz için cinsiyet tercihinizi belirtiniz 1. Kadın 2. Erkek 3. Cinsiyet önemli değil	Açık işinizde engelli personel çalıştırmak ister misiniz? 1. Evet 2. Hayır 3. Fark etmez	Talep edilen bilgi ve beceriler ¹⁵			İlgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz? ¹⁶			Açık işe vermeyi düşündüğünüz ücret nedir? 1. Asgari ücret 2. Asgari ücretin 1,5 katı 3. Asgari ücretin 2 katı 4. Asgari ücretin 2,5 katı 5. Asgari ücretin 3 katı 6. Daha fazla
			1.	2.	3.			1.	2.	3.	1.	2.	3.	

¹⁴ Talep ettiğiniz yaş kriterinden **EN AZ 1, EN FAZLA 3** tanesini işaretleyiniz.¹⁵ Önem derecesi **EN FAZLA 3** beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1. En önemli olacak şekilde sıralanmalıdır.)¹⁶ Kullandığınız arama kanallarından **EN AZ 1, EN FAZLA 3** tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM IV – GELECEK İLE İLGİLİ BEKLENTİLER

7. 1 yıl sonra (17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla) işyerinizde **net** istihdamın nasıl etkileneceğini düşünüyorsunuz?¹⁸

Artış bekliyorum		→ 7.1 mutlaka doldurulmalı
Azalış bekliyorum		→ 7.2 mutlaka doldurulmalı
İstihdamın değişeceğini düşünmüyorum		→ 8. soruya geçebilir

7.1. 1 yıl sonra (17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla) işyerinizde çalışan sayısında istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

İstihdamında ARTIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	Artış beklenen kişi sayısı

7.2. 1 yıl sonra (17 Mayıs 2025 tarihi itibarıyla) işyerinizde çalışan sayısında istihdam azalış olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

İstihdamında AZALIŞ olacağını düşündüğünüz meslekler	Azalış beklenen kişi sayısı

8. Sektörünüzde gelecek 10 yılda öne çıkacağını düşündüğünüz meslekler (geleceğin meslekleri) nelerdir? (Sıklıkla talep ettiğiniz değil, sektörünüzde ileride öne çıkacak mesleği yazınız) (İsteğe bağlı)

(.....)

2024 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

¹⁸ İşverenin cevabı ne olursa olsun bazı mesleklerin artıp bazılarının da azalacağını düşünüyorsa hem 6.1, hem de 6.2'ye meslek girebilir. Net sayı tutarlı olmalıdır ve aynı meslek hem artışa hem azalışa yazılamaz.